

Türkiye'yi ekrana kilitleyen kadın

Aynı anda üç dizisi reyting rekorları kırıyor, YouTube'da 12 milyon izleyiciye ulaşıyor, kitapları çok satanlar listesinde. **Gülseren Budayıcıoğlu** 70 yaşından sonra gelen şöhreti anlatıyor. 36'da

Dolar 7 TL'nin altına iner mi?

Bitcoin 3 katına kadar çıkar mı?

Ağırlık kazanan görüş doların bu yıl TL karşısında zorlanacağı, Bitcoin'in de yolunun açık olduğu 13-14'te

Oksijen

Türkiye'nin Tek Hafta Sonu Gazetesi

www.gazeteoksijen.com

SAYI 1 | 15-21 OCAK 2021 | 10 TL

Erdoğan'ın gözü 673 bin oyda

Cumhurbaşkanı'nın bizzat Saadet Partisi'nin ağır topu Oğuzhan Asiltürk'ü evinde ziyaret etmesinin altında Cumhuriyet İttifakı oylarının yüzde 50'nin altına inmesi yatıyor.

BEKİR AĞIRDİR'İN ANALİZİ
25'te

Bu nedenle iktidar bloğu HDP'yi kriminalize ederek İYİ Parti'yi de Millet İttifakı'ndan koparmaya çalışıyor. Hedefleri mümkünse CHP ile HDP'yi yalnız bırakmak.

Covid Haberleri

Harvard Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Emrah Altındış ısrarla vurguluyor: Çin aşısını mutlaka olun.

65 bin hasta üzerinde yapılan araştırma: En riskli grup diyabetliler ve hipertansiyon hastaları.

Covid geçirenler aşı olmalı mı? Antikor testi sonucuna göre karar verilmeli.

Uçak yolculukları sanıldığı kadar güvenli değil.

Afrika'da vaka ve ölüm sayıları neden düşük?

8-9-10-11'de

Trump'a Kongre'den darbe

ABD Temsilciler Meclisi tarihi bir oturumla 'isyana teşvik' ile suçlanan Başkan Trump hakkındaki azil suçlamasını 2. kez kabul etti. Hafta içindeki oylama öncesi, 15 bin kişilik Ulusal Muhafız Birliği, Kongre Binası ve çevresine sevk edilerek kuş uçurtmadı. Askeri birlikler, Trump taraftarlarının olası baskınına karşı Meclis koridorlarında silahlı ve teçhizatlı sabahladı.

İki etkili yazardan Amerika

NOURIEL ROUBINI

ABD, önümüzdeki yıllarda politik ve jeopolitik istikrarsızlığın yeni merkez üssü olmaya çok yakın görünüyor.

MOHAMED EL-ERIAN

Pandemi, ekonomi ve orta sınıftan hükümete güveni konusunda korkunç bir senaryoyla yüz yüze gelebiliriz.

© Bu yazarların yayın hakları Türkiye'de sadece Oksijen'de

23'te

NETFLIX 22 filmle Oscar yolunda

Pandemi rüzgarını arkasına alan Netflix, sinema sektöründe ağırlığını artırıyor. Bugüne kadar 8 Oscar heykelini kucaklayan platformun, bu yıl 22 filmle yarışma girmesi bekleniyor. 32'de

The Trial of the Chicago 7

Neden yazılı basın, neden Oksijen?

Oksijen'in arkasındaki felsefe nedir? Oksijen okurlarına ne vaat ediyor? Oksijen'in dijital dünyaya yaklaşımı ne olacak?

Zafer Mutlu 19'da

FINANCIAL TIMES

Haber, analiz ve yorumları

Türk basınında büyük yenilik

Oksijen, dünyanın en saygın ekonomi gazetelerinden Financial Times'in haber ve yorumlarının Türkçe yayın hakları için bir anlaşma yaptı. Anlaşma yukarıdaki logonun milimetrik ölçülerinden içerideki sayfanın renk koduna kadar son derece ayrıntılı.

Yeni yılda nasıl motive olacağız?

Karantinayla başa çıkma yolları: Bir sonraki gününüzü akşamdan planlayın. Yapılması gereken üç şeyi not edin. Geleceği kafanızda canlandırın.

Financial Times haberleri 12'de

4 kutuplu dünya daha iyi olur

ABD ve Çin dünyanın iki ana kutbu. AB üçüncü kutup olmalı. Aralarında Türkiye'nin de olduğu Gelişen 10 ülkenin dördüncü kutup olması dünyada gerilimleri azaltır.

Daron Acemoglu 13'te

Kitap satışları moral veriyor

Şaşıracaksınız ama Türkiye bağımsız yayıncılık alanında dünya altıncısı. Rakamlar ciddi bir kesimin nitelikli kültüre koşturduğu gösteriyor.

Zülfü Livanelli 6'da

9 772718 075113

Whatsapp'i silelim mi?

Whatsapp yeni sözleşmesiyle herkesi endişelendirdi. Oksijen, akla takılan tüm soruları uzmanlara sordu. Yaman Akdeniz "Kapatmayı planlıyorum ama hayatımda yeri çok büyük" derken, Dr. Şebnem Özdemir, özel verilerini artık paylaşmayacağını söyledi. 16'da

Modada sosyal medya devrimi

Moda dünyasında uzun süredir ertelenen dönüşüm, pandemide hızla gerçekleşiyor. Markalar arası makas açıldı, defileler yerini dijital şovlara bıraktı. 2021 birçok yeniliğe öncülük yapacak.

Ece Sükan'ın yazısı 4'te

Pandemide bekarlık sultanlık mı?

Ayşe Özyılmazel

ayse@gazeteoksijen.com

Bekarlık sultanlık mı? İşte bu sorunun cevabını düşünüyorum aylardır. Düşünmek ne kelime, yaşıyorum; acıtıyor, beni duvardan duvara vuruyor. Bugüne kadar yaptığım hatta yapmadığım seçimlerin sarsıntısını ilğimde kemiğimde hissediyorum aylardır

Bekarlık sultanlık değil de seni saklandıklarınla yüzleştiren, rotanı yeniden oluşturmaya iten, puan toplamanın mümkün olmadığı, kendi kendine vermen gereken bir sınavmış meğer. Pandemide bunu da anladık, belledik.

Oysa ki, 2020 Mart ayından önce hiç girmemişim o sulara. Yani girecek ne vardı ki? Hayat dört nala gidiyor, bense peşinden tık nefes koşturuyordum. Şimdi hayatımda biri nasıl olacaktı ki?

Hem 'sevdim sevilmedim, seveni sevemedim' grubu mensubuydum. Birikmiş hayal kırıklıklarından mı, nefes almadan yapılan tercihlerin yorgunluğundan mı bilemiyorum; konuyu 'bırakalım dağınık' kalsın rafına

atıvermişim işte.

Çevremdeki çoğu kişi de benden farksızdı. "Nasıl birini istiyorsun?" sorusunun cevabı; filmlerden, aileden, toplumdaki öğrendiklerimizin hayal ürünü bir kokteyliydiki sanki.

"Eli yüzü düzgün, işi gücü tıkrında, espri yeteneği güçlü, seyahat etmeyi ve gezmeyi seven, çalışma hayatıma saygılı, sosyal, sadık, sporcu, sürprizler yapan, el üstünde tutan biri."

Kokteyl tadında sevgili

Şimdi;

Soru 1: Bu insan seni niye seçsin?

Soru 2: Madem böyle birini arıyorsun, "Ne zaman arayacak?" diye o maymun iştahının telefonunu niçin bekliyorsun?

Soru 3: Sen gerçekten bir ilişkiden ne istediğini biliyor musun? Ve o emeği vermeye hazır mısın?

Pandeminin ilk günlerinde müthiş bir yalnızlığın içinde buluverdim kendimi. Ne olacak korkusu, gelecek endişesi, anksiyete ataklarıyla iki oda bir salon evimde kalakalmışım işte, n'aber?

İşler tak diye durunca ampul yandı kafada; hayat sermayem sandığım, varlığımı anlamlandırdığına inandığım ne varsa çöp olup gitmişti.

Evde birisi olsun istedim

İlk kez evde birinin olmasını istiyordum. Sevdiğim, arkadaşlık edebildiğim,

Pandemide iki köpeğimden birini kaybettim. Şimdi kızım Diva ve ben başbaşayız.

anlaştığım, aynı odada olsak bile hiç konuşmadan saatler geçirebileceğim birinin. Tam anlamıyla bir sevgilinin.

Eski sevgililerim film şeridi gibi geçti gözümün önünden. Yok o değildi, yok o da değil, hayır hayır onunla da asla

geçiremezdim pandemiyi...

Elde bez temizlikler yapıldı, sokak hayvanlara mamalar dağıtıldı, sayısız facetime konuşmaları yapıldı, anneme düşkünlüğüm arttı, diziler izlenemedi, kitaplar okundu-tek bir satır bile okunamadı, Spotify'da çalma listeleri oluşturup arkadaşlarıma gönderdim. Yemekler pişirip komşularına dağıttım. Instagram'da canlı konserleri izleyip sarhoş oldum, köpeklerim dile gelseydi nasıl da mutlu olacaktım.

Sonra sanki bu evde tek başımlıkla gözlerim açıldı ve görmediğim şeyleri görmeye başladım. Aile, komşular, arkadaşlar olmadan nasıl da kavruktu her şey.

İnsan güç sandıklarının sadece birer makyaj malzemesi olduğunu idrak edince nasıl da önemsizleşiyor çoğu şey.

Çok sevdiğim birinin doğum gününde yanında olamadığım için facetime'da zırlı zırlı ağladığım o gün, belki de dönüm noktamdır yani.

Asıl sorulması gereken soru serisi de artık şudur; "Ben kimim? İlişkilerimde nasıl davranıyorum? Suçlamak ve haklı olmak yaşamıma ne kattı? Yüzeysel değil sahici bir ilişki yaşamak için kendimde neleri değiştirmeliyim?"

Eh babasız kızlar için bu soru serisini cevaplamak biraz sıkıntılı değil mi? Annelerimiz gibi olmamak için çırpırın, idare etmekten köşe bucak

kaçar, çocuğumuzu mutsuz bir ailede büyütme korkarken nasıl da ıssız kaldık değil mi?

İlişkiyi çekilmesi gereken bir yük, aşkı bela, sorumluluğu azap zannettik çünkü.

Dilimizde bir sevgili masalı, içimizdeyse dipsiz bir kuyu; ah ne kadar yabancıydık kendimize.

Yalnızlıkla mutlu olmak

"Amaan iyi ki de bekarmışım" dalğası da geldi pandeminin sonraki döneminde. Şimdi online eğitimdeki çocuk, evde sürekli bir adam, türlü türlü istekler çekilecek şey miydi?

Mis gibi paşa gönüm ne isterse onu yapıyordum, daha neydi?

Dahası şu; yalnızlıkla mutlu olmayı becerebilmek her birey için elzem. Sen kendinle mutluysan başkalarını da mutlu edebiliyorsun çünkü. Ve fakat bekarlık sultanlık değil. Bekarlık, hayat kırıklıklarından bir kaçış.

Oysa merhamet, vicdan, temiz kalp, saygı, hayvanlara sevgi, anının kıymetini bilebilme yeteneği ve neşe ile sana gelen bir hayat arkadaşına kavuşabilmek, en büyük sultanlık olsa gerek.

Sevmek lazım, bakmak lazım, görmek, hissetmek ve paylaşmak lazım. Ama önce her sabah aynada gördüğümüzle meselemizi çözmek lazım. Ne dersiniz?

AKBANK

160'tan fazla ülkenin en iyi bankası Türkiye'nin Akbank'ı

Ülkemizde bir ilki gerçekleştirdik ve Euromoney tarafından "Gelişmekte Olan Piyasaların En İyi Bankası"* seçildik. Ülkemiz ve bankacılık sektörü adına bu ödülü kazanmamızı sağlayan, başta müşterilerimiz, çalışanlarımız ve yatırımcılarımız olmak üzere tüm paydaşlarımıza teşekkür ederiz.

*Euromoney, Mükemmellik Ödülleri 2020, Gelişmekte Olan Piyasaların En İyi Bankası

Sizin için

İçi pastacı kremasıyla dolu çilekli kruvasanın fiyatı 'Kruvasan'da 28 lira Kalorisini düşünmek bile istemiyoruz

BADEMLİSİ, LİMONLUSU, ÇİLEKLİSİ

Senin kruvasanın hangisi?

İstanbul'u aldı bir kruvasan aşkı. Neredeyse her semtin bir kruvasancı var.

Bademlisi, limonlusu, çileklisi, çikolatalısı oradan ver elini Antep fıstıklısı, pastırmalı, sosislisi, hindi fümeli. Vitrinlerin önünden geçerken ya iradenize sarılıp gözünüzü kapatacaksınız ya da 'yanacaksak yanalım' diyerek iştah açıcı görüntülere teslim olacaksınız.

Masterchef'ten tarif

Peki iyi kruvasan nasıl olmalı?

İşte bu soru için ailemizin şefi, Masterchef Türkiye jüri üyelerinden Mehmet Yalçınkaya'ya ulaşıyorum. Şefim ne derse o.

1- diyor hamuru çok katı olmamalı. Ne yumuşak, ne sert, orta kıvamda

2- Doğru yağ kullanılmalı, tuzlu tereyağ ile yapılmalı. Tereyağı toplam ağırlığın yüzde 33'ü olmalı.

3- Tuz ve şeker kullanılmamalı

4- Doğru pişirilmeli.

"Peki şefim, sizin kruvasanın hangisi?" diye soruyorum.

Kruvasanı sade sevdiğini, İstanbul'daki favorisinin ise Kadıköy'deki Brekkie olduğunu söylüyor.

Sadesi 406 kalori olan kruvasanların şehrimizdeki en iyilerini denemeye karar veriyorum.

Nişantaşlılar Origamiciler ve Kruvasancılar olarak ikiye ayrılıyor. İkisine de üşenmeyip gidiyorum. Origami'nin şefi Ezgi Tilki her gün 02:30'da uyandığını, 03:00'te üretime başladığını, kruvasanın tezgaha gelmeden üç günlük hazırlık süresi olduğunu söylüyor. Emeğe saygı!

Mehmet Şef'in favorisi Brekkie, ekşi mayalı kruvasanlarıyla 'Pelin'in Ekmeği' ve 'Rustique Mutfak' siparişlerim de tamam.

Kahvemi alıyp, İstanbul'un en iyi kruvasanlarıyla dolu masama kurulup, Mehmet Şef usulü tadıma başlıyorum

"İki hamlede yiyeceksin kruvasanı" diyor Mehmet Şef, "Önce koklayacaksın, sonra çıtır sesini dinleyeceksin, dağıtmadan ısırıp ve kahveye batırarak yiyeceksin".

İşte benim seçtiklerim

Bir numarama Origami'yi koyuyorum. Ardından Brekkie, Pelin'in Ekmeği, Kruvasan ve Rustique Mutfak.

Aklıma Nancy Meyers'in 'İlişki Durumu Karışık' filminde Merly Streep ve Steve Martin'in gece acıkıp, dükkânı açarak kruvasan pişirdikleri o süper romantik sahne aklıma düşüyor.

Eh aşk iştahtır, beraber yemek pişirmek ve afiyetle yemek aşkın yakıtıdır değil mi?

Fotoğraf: Barış Acarlı

Pandemide onlar da 160 kayıp verdi

Covid günlerinde hayatımızı kolaylaştıran 982 bin moto kurye, kelle koltukta 6 gün, günde 10 saat ter döküyor. Asgari ücret artı paket başına 1 TL alıyor, üstünü bahşişle tamamlamaya çalışıyorlar

ILGAZ GÖKIRMAKLI

Covid yüzünden insanlar evlerine kapanınca online alışveriş ve paket servisleri patladı. Sektörün büyüklüğü 5 milyar doları geçti, motokurye sayısı 1 milyona dayandı.

Türkiye'deki 982 bin motokurye, karantina günlerinde hayatlarımızı kolaylaştırdı. Bu süreçte 160 motokurye, trafik kazala-

rında hayatlarını kaybetti. Sağlık çalışanlarından sonra pandeminin yükünü en çok omuzlayan grup olan kuryelere, neler yaşadıklarını sorduk.

Bir yandan trafikte yarattıkları tehlikeler nedeniyle eleştirilen, öte yandan 10 dakika gecikseler işleri tehlikeye giren kuryeler dertli. "Keyfimizden öyle kullanmıyoruz, mecburuz" diyerek uygulanan baskıları, iş kaybetme korkularını, karşılaştıkları zorlukları anlattılar...

OSMAN ÖZKAN (35)

İki dakika geciksek patrona şikayet gidiyor

İnternette alışveriş çok arttı, iş yükümüz iki katına çıktı. Herkes zorda, 10 kuruşun hesabı yapılıyor. Bahşiş filan kalmadı. İki dakika geciksek patronu arayıp şikâyet eden var. Bir, iki, üç şikâyet olunca patron da kapıyı gösteriyor. Zaten işsizlik tavan yaptı. Bir çocuğum var, onun riski için çalışıyorum.

MURAD SEYİD (26)

Ayda elime yaklaşık 4 bin lira geçiyor

Türkmenistan'dan geldim, aslen açıcıyım, ama kuryelik yapıyorum. Sınırlı müşteriler ve trafik mağandaları bizi zorluyor. Kazancım 4 bin lira ve haftanın 6 günü, günde 11 saat çalışıyorum. Günde bazen 60 kadar sipariş bırakıyorum, normal günde bu rakam 40 oluyor.

ALİ İHSAN (32)

Ödemeler online oldu bahşiş veren kalmadı

Adanalıyım, ailemi orada bırakıp buraya geldim, 3 ve 9 yaşında iki çocuğum var. Adana buradan beter, orada hiç iş yok. Günde ortalama 40 sipariş götürüyorum. İnsanlar çok sabırsız. Ödemeler online oldu, bahşişi bırak, insanlar artık yüzümüze bile bakmıyor. Çok şikâyetçiyiz bundan.

ALİ ARSLANHAN (33)

Kelle koltuktayız 6 kez kaza yaptım

Şanlıurfa'da işyerim vardı, iflas edince buraya geldim. Kuryelik düşünmüyordum ama işsiz kalınca mecbur kaldık. Aylık 4 bin lira civarında kazanıyorum, başka bir iş bulursam giderim. Kelle koltukta çalışıyoruz, 6 defa kaza yaptım, birinde ayak parmaklarım kırıldı.

AHMET KARAGÖZ (45)

'Size trafik mi olurmuş!' diyorlar

25 yıl kuryelik yaptım şimdi organizasyonu sağlıyorum. İstanbul'un yoğun trafiğinde tecrübesiz gençleri eğitmeden kurye yapıyorlar. Önce kuryelerin eğitilmesi lazım. İnsanlar çok gergin. Teslimat gecikince hemen arıyorlar. Trafik yoğundu deyince, 'Motora trafik mi olurmuş?' cevabını alıyoruz. Kelle koltukta para kazanmaya çalışıyoruz.

BÜLENT ÖZTÜRK (41)

Trafikte bizi yok sayıyorlar

İnsanlar istiyorlar ki parmak şıklattıkları an her istedikleri önlerine gelsin. Mecburen hız yapıyoruz. Ama trafikte bizi yok sayıyorlar. Daha bugün kaza attattım. Virüs de bir diğer tehlike. Çok fazla insanla temas halindeyiz. Kimi maske takıyor, kiminin umurunda değil.

SAVAŞ TUNCER (44)

Asgari ücret artı sipariş başına bir lira alıyoruz

Esnaftım, iflas ettim. Motor ehliyetim vardı bu şekilde iş buldum. Çok risk atlattım ama Allah'a şükür kazam yok. Bu işin en zor kısmı insanlarla uğraşmak. Asgari ücret alıyoruz, onun üstüne sipariş başına 1 lira.

YUSUF UÇAR (Ortaköy'de restoran işletiyor)

Kuryeler masrafını genelde çıkaramıyor

Pandemi yüzünden işlerimiz çok geriledi ve hatta son bir buçuk aydır kazandığımız kuryenin ne sigortasına ne maaşına yetiyor, cebimizden karşılıyor. Kurye 15-20 liralık siparişler için beş altı yere gidiyor anca, o da onun yevmiyesi oluyor. Bize bir şey kalmıyor.

f @gapturkiye

GAP

gap.com.tr

İçinde bulunduğumuz pandemi sürecinde, dijital çağın dehlizlerinde ilerlerken moda endüstrisi evriliyor mu, yeni dünya doğuyor mu, hiçbir şey eskisi gibi olmayacak mı tartışmalarda son durum ne mi? Ortaya karışık. Pantone'nin 2021 için belirlediği renkler gibi: gri ve sarı

ECE SÜKAN
ecesukan@gmail.com

Moda en genel tanımla değişimi ifade ederken, toplumsal, sosyolojik, ekonomik, kültürel değişimlerin ve zamanın ruhunun direkt yansıdığı bir endüstri olarak tarih boyunca üzerine tartışmaların hiç bitmediği bir alan. Bu denli direkt etkiye maruz kalıp, göz önünde olunca da toplumsal baskıları dikkate almada ve manevra kabiliyetinde usta olmalısınız! Aslında hayatın her alanında, hem kolektif bilincin gelişmesi ile hem de maddesel düzeyde kendi Frankenstein'ını yaratan kapitalist sistemin tosladığı duvarlara, moda endüstrisi uzunca bir süredir çarpıp çarpıp manevra yapmaktaydı zaten. Ancak bunlar adı üstünde manevra idi, içselleşmiş bir dönüşüm gerçekleşmiyordu. Buna zaman da yoktu; dijital çağ ile birlikte gündün güne hızlanan tüketim ve arz-talep kısır döngüsü, senede

2021 hakikat modası!

6 koleksiyon çıkartma baskısı, dev prodüksiyonlu defileler, çekimler, 360 derece pazarlama mottosu, globalleşme sevdası ve zorunluluğu gibi birçok sebep sayılmaya hazır.

Sürekli ötelenen dönüşüm başladı

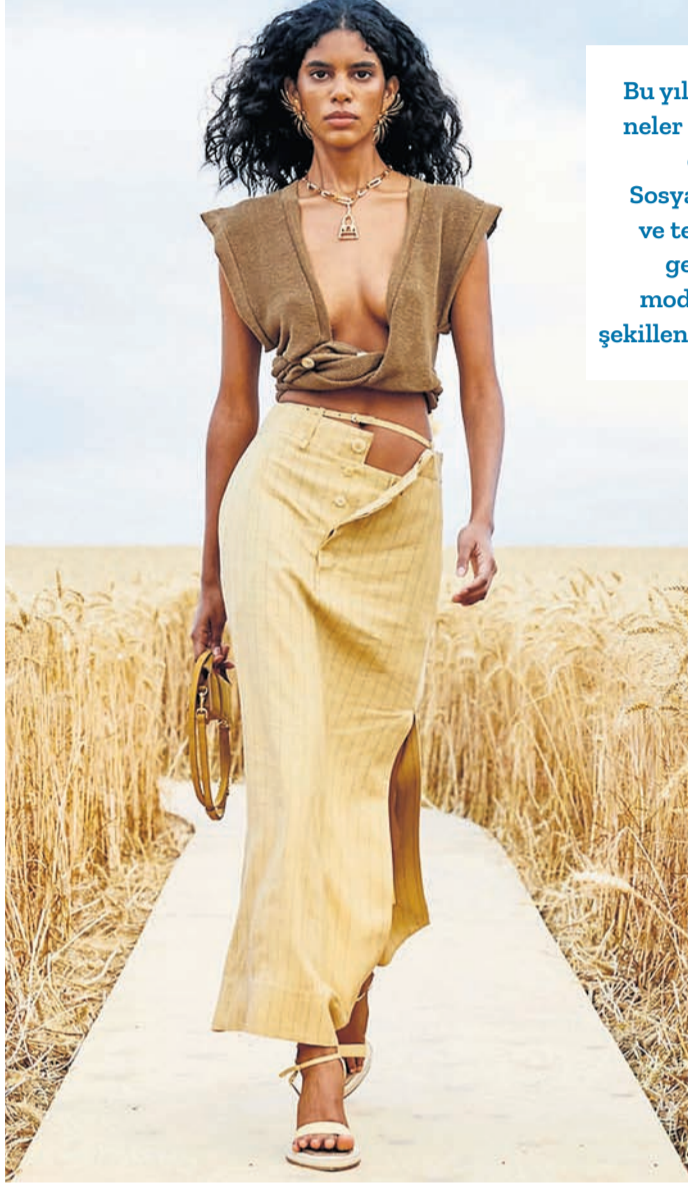
Moda endüstrisi son on yıldır bir ön gösterim tadında bu virajları bir şekilde almaktaydı da çember de iyice daralmıştı: "Sosyal medya devrimi" ile gelen "modanın demokratikleşme paketi" içerisinde her bireyin sesini duyurabilmesi,

Bu yıl modada neler ön plana çıkacak? Sosyal medya ve teknolojik gelişmeler modayı nasıl şekillendirecek?

ulaşılabilirlik olduğu kadar madalyonun diğer yüzündeki 'post-truth' açmazı ile moda otoritesi koltuklarının el değiştirmesini, Trump döneminde göçmenlere karşı uygulanan politikaların yarattığı uyanışı, "Black

Lives Matter" hareketiyle etnik çeşitlilik, dahil edicilik, eşitlik, azınlıkların temsili konularını, Hollywood'un tepelerinden esen #MeToo rüzgarlarını, iklim krizi tartışmaları dönemeçlerinde ise sürdürülebilirlik, karbon ayak izi, hızlı tüketim, üretim-tedarik zincirindeki emeğin sömürülmesi ve şeffaflık konularını içeren sorgulamaları pandemiyle birlikte hızlandırılmış program olarak ele almak durumunda kaldı.

Artık çevrenin, insanın, hayvanın, emeğin sorumluluğunu almak farz oldu. PR/iletişim bültenlerini uzunca bir süredir süsleyen sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk vaatlerinin içlerinin dolması şart oldu. •

Neler oldu?

LÜKS MARKALAR FARKI

Pandemide, endüstrinin ağır topları lüks markalar ile "diğerleri" arasındaki fark moda sektöründe de açıldı: Bir yanda iflas bayrakları çeken, diğer tarafta ise karantina biter bitmez mağazalarının önünde "o çantayı" almak için uzun kuyruklar oluşan markalar olarak pozisyonlar keskinleşti.

YILDA 6 KOLEKSİYON YOK

Gucci, Dries Van Noten, Armani, Michael Kors, Saint Laurent, Ralph Lauren, Off White'ın da aralarında

bulunduğu birçok tasarımcı ve marka, senede 6 koleksiyon üretme döngüsünden çıkma kararı aldıklarını, daha az sıklıkta kendi belirledikleri takvimlere göre koleksiyonlarını ureteceklerini duyurdular.

'PHYGITAL' SUNUMLAR

Dijital kanallarda fark yaratılmak haliyle çok önem kazandı. Koleksiyon sunumları için Valentino ve Moschino'nun da aralarında bulunduğu kimi markalar yaratıcılıklarını hybrid bir modelle dijital/fiziksel (phygital) sunumlar şeklinde gerçekleştirdi.

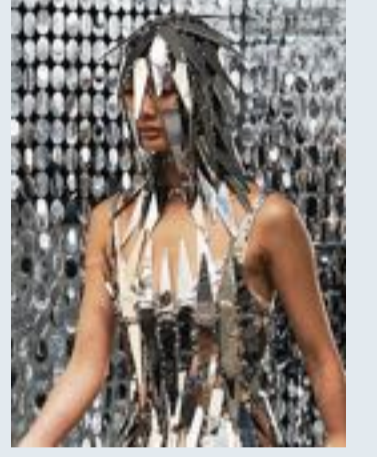
Neler olacak?

YEREL VE ETNİK

Yerel komünitelerin önem kazanacağı, sürdürülebilirlikte tüketici davranışına da etki edecek adımların atılacağı, 'dahil edicilik' yani etnik çeşitliliğin özümseceği dönem başlayacak.

DİJİTALDE BÜYÜME

McKinsey Global Fashion Index gurubunun yayınladığı "The State of Fashion 2021" raporuna göre moda endüstrisinin 2019'daki %4 kar artışına oranla globalde %93'lük azalış yaşadı. 2021 için iyimser senaryoda %0-5 arası, pandeminin uzaması halinde %10-15 arası azalış öngörülüyor. Dijital verimli kullanan markalar içinse 2019'a oranla 2020'de %30'luk bir dijital büyüme raporlanmış.

YENİ DERİ VE KUMAŞLAR

Yeni kumaş ve lif teknolojilerine yatırımlar arttı. New Balance deriye yeni alternatif ananas yaprağı lifi üreticisi Pinatex ile çalışmaya başladı. Chanel tarım-gıda endüstrisinden yeni deri geliştirme teknikleri araştırmalarına yatırım yaptı. kuyusundan çıkıp, özgün bir hikaye sunabilen kişiler markalarla işbirliği yapacak.

YOUPLUS

TÜRKİYE'NİN VİTAMİN VE MİNERAL DESTEĞİ

Bağışıklık sisteminin normal fonksiyonlarına katkıda bulunur.

VİTAMİN C

ÇİNKO

PROPOLİS

ABDİBRAHİM

youplustr
youplus.com.tr

Takviye edici gıdadır. İlaç değildir.

bizim

tarzımız

güzel

BOYNER

BOYNER.COM.TR

Şaşıracaksınız ama çok okuyoruz!

Ülkemizde hatırı sayılır bir entelektüel elit var. Bağımsız yayıncılık alanında dünyada altıncıyız, felsefe videoları yüz binlerce izleniyor. Herkes okumuyor elbette ama unutmayın bir fiçıya koyulan azıcık maya bile sütü değiştirir

Zülfü Livaneli

ama gerçek bir edebiyat eserine rastlamak çok zordur, hemen hemen yok gibidir.

Gelelim Türkiye'ye. İyi edebiyatçılarımızın yeni romanları bu listelere mutlaka girer. **Sabahattin Ali** zaten çok satan listelerinin değişmez yıldızıdır. Yabancı nitelikli yazarlara da sık sık rastlarız.

Birkaç yıl önce bu liste örneklerini dünyadaki yayıncılara göndermiş, Türkiye'deki edebiyat zevkine dikkat çekmişim. O sıralarda en çok satan 10 kitap arasında, bizim yazarlarımız hariç, iki **Stefan Zweig**, bir **Saramago**, bir **Orwell** vardı. Bu yazarlar kendi ülkelerinde değil, Türkiye'deki listelerin başındaydı. Amerika'dan Çin'e kadar bütün yayıncılar bu olguyu hayretle ve tabii saygıyla karşılamışlardı.

Meğer ne kadar çok Lacan uzmanı varmış

Amerikalı editörüm Judith Gurevitch bir Lacan uzmanı ve iki yıl önce bu konuda bir konferans vermek üzere İstanbul'a davet edilmişti. Epey başarılı geçen konferanstan sonra bana bir itirafta bulunmuş ve gelmeden önce "**İstanbul'da kaç kişi Lacan'la ilgilenir ki!**" diye düşündüğünü ama gelince gördüğü dolu salondan, sorulan sorulardan, yapılan yorumlardan çok etkilendiğini anlatmıştı. "Meğer ne çok Lacan uzmanı varmış burada" diyordu.

Birkaç gün önce gözüme Spinoza ve Panteizm'in anlatıldığı bir Youtube yayını takıldı. İlgiyle izledim. 'Dilo-

zof' adıyla nitelikli yayınlar yapan genç bir felsefecimizin Spinoza'yı anlattığı bölüm, **iki hafta içinde 150 binden fazla izlenmiş**. Ne hoş değil mi?

★★★

Türkiye'nin kültür hayatı dünyada da en iyi korunan sırlardan biri olma özelliğini sürdürüyor. Yabancı ajans ve yayıncılar bu ülkedeki kitap satışlarının yüksekliğine akıl erdiremiyor ve keşke bizde de olsa bu rakamlar diyorlar. (Nitelikli edebiyat için geçerli bu gözlemim. Yoksa piyasa kitaplarının pazarı çok büyük elbette). **Geçenlerde bu fenomeni, Orhan Pamuk'la da konuştuk**. O da aynı fikirde.

★★★

Yabancı dillerde bir kitabınız yayınlandığı zaman genellikle yazarı davet eder ve o ülkenin okurlarıyla, basınıyla buluşturan toplantılar düzenlerler. Bunlardan birinde, Berlin Bergama Müzesi'ndeki bir salonda Alman yayıncım bir ön konuşma yaptı ve "**Bu kitap Türkiye'de 700 bin adet satıldı şimdiye kadar**" dedi. O anda Alman okurların gözünde dolaşan kuşku bulutlarını gördüm. İnanmakta güçlük çekiyorlardı. Bunun üzerine konuşmamın başlangıcında "Türkiye'ye şöyle düşünün" dedim: "80 milyon kişi kitap okumuyor elbette ama Türkiye'nin içinde, birçok Avrupa ülkesinden

döneminde ders kitaplarında okudukları eski (sanki Tanzimat edebiyatı) der gibi köhne bir çağrışım yapıyor.

Kültürümüz döner ve dansözden fazlası

Bu örnekleri çoğaltabilirim ama derdimi anlatabildim sanırım. Türkiye'de hatırı sayılır bir entelektüel elit var. Yani çağdaş kültürümüz, tatil köylerindeki Türk gecelerinde sunulan dansöz ve dönerden ibaret değil. **Ciddi bir kesim, sanki felsefeden, pozitif bilimden, resimden uzak geçen yüzyılların açığını kapatmak ister gibi nitelikli kültüre koşuyor**. Bunu görmek için sadece yüz binlerce okuru kendine çeken kitap fuarlarımıza bakmak yeter.

Kutlukhan Perker

daha fazla nüfusa sahip bir entelektüel kesim var. İşte kitapları okuyan, nitelikli filmleri, oyunları izleyen, sergilere, konserlere giden bu kesim sayesinde Türkiye'de canlı ve büyük nitelikli bir kültür ortamı var."

Bunları anlatmaktan ne kadar zevk aldığımı söylemeye gerek yok sanırım.

Dünyanın en büyük edebiyat geleneklerinden birine sahip olan Rusya'da bile artık gerçek edebiyat okumuyor. Ellerinde daha çok vakit geçirtici kitaplar var. Zaten Rus yayıncılar bile saklamıyorlar bunu. Bizde hâlâ fırtınalar yaratmaya devam eden **Tolstoy, Dostoyevski, Çehov** gibi büyük yazarlar, Rusların okul

HAREKETE GEÇTİĞİNİZ ANDAN İTİBAREN DURMAKSIZIN KORUMA

Castrol
MAGNATEC

O esprinin mucidi Cevat Şakir.

Hasan Cemal, Trump'ın demokrasiyi katlettiğini anlatan yazısına iki klozet karikatürüyle atıf yaptı. "Hasan Abi" de hatırlar, aslında o işin dünyadaki mucidi Cevat Şakir Kabağaçlı, namıdiğer Halikarnas Balıkcısı'dır

DEVİRİM DEVECİOĞLU
dsevimay@gmail.com

Gazeteci yazar Hasan Cemal, t24.com.tr'teki "Azledin Trump'ı, o bir başkan değil bir haydut!" başlıklı yazısında Trump'ın demokrasiye ne kadar zarar verdiğini anlatırken iki görsele atıf yaptı: Birincisi yenilgiyi kabul etmeyen eski Başkan'ın, tuvalete oturduğu karikatür. İkincisi de 23 Mart 1986 tarihli Nokta'da YÖK Başkanı İhsan Doğramacı'yı pantolonu sıyrılmış şekilde İstanbul Üniversitesi'nin üzerine oturarak gösterdiği o efsane kapak.

Washington Post'ta çıktı

Aslında Batı'da "klozetin üzerinde Trump" karikatürleri epeydir bir akıma dönüşmüş durumda. Akımın öncüsü sayılabilecek sanatçı ise Pulitzer ödüllü karikatürist Ann Telnaes. Telnaes'in 1 Haziran 2017'de Washington Post'ta yayınlanan karikatüründe Trump kırmızı yüzüyle tuvalete oturmuş, "Paris İklim Anlaşması'ndan çekildim" diyor.

Oysa işin mucidi başkasıdır: Türkiye'de ve büyük olasılıkla dünyada ilk "tuvalet"li karikatürü bundan tam yüz yıl önce çizen sanatçı Cevat Şakir Kabağaç-

lı'dır. Milli Mücadele yılları sadece cephe-de geçmez, gazeteler, hatta mizah dergileri arasında bile büyük çatışma vardır. Yunus Nadi'nin Yenigün, Celal-Suphi kardeşlerin İleri gazeteleri Anadolu'daki mücadelenin tarafında, başyazarı meşhur Ali Kemal'in olduğu Peyam-ı Sabah ve Refik Halid'in yazdığı Alemdar gazeteleri ise karşı taraftadır. Özellikle bu iki isim mücadele karşıtlığının basındaki simgeleri gibidir.

O yıllarda "Halikarnas Balıkcısı" henüz daha Cevat Şakir Kabağaçlı'dır. İstanbul basınına çizerlik yapan Şakir, Ali Kemal'e fena halde bozulmaktadır. Kemal'in "hücre-i mesaim" dediği iş odasından işgal kuvvetlerini savunan yazılar yazması, Anadolu'daki mücadeleye "pislik atması" ve basında herkesin Ali Kemal'den korkması Şakir'i kızdıyordu. Sonunda Güleriyüz'e bir karikatür çizmeye karar verir. Güleriyüz, Sedat Simavi'nin Diken'den sonra çıkarmaya başladığı mizah dergisi.

Sansüründen nasıl geçti?

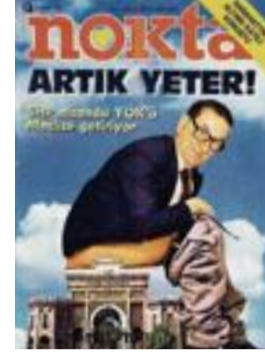
Ali Kemal iş odamdan diye her tarafa pislik saçıyor ya, Cevat Şakir de onu "Ali Kemal Bey hücre-i mesaimde" lejandıyla, bir oturağın içinde çizer. Ali Kemal'in yalnız başı görünür oturağın kenarından. Sedat Simavi haklı olarak önce korkar bu karikatürden, ama sonra kabul eder, "Sorumluluğu üzerine alırsın yap" der. Derginin çıkacağı gün de işe gelmez.

Cevat Şakir patronu ikna etmiştir, ama bu karikatürü işgal kuvvetlerinin sansüründen nasıl geçirecek, bir de bu mesele vardır. Öyle zeki ve cesur bir adamdır ki Şakir çareyi bulur; kağıdın üzerine sonradan silinebilecek konte kalemle suya sabuna dokunmayan bir resim yapar. İşgal kuvvetleri önüne gelen resme, çıkmaz mürekkeple damgayı basar. Sonra Şakir lastikle resmi silip bu karikatürü çizer. Hemen çinkografa gönderip gelen klişeyi de basıya verir.

Tarih 29 Aralık 1921. Dergi piyasaya

çıkart. Tabii kıyamet kopar. İngiliz askerleri dergiye gelip, Cevat Şakir'i sorguya çekerler. Şakir üzerinde sansür idaresinin mührünün de olduğu orijinal resmi çekmeden çıkartıp askerlere gösterir. Kalbi tıp tıp atıyordu. Askerlerden biri der ki "Oturakta çizilen adam bizim dostumuzdur. Bu adamı tutuklayalım." Diğeri de der ki, "İyi, ama sansür müsaadesini alınız. Hata bizde. Siz bu Ali Kemal'e bir daha tekrarlanmayacağını söyleyin." Cevat Şakir'e sertçe bir "All right" çekip gider İngiliz askerleri. Cevat Şakir ucuz atlatmıştır, ama bu karikatürden sonra resimlerin

işgal kuvvetlerine iki nüsha getirilip birinin sansür idaresinde bırakılması kararı alınır. Yıllar sonra Cevat Şakir şöyle anlatır olayı: "Karikatür kabaydı, ama bazı şeyler vardır ki, onlara yapılan kabalık, kabalık olmaktan çıkar. Milli ordunun başarısından sonra Ali Kemal'in borusu ötmez oldu. Kendisinin korkulacak yeri kalmayınca, ona saldıran saldıranaydı. Düşmüş adamı tekmelemenin ne anlamı var?"

Peki Ali Kemal ne yapmıştır dersiniz... 3 Ocak'ta Peyam-ı Sabah'ta Simavi'ye hakaretler içeren bir yazı yazar. Yazısını "Simavi kabilinden gençler Sarayburnu'ndan kendilerini denize atsalar daha pak hareket etmiş olurlar" dileğiyle bitirir.

Simavi 13 Ocak tarihli Güleriyüz'de cevap verir: "Beni Kuva-yı Milliye himaye ediyorsa size de Yunan Hükümeti sahip çıkıyor. Bana Sarayburnu'ndan kendimi denize atmamı tavsiye ediyorsunuz... Ben de size Ankara'ya kadar bir seyahat etmenizi teklif ediyorum. Belki bu da sizin hoşunuza gider." •

Hasan Cemal'in Trump yazısına konu olan Nokta Dergisi'nin fotomontajlı kapağında YÖK Başkanı'nın poposu kime aitti? Bugünün ünlü ve başarılı, o dönemin ise yeni Galatasaray Lisesi mezunu, genç muhabirinin direnmesi fayda etmedi. Genç gazeteci Ruşen Çakır, yüzünün görünmeyeceğine ikna olunca, Salih Memecan ile birlikte stüdyonun yolunu tuttu ve bir kütüğün üzerine oturarak o meşhur fotoğrafı çekti.

HOPİ'DEN YENİ GAZETEYE BÜYÜK YENİLİK KESMELİ KUPON DEĞİL OKUTMALI KUPON

ALIŞVERİŞLERİNDE
**150 HEDİYE
PARACIK
KAZAN**

morhipo

GÜRGENÇLER | TROY

Tüm iPhone 12 ürün ailesinde
600 TL indirim ek

**50 TL
İNDİRİM**

boyner.com.tr'de
**100 TL ve üzeri
alışverişinde**

**%10
HEDİYE
PARACIK
KAZAN**

BOYNER

ENGLISH HOME

Tüm indirimlere ek her 500 TL
ve üzeri alışverişinde

**100 TL
İNDİRİM**

istegelsin
İçoksupermarket

istegelsin'de yapılacak
200 TL ve üzeri alışverişinde

**30 TL
İNDİRİM**

kolay
mama.com

150 TL VE ÜZERİ ALIŞVERİŞİNDE

**15
PARACIK
KAZAN**

QR kodu okutun, indirimleri kazanın.

**HEMEN
İNDİR**

Ayrıntılı kampanya bilgileri hopi.com.tr/de

hopi

"Eşi görülmemiş!"

1884'ten beri yayınlanan Oxford İngilizce Sözlüğü, her yıl sonunda o yılı tanımlayan ya da o yıl bilim, kültür, sanat, günlük hayat...konusunda yeni veya en sık kullanılan kelimeler arasından Yılın Kelimesi'ni seçer.

Bu seçim ve aday kelimeler aslında o yıl hakkında belirleyici, geniş fikir verir. Seçim, İngilizce kelimeler arasından olsa bile, günümüzün platformlar merkezli hayatında hakim dil olduğu için, dünya çapında anlamlı hale gelir.

Son beş yıla baktığımızda aslında dünyanın gündemi o yılın kelimesinden anlaşılabilir. Son beş altı yıl bunun en iyi göstergesi "Selfi", insanların çift kameralı telefonlar sayesinde kendilerini baş role koymasının ifadesiydi. Sonra dünya dillerinin pek çoğunda en az dört-beş kelimeyle ifade edilen "gözlerimden yaşlar gelecek kadar çok güldüm..." anlamında kullanılan bir emoji, dil konusunda bu kadar tutucu bir kurumca taçlandı. İngilizcenin yanı sıra emojiler de "lingua franca", dünyanın ortak dili olmaya başlamıştı.

Sonraki yıl teknolojiye dayalı dönüşümün habercisi, orta yaş ve üstü yöneticilerin anlamakta epey zorlandığı yeni fikir ve uygulamaların başarısının arkasında hep gençlerin olması "gençprem" (youthquake) kavramını zirveye çıkardı. Sonraki iki yıl peşe çevre için korku doluydu. Önce "Toksik" sonra da "Acil İklim!"

Ama geçen yıl hayli zordu. Hepsi de salgın çevresinde dönen pek çok kelime ve kavram bir anda öne çıktı. İş hayatı, günlük hayat, sağlık konuları, önlemler... pek çok kelimeyi tekrardan tedavüle soktu; kullanımları tavan yaptı. Ama en önemlisi, bu aday kelimeler sunulurken bu dönem için yapılan tanım aslında yılın kelimesi haline geldi: "Eşi Görülmemiş"! (Unprecedented)

Benzersiz, daha önce hiç olmamış... Bu kavram sadece küresel salgın ve onun çevresinde gelişen olayları betimlemiyor. Aslında sağlık krizleri dekorunun kenarından hızla yükselen, bilinmeyen,

**Levent
Erden**

alışılmamış, edinilmiş tecrübelerin, öğretilerin, alışkanların dışında bir döneme girildiğinin farkına varılması bu tanım. İkinci Dünya Savaşı sonrasında beri yerleşen düzen her anlamda sarsıntı geçiriyor. İş çevrelerinin, endüstrilerin, akademiyanın hatta hükümetlerin kullandığı, yönettiği, dayattığı sistemler, yapılar, işleyişler, uygulamalar sarsılmaya başladı. "Kitlesele" in yüceltildiği, ne kadar büyükse o kadar değerli olduğu, varsayılan anlamını yitiriyor. En çok okunan kitap, en çok seyredilen kanal, program, en yüksek gişe yapan film, en çok dinlenen şarkı...

"En" büyüklük ifade ettiği sürece aslında ortalamayı, güdüklüğü, sığılı tanımlar hale geliyor. Ortak paydanın "en küçüğünün" artık birleştirici zamp olmaktan çıktığı anlaşılmaya başlanıyor. Media aracısızlaşıyor. Şirketler departmansızlaşıyor. Mekan tanımının fizikle arası açılıyor.

Tecrübe yüklerle kazanılabilirken deneyim birkaç dakikada bile elde edilebiliyor. Sahip olmaksızın ait olmanın değerli olduğu, bireyin değerli olduğu yepyeni bir döneme doğru yolculuk başladı. Tabii ki yirmi-otuz yıl (bugün anlamını buharlaşmaya bırakmış) tecrübeye sahip olanlar bir süre daha direnecek olsa da... Kariyerin taytılardan ünvanlardan geçmediği, elli hafta; iki hafta tatil için, kırk sene yetmişinden sonrası için çalışma fikrinin alıcısı da kalmadı.

Sadece küresel salgın değil, kapı eşiğinde bütün korkutuculuğu ile bekleyen iklim krizi de hesaba katılınca bildiklerimizin, yaptıklarımızın, tecrübemizin anlamı erozyona uğruyor. Dikiz aynası ileriye göstermiyor.

Bundan sonrası asıl "EŞİ GÖRÜLMEMİŞ" bir dönem.

KORONAVİRÜS AŞILARI HAKKINDA BİLMENİZ GEREKEN HER ŞEY

Türkiye'nin 50 milyon doz almak üzere anlaştığı Çinli Sinovac'ın korona aşısı CoronoVac'ın düşük etkinlik oranı kafa karıştırıyor. Ancak güvenli olduğu konusunda şüphe yok. Pfizer ve BionTech'in aşısı için ise bir süre daha beklemek zorundayız.

Çin aşısı mı Alman aşısı mı yoksa gelen ilk aşığı olmalı mı?

DÜNYA 2019'un Aralık ayından bu yana, Türkiye ise geçen yılın mart ayından beri modern zamanlarda görülmuş en ciddi pandemi ile baş etmeye çalışıyor

UZMANLARA göre "kurtuluş" aşılama... Ancak aşilar üzerindeki tartışmalar kafaları karıştırıyor. Oksijen bu aklınızdaki sorulara yanıt verecek bir dosya hazırladı

“Ben Çin aşısı olmam, Alman aşısını bekleyeceğim...” Herhalde son zamanlarda etrafınızda en çok duyduğunuz cümlelerden biri budur. Türkiye'de ve dünyada aşı karışıklığının ciddi bir sorun olduğu bir döneme denk gelen salgın aşilar konusunda tereddütleri daha da artırdı. Ancak sözüne güvenilir uzmanların hepsi ağız birliği edercesine, "Aşıdan korkmayın" diyor. Hatta dünyanın en önemli virologlarından Harvard Üniversitesi referanslı Rino Rappuoli "Aşilar insanlık tarihinin ve medeniyetin en önemli kazanımlarından biri, geleceğimiz için de adeta bir hayat sigortasıdır" ifadesini kullanıyor.

3 aşı tipi öne çıkıyor

Elimizde bu kadar önemli bir silah varken Covid-19 aşiları konusundaki tüm tartışmaları ve aşiların farklı özelliklerini mercek altına yatıralım... Şu an dünyada gelişim aşamasında olan 64 farklı koronavirus aşısı var. Gelin biz salgını bitirmek konusunda en çok umut vaad eden 3 farklı aşı tipini inceleyelim. Bu konuda New York Times, Independent, BBC gibi önde gelen yayın organlarının aşı dosyalarından faydalandık.

m-RNA aşiları (Genetik aşilar)

Bu ilk kez kullanılan bir aşı teknolojisi olması nedeniyle başta bazı soru işaretleri yaratmış olsa da Almanya'da yaşayan Uğur Şahin ve Özlem Türeci'nin geliştirdiği Pfizer-Biontech aşısı etkinliğiyle şu an dünyada "altın standart" olarak kabul ediliyor. Daha az bilinen adıyla "Comirnaty" adlı bu aşı ve ABD merkezli Moderna firması tarafından geliştirilen Mrna-1273 aşısı aynı yöntem

kullanılarak üretildi. Bu yöntem, Covid-19 virüsünün sentetik RNA moleküllerini insan hücrelerine transfer etme prensibine dayanıyor. Burada genetik malzemenin nakli söz konusu ve vücudun bu genetik transfer sonrası bağışıklık reaksiyonu üretmesi prensibine dayanıyor. mRNA aşiları hücrelerimize bağışıklık yanıtı yaratan proteini nasıl üreteceklerini öğretiyor. Aşıdaki mRNA hiçbir zaman insan hücrelerinin çekirdeğine girmiyor. Yani DNA ile bir etkileşimi olmadığı

için genetikle oynama ihtimali de yok.

Adenovirüs-bazlı aşilar

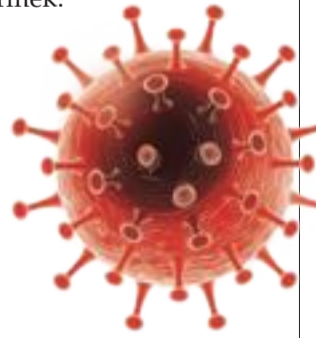
2014-2016 arasındaki Ebola salgınında 11 bin kişi ölüncü bilim insanları bir sonraki salgınla mücadelede edebilmek için bir asil önlem planı hazırladı. İngiltere'deki Oxford Üniversitesi'nin öncülük ettiği bu projede "X hastalığı" adı verilen olası bir salgına karşı nasıl kısa sürede aşı geliştirilebileceği konusu masaya yatırıldı. Uzmanlar, şempanzeleri hasta eden normal grip virüsünü alıp,

neredeyse her şeye karşı kullanılabilecek bir aşının yapı taşı haline getirdiler. BBC'ye göre

"İnsanlarda hastalığa yol açmaması için, şempanzelerden alınan virüsün genetiğiyle oynanıyor. Daha sonra bağışıklık sisteminin neye saldırması için eğitmek istiyorsanız ona göre genetik planları içerecek şekilde yeniden genetiğiyle oynanıyor. Yani ChAdOx1 aslında, karmaşık, mikroskobik boyutlarda bir postacı. Biliminsanlarının yapması gereken tek şey, postalanan paketi değiştirmek."

İşte Oxford'un Astrazeneca ile birlikte geliştirdiği aşı, Johnson & Johnson'ın aşısı ve Rusya'nın Sputnik V aşısı bu yöntem kullanılarak hayata geçirildi. Böylece normalde 10 yıl süren aşı geliştirme süreci 10 aya indirilmiş oldu.

İnaktif (Ölü) aşilar

1923'te Glenn ve Hopkins'in difteri hastalığına yol açan virüsün inaktif

hale getirilebileceğine dair makalesi dünyada tıp dünyasında çok önemli bir sayfanın açılmasını sağladı. 1936'da influenza salgını ilk kez bu yöntemle üretilen bir aşı sayesinde engellendi. Bu tip aşilar basitçe öldürülmüş ya da etkisizleştirilmiş virüsün vücuda enjekte edilmesi prensibine dayanıyor. İşte Türkiye'nin 50 milyon doz sipariş verdiği Çin merkezli Sinovac firması tarafından üretilen aşı da uzun yıllardır kullanılan bu yöntemle üretili.

Nedir bu Faz-1, Faz-2, Faz-3 dedikleri?

Geliştirilen aşiların nihai onay alabilmesi için Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen ve çok sıkı denetlenen bir süreçten geçmesi gerekiyor. İşte bu 3 aşamalı onay sürecine "Faz-1, Faz-2, Faz-3" isimleri veriliyor.

Faz 1: Aşının güvenliği ve etkin olup olmadığına dair insanlar üzerinde ilk testin yapıldığı aşama. Çok sınırlı sayıda ve farklı yaş grubundaki gönüllüye uygulanan aşının vücutta bağışıklık tepkimesine sebep olup olmadığı test ediliyor. **Faz-2:** İlk fazda istenilen sonuç alındığında bu kez aşının daha geniş bir insan kitlesinde de aynı reaksiyonu yaratıp yaratmadığı test ediliyor. Bu aşamada birkaç yüz gönüllüye aşı veriliyor. Aynı şekilde birkaç yüz kişiye de etkisi olmayan ve placebo denilen aşidan veriliyor. İki grubun sonuçları karşılaştırılarak aşının etkisinin değerlendirilmesi amaçlanıyor. Burada seçilen yaş grupları genelde aşının hedef kitlesi değerlendirilerek belirleniyor. **Faz-3:** İlk iki aşamayı geçen aşı adayları için en kritik aşama Faz-3 sonuçları oluyor. Çünkü bu aşamada aşı binlerce kişi üzerinde test ediliyor. Ayrıca farklı ırklarda ve topluluklarda nasıl sonuç verdiğini anlamak için test eşzamanlı olarak dünyanın farklı ülkelerinde de yapılıyor. Daha sonra bu farklı sonuçlar bir araya getirilerek aşının etkinlik oranı belirleniyor.

Tipik aşı geliştirilme süreci

Aşiların ciddi bir yan etkisi var mı?

Pfizer aşısından uygulanan 1.8 milyon dozunda sadece 21 kişide ciddi alerjik reaksiyon oluştuğu gözlemlendi. ABD'deki aşılamaalarda 2.1 milyon kişinin 1156'sında yan etki görüldü. Bunların yüzde 21'i baş ağrısı, yüzde 20'si halsizlik, yüzde 15'i ise bulantı sorunu yaşadı. 35 kişi ise kalp rahatsızlığı, nöbet geçirme gibi ciddi komplikasyonlar nedeniyle hastanede tedavi altına alındı.

Aşilar mutasyonlara karşı etkili mi?

İngiltere'de ortaya çıkan ve virüsün çok daha hızlı yayılmasına sebep olan mutasyon aşiların etkinliğinin de sorgulanmasına sebep olmuştu. Son yapılan testler Pfizer-Biontech aşısının bu mutasyona karşı etkili olduğunu gösterdi. Bu konuda BionTech kurucusu Uğur Şahin daha önce yaptığı açıklamada, "Mutasyonla aşımız etkisiz hale gelirse bile 6 haftada yenisini yaparız" demişti.

Bu konuda asıl korkutan Güney Afrika'da belirlen bir başka mutasyon. Oxford Üniversitesi'nden John Bell, "Aşının Güney Afrika'da görülen mutasyona karşı etkili olup olmayacağı konusunda büyük bir soru işareti bulunuyor. Bence mutasyonların aşının bütün etkisini yok etmesi mümkün değil ancak belirli oranda aşiları etkisiz kılabilir" demişti.

Çin aşısı CoronaVac güvenli ama az koruyucu

Türkiye'nin Çin'den aldığı Sinovac aşısının 3 milyon dozu sağlık çalışanlarına uygulanmaya başlandı. 10 milyon doz ise yolda. Ancak Brezilya ve Endonezya'dan gelen veriler aşının koruyuculuğu yönünde kuşkuları artırdı

Durum özette şu: Elimizdeki Çin aşısı, şu an kabul gören koronavirüs aşıları içinde etkisi en düşük olan aşı. Güvenli mi? Evet güvenli bunun aksini gösteren bir sonuç yok. Koruyucu mu? Evet ama istediğimiz kadar değil.

Çin merkezli Sinovac şirketi tarafından geliştirilen CoronaVac'tan Türkiye, 50 milyon doz sipariş etti. Brezilya, Endonezya, Filipinler ve Türkiye hem aşının testlerinin yapıldığı, hem de ön sipariş veren ülkeler. Test yapılan ve sipariş etmesi beklenen diğer ülkeler ise BAE, Bahreyn, Peru, Fas, Arjantin, Ürdün. CoronaVac'ın Faz-3 ara sonuçları Türkiye, Endonezya ve Brezilya'da açıklandı.

Rakamlar arasında 40 puan fark var

Brezilya üçüncü kez Çin aşısı etkinliğini revize etti. Önce yüzde 50'nin üzerinde diye muğlak açıklama yapılmıştı. Daha sonra ara sonuçlarda yüzde 78 etkinlik açıkladı. Endonezya'nın yüzde 65 koruma oranı açıklamasından hemen sonra ise Brezilya etkinlik oranını yüzde 50.3'e çekti. Oysa ki Sağlık Bakanı Fahrettin Koca Türkiye'deki Faz-3 çalışmalarının ilk ara sonuçlarında yüzde 91 etkinlik olduğunu duyurmuştu. Yani Brezilya ile Türkiye'nin sonucu arasında 40 puan fark var. Bu diğer aşıların hiçbirinde görülmeyen bir durum.

Dünya Sağlık Örgütü: %50 yeterli

Çin karşıtı söylemleriyle tanınan Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro "Ben bu aşıya karşıyım" diyor. Eyalet sistemi olan ülkede Sao Paolo Valisi Joao Doria 3.5 milyon doz aşı siparişi verdi. Ama aşının Sao Paolo'da kullanılabilmesi için Federal İlaç Kurumu Anvisa'nın onayı gerekiyor. Anvisa "yeterli veri yok" diyerek onayı geciktiriyor.

Tüm bu tartışmalara rağmen Endonezya Devlet Başkanı Joko Widodo, Çinli firma Sinovac'ın geliştirdiği Covid-19 aşısını canlı yayında oldu. Türk Tabipleri Birliği, "Bu aşının güvenliği ile ilgili ne Türkiye'de ne de dünyada bir sorun görünmüyor, en fazla çok etkili olmayabilir. Biz zaten bunu baştan biliyoruz" diyor. Dünya Sağlık Örgütü ise yüzde 50'nin üzerinde etki oranı çıkan tüm aşıların kabul edilebilir olduğunu duyurmuştu.

18 yaş altı ve 60 yaş üstü tartışması

Türkiye'deki Faz-3 testlerinde 18 yaş altı ve 60 yaş üstü gönüllülerin yer almaması tartışma yarattı. Prof. Mehmet Ceyhan, "60 yaş üzerine Çin aşısını uygulamak kumar oynamaktır" açıklamasıyla uyarı yaptı.

EN ÖNEMLİ BİLGİ Koruma ikinci dozdan 1 hafta sonra başlıyor

En çok merak edilen soru şu: "Aşımı oldum artık rahat rahat dolaşabilir miyim?"

Bu sorunun yanıtı çok net: Hayır... Çünkü aşımı bugün olsanız ikinci dozunu 28 gün sonra olacaksınız. Aşının vücutta antikor üretimi ancak ikinci dozdan 1 hafta sonra istenilen seviyeye çıkıyor. Yani ilk aşımı olduktan 35 gün sonra Covid kapma riskiniz ciddi anlamda ortadan kalkabiliyor.

"Yerli-milli aşı" gelecek mi?

Türkiye'de birçok üniversite ve kuruluş tarafından koronavirüs aşı geliştirme çalışmaları yürütülüyor. Bunlardan en çok umut vaat eden ise Erciyes Üniversitesi'nin Faz-2 aşamasına ulaşan aşısı. Aşının Faz-1 aşaması 44 kişiyle yapıldı ve 14 Aralık'ta tamamlandı. 25 Aralık'ta ise Faz-2 aşamasına geçildi.

Her aşının saklama koşulları farklı

BioNTech/Pfizer aşısının -70 derecede saklanması gerekiyor. Türkiye'de bu altyapı sınırlı. Aşı beş gün boyunca normal buzdolabı sıcaklığında dayanıyor. SinoVac araştırmacısı Gang Zeng, Çin aşısının 2-8 derece arasında üç yıla kadar saklanabilme ihtimalinin bulunduğunu açıkladı. Oxford ve Sputnik V aşıları normal buzdolabı sıcaklığında saklanabiliyor. ABD menşeli Moderna aşısının ise -20 derecede altı aya kadar saklanabileceği, normal buzdolabı sıcaklığında ise 30 güne kadar dayanabileceği belirtiliyor.

Dünyada hangi ülke ne kadar aşılamayı yaptı? Türkiye geç mi kaldı?

Son yayınlanan tabloya göre dünyada ABD, Çin, İsrail, İngiltere aşılamaya başlayan ülkeler olarak dikkat çekerken, Almanya, İtalya, Fransa ve İspanya gibi AB ülkelerinde ise aşılananların sayısı sadece birkaç yüzünü buldu.

DÜNYA GENELİ
17.13 MİLYON

ABD
5.92 MİLYON

ÇİN
4.5 MİLYON

İSRAİL
1.59 MİLYON

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ
887 BİN

RUSYA
800 BİN

ALMANYA
417 BİN

İTALYA
387 BİN

İSPANYA
207 BİN

FRANSA
45 BİN

AŞIDA ÖNCELİK SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA

1. Aşama: Sağlık çalışanları, 65 yaş üstü, yaşlı engelli bakımevinde kalanlar.
2. Aşama: 50 yaş üzeri en az bir kronik hastalığı olanlar. Toplum işleyişi için gerekli sektörlerde çalışanlar. Yüksek riskli ortamlarda, kritik işlerde çalışanlar.
3. Aşama: 50 yaş altı, en az 1 kronik hastalığı olanlar. Genç yetişkinler, ilk iki grupta olmayan çalışanlar.
4. Aşama Diğer tüm vatandaşlar.

Aşılamaya süreci nasıl işleyecek?

Merkezi Hekim Randevu sistemi üzerinden online ya da 182-184 hatlarından randevu başlayacak. E nabız üzerinden de sıranın gelip gelmediği görülecek.

Aile hekim randevusu alır gibi menüye girince "covid19 aşı randevusu" al seçeneği çıkıyor.

Eğer 1. Aşamadaki risk grubundaysanız randevu oluşturuluyor.

Şu an randevu mümkün değil. Çünkü ilk etapta sağlık çalışanlarına aşı yapılacak.

Aşı şehir hastanelerinde, Aile Sağlık Merkezleri'nde, 08:30'dan Gece 00:00'a kadar aşı yapılacak.

10 dakikada bir kişi aşı olacak. İstanbul'da Çam Sakura Hastanesi'nde 50 poliklinikte günde 4 bin 650 kişi aşılanacak.

Elimizde 3 milyon doz var. İki hafta içinde 10 milyon doz daha gelecek. Faz3 sonucu tamamlanmadığı

için aşı olan kişi 30 dakika gözlemlenerek tutulacak, riskleri içeren bir rıza formu imzalatılacak. Bir belirti görülmezse evine gönderilecek. 14 gün sonra ikinci doz için yeniden çağrılacak.

Bu süre içinde maske takmaya, sosyal mesafeye devam.

İkinci dozu olduktan sonra 7-10 gün içinde koruma başlıyor.

Yani yarın ilk aşımı olan bir sıklıkla 28 Ocak'ta ikinci dozu olacak.

Şubat 5-7 gibi aşı etkisini gösterip covid'e karşı korumaya başlayacak.

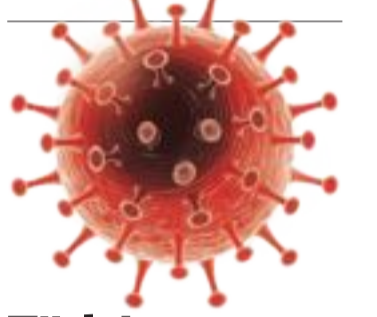
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sait Gönen, tüm nüfusun aşılanması durumunda dahi bağışıklığın oluşması için 8-10 aya ihtiyaç olacağını söyledi. Gönen, bu süreçte maske, mesafe ve hijyen kurallarına uymaya devam etmek gerektiğini ifade etti.

Hangi ülkede kimler öncelikli aşılanacak?

ABD: Öncelikli olarak sağlık çalışanları ile yaşlı bakımevinde kalan kişilere yapılmasına karar verildi. Almanya: Öncelikli olarak yaşlı ve özellikle savunma mekanizmaları güçsüz olanlar, sağlık çalışanları ve kamusal yaşamın sürdürülmesinde önemli görevler icra edenler aşılanacak.

İngiltere: 1'inci grupta bakımevleri sakinleri ile burada çalışanlar var. 94 yaşındaki Kraliçe 2. Elizabeth yaşı sebebiyle, ikinci öncelikli grupta.

Fransa: İlk aşamada yaşlılar ve huzurevleri çalışanları, ikinci aşamada sağlık çalışanları ile kronik hastalığı olanlar ve 75 yaş üstü kişiler aşılanacak, üçüncü aşama ise halka açık olacak.

Türk insanının yarısı "aşı olurum" diyor

MetroPOLL'ün araştırmasına göre katılımcıların 51.5'i koronavirüs aşısını yapacağını söylerken, yüzde 48.5'i yaptırmayacağını beyan etti. Aşımı yapacağını söyleyenlerin, destekledikleri siyasi partilere göre dağılımında ise şu sonuçlar çıktı:

AK Parti seçmeni: Yüzde 59.1
CHP seçmeni: Yüzde 37.2
İYİ Parti seçmeni: Yüzde 56.6
MHP seçmeni: Yüzde 57.6
HDP seçmeni: Yüzde 55.1

Kadir Has Üniversitesi tarafından yapılan Türkiye Eğilimleri 2020 araştırmasının sonuçlarına göre ise, Türk halkının yüzde 70.2'si üretilmesi halinde Türkiye menşeli aşımı tercih ediyor. Onu yüzde 46.7 ile Almanya aşısı, yüzde 43.2 ile Rusya aşısı, yüzde 41.3 ile Çin aşısı, yüzde 41.1 ile ABD aşısı ve yüzde 40.6 ile İngiliz aşısı takip ediyor.

Covid geçiren kişiler de aşı olacak mı?

Amerikan Salgın Hastalıklara Mücadele Merkezi CDC'ye göre bu sorunun yanıtı evet. Çünkü ikinci ve üçüncü kez bu hastalığa yakalanan kişilerin sayısı giderek artıyor. Şu anda bilim dünyasında hastalığa yakalanıp bağışıklık yanıtı oluşan kişilerin iyileştikten sonra ne kadar süre hastalığa karşı dirençli olduğuna yönelik bir konsensus yok. Ancak Sağlık Bakanı Koca bu sürenin 6 ay olabileceğini söylemiş ve bu kişilere aşı yapılmayacağını söylemişti. Yani hastalığı geçirenlerde 6 ay sonra bağışıklık, antikor yanıtı düşüyor, bu süre sonunda antikor testi yapılarak aşı yaptırmaya gerekliliği belirlenecek. Ancak CDC'ye göre aşıların da ne kadar süre koruma sağlayacağı belirsiz. Bu konuda net cevap için süreye ihtiyaç var. •

Aşı karşıtları en çok Bill Gates'in kendilerine çip takmasından endişe ediyor

Aşı karşıtları ne diyor, doğrusu ne?

Aşılar sayesinde genetiğimizle oynayacaklar...

- mRNA aşılarının içerdiği genetik materyal vücutta bağışıklık oluşunca yok oluyor. DNA'ya ulaşmadığı için genetik müdahale söz konusu değil.
- Bill Gates vücudumuza çip takarak bizi kontrol edecek...

Gates Vakfı bu çip iddialarını defalarca yalanladı. İddiaların çıkış kaynağı ise Bill Gates'in geçen Mart'ta verdiği bir röportajda aşılananların dijital olarak takip edileceğini söylemesi. ABD'de yapılan YouGov araştırmasına göre Amerikalılar'ın yüzde 28'i Gates'in aşıları kullanarak insanlara çip

yerleştirmek istediğini düşünüyor. Bu oran Cumhuriyetçiler arasında yüzde 44'e çıkıyor. Bir dönem dünyanın en zengin insanı olan Microsoft'un kurucusu Bill Gates, 45 milyar dolarlık servetinin tamamını hayır işlerine ayırdığını açıklamıştı. Gates'in vakfı yoksul ülkelerde aşılamaya 800 milyon dolarlık kaynak ayırmış durumda. Aşı kısırlığa yol açacak... Pfizer aşısının prospektüsünde "Kısırlığa etkisi yok ama iki ay içinde çocuk isteyenler aşı olmamalı" uyarısı yer alıyor. Bu konuda hiçbir bilimsel çalışma yok. Aşılananlarda kısırlık oranlarında da dikkate değer bir fark tespit edilmedi.

Az oksijen nelere yol açıyor?

Öncelikle, nefes aldığımız için, solunum yapanın akciğerler olduğunu sanırız. Bu tam olarak doğru değil. Soluduğumuz oksijeni asıl kullanan hücre içi yapılarıdır.

Oksijen ile birleşme yiyecekte enerji çıkarır. O enerji birimi ATP'dir.

ATP üretmenin gücü, yani çok enerji üretebilmek, oksijen sayesinde. Oksijen yoksa hücresel yanma, oksijensiz yanmaya döner, bu da az ATP üretir. Kimin ATP'si çok ise onun hücreleri daha çok iş yapar, uzun yaşar.

Oksijenin varlığı kadar onun hücrede son noktaya ulaştırılabilmesi de önemli. Nefes alıyoruz diye, oksijen hücredeki hedefine her zaman gidemez. Buna; hipoksi = az oksijen diyoruz.

Yavaş yavaş boğuluyor muyuz?

2019 Nobel ödülü, HIF adlı bir madde için verildi. HIF, hipoksi ile indüklenen faktör demek. Yani, vücutta bir oksijensizlik durumunda devreye giren faktör.

HIF'in amacı az oksijenle enerji üretme mekanizmalarını devreye sokmaktır. Mesela ağır spor yaptınız, kaslar yoruldu, oksijen kullanamıyor. Kaslarda artan laktik asit ağrısından yorulduğunuzunuzu anladınız. HIF devreye girip "o kaslara daha çok oksijen taşıyın" diye yeni damarlar yapıyor. Vücutçuların kol kaslarının üstündeki şiş damarları hatırlayın.

Ancak uzun süreli mikro oksijensizlik varsa, HIF her yerde bu damarlanmayı artırıyor. Mesela tümör hücreleri etrafında... Bu, tümöre daha çok besin gelmesi, tümörün büyümesi demek oluyor.

Zayıflayamama nedeni...

Oksijensizliğin hayatımızda nasıl ortaya çıktığına bakalım. Konu şişmanlığa ve zayıflayamamaya varacak. Sofistike canlılar ama gerekirse ilkel günlerimize dönebiliriz. İlkellik, oksijen kullanmadan, yemekten enerji üretmektir.

Klasik yiyecek molekülümüz olan glikoz, sofistike halimizde oksijenle yanar, ama oksijen azsa, oksijensiz de yanıp ATP olur. Ama

aysegulcoruhlu@hotmail.com

Beslenme, Antiaging ve Biyokimya Uzmanı Dr. Ayşegül Çoruhlu, antioksidan testler, gıda duyarlılığı, kişiyi özel hormon ve genetik testleri gibi ileri anti-aging yaklaşımlarını ilk uygulayan isimlerden. Cell-being, hücresel iyi olma, üzerine yoğunlaşan Çoruhlu, vitamin ve mineral desteği kullanımı konusunda eczacı ve doktorlara seminerler veriyor.

daha az ATP olur. Bir besinin, burada glikoz, sofistike mi, ilkel mi yanacağına HIF karar verir.

HIF aktive olmuşsa, yani oksijen azsa, metabolik düğme oksijenliden oksijensize döner. Glikozu oksijensiz yakarız. Ama az enerji üretiriz.

HIF in diğer bir görevi yağları yakacak yolu kapamaktır. HIF varsa yani oksijen azsa YAĞLAR YANAMAZ, ENERJİYE DÖNEMEZ. Oksijen azlığında az yesek de zayıflayamayız.

Neden oksijen azalır? Önce kolay aklı gelenler: Sigara, KOAH, yüksek irtifa, kansızlık, uyku apnesi, damar darlığı-ateroskleroz.

Kan şekeri bize ne anlatıyor?

Kanın içindeki oksijen taşıma gücünü yiyecekler de etkiler. Bunu şu testten anlarız: HBA1c.

Kandaki kırmızı alyuvarların işi oksijeni hücrelere taşımaktır. Ama kanın içinde şeker miktarı yüksek ise, önce bunlar şekerden zarar görür. Bu durumda da şekerlenmiş hemoglobin demek olan HBA1c'yi ölçerek, 3 aylık ortalama kan şekeri anlamaya çalışırız.

Bu diyabetin konusu gibi duruyor olabilir ama değil, bu hepimizin konusu. HBA1c si 5.0 olanla 5.5 olan ikisi de üst değer altındadır ama ikisi de eşit sağlıklı mıdır?

Hayır!!

HBA1c yükseldikçe, HÜCRELERE OKSİJEN ULAŞTIRMA KAPASİTEMİZ AZALIR. Yani HBA1c'si düşük olan aldığı nefesten daha çok faydalanır. Yüksek HBA1c'nin

olduğu durumlar ise hücresel düzeyde bir BOĞULMADIR. HBA1c yükselince, oksijen azalır ve HIF devreye girip yağ yakmayı durdurup zayıflayamamamıza sebep olur.

Kronik hastalar Covid'e niye yatkın?

Burada Korona virüsten de söz etmeliyiz. Oksijen azlığı ve HIF devredeyse virüs hücreye daha sıkı bağlanır. Kronik hastalıklar, diyabet, damar sorunları gibi altta yatan başka hastalıkların, covid sürecine olumsuz etkisi biraz da buradan kaynaklanır. Bu hastalıklar hücresel oksijenin azaldığı hastalıklardır.

Yapmamız gereken, yukarıda sayılan oksijen azlığı durumlarını fark etmek ve düzeltmektir. Kan şekeri düşük tutacak şekilde beslenmek HBA1c'mizi düşük tutmaya çalışmak önemlidir.

Tüm işlenmiş unlu şekerli yiyeceklerin kana hızlı karışıp, az yesek de şeker pikleri yaptığını biliyoruz.

Demek ki; bize kolay kilo aldırılmaları; yorgun hissettirmeleri, hızlı yaşlandırılmaları bir yana bu çöp yiyecekler bir de bizim oksijenimizi çalıyorlar.

Bir daha işlenmiş unlu şekerli yerken, oksijenimi sana kaptırmam deyip yemekten vazgeçebiliriz. •

30 bin feet'te Covid'e yolculuk

ABD Salgın Önleme ve Salgın Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezi'nin (CDC) 3 Mart'ta yayınladığı araştırmaya göre uçak yolculukları sanıldığı kadar güvenli değil. Bugüne kadar uçaklardaki gelişmiş hava filtreleme sistemlerinin enfekte olma ihtimalini azalttığı düşünülüyordu. Ancak Eylül'de Dubai'den Yeni Zelanda'ya 18 saat uçan Emirates'a ait Boeing 777-300 ER'de ortaya çıkan salgın, uçuşun riskleri konusunda net bilgiler sağladı. 400 yolcu kapasiteli uçağın yalnızca dörtte biri doluydu. Yine de bulaşın önüne geçmek mümkün olmadı. Uçuş sonrası 14 günlük karantinaya alınan 86 yolcudan 7'sinin covid testi pozitif çıktı. Hepsisi uçağa binmeden önceki 4-5 gün içinde covid testi olmuş, negatif çıkmışlardı. Uzmanlar "İdeal olarak, uçuştan saatler önce yapılan hızlı testler kullanılmalı. Ancak kalkış öncesi testler yapılırsa, sosyal mesafeler uygulansa bile, tüm uluslararası yolcuların potansiyel olarak enfekte olduklarını düşünmek gerek" diyor.

Afrika'da vaka ve ölümler neden düşük?

Uzmanlar, koronavirüsün en çok Afrika'yı vurmasını bekliyordu. Çünkü sağlık altyapısı kötü, yoksulluk diz boyuydu. Ancak Afrika hem vaka hem ölüm sayısında Avrupa ve Amerika kıtasına göre çok gerilerde kaldı. Bunda Afrika'nın yaş ortalamasının Avrupa'nın yarısı olmasının büyük etkisi olduğu belirtiliyor. 60 yaş ve üzeri olanlar Afrika'da nüfusun sadece %5'ini oluşturuyor. Aynı zamanda Afrika'da çok sık görülen koronavirüs kaynaklı grip vakalarının toplamda bu yeni koronavirüse karşı bir bağışıklık sağlamış olması da uzmanlar tarafından güçlü bir ihtimal olarak kabul ediliyor.

'Aşığı olun ama olmamış gibi önlemlere devam edin'

HARVARD Tıp Fakültesi'nden Dr. Emrah Altındış, "Çin aşısını olmalı mı olmamalı mı?" sorusuna bu karşılığı veriyor

"SINOVAC aşısı, diğerleri kadar koruyucu olmayabilir ama güvenli. Bu yüzden aşığı olmak, olmamaktan iyi..."

Doç Dr. Emrah Altındış, halen ABD'nin en saygın üniversitelerinden Harvard'da aşı konusunda araştırmalar yapıyor. '65 yaşın üstünde olan anne ve babama da, Çin aşısını olmalarını tavsiye ettim' diyor.

Aşı konusunda önemli çalışmalar yürüten Harvard Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Boston College Biyoloji bölümü öğretim üyesi Doç.Dr. Emrah Altındış OKSİJEN'e özel açıklamalar yaptı.

Türkiye'nin aşı politikasını değerlendirir misiniz?

Dünyada bugüne kadar yaklaşık 24 milyon risk altında insan aşılandı. ABD 6.7 milyon, İngiltere 1.3 milyon, İsrail 1.8 milyon (nüfusunun % 20'si) Birleşik Arap Emirlikleri 1.1 milyon (nüfusunun %10'u) aşı uyguladı.

İktidar tıpkı salgında olduğu gibi aşı süreçlerini de çok kötü yönetiyor. Maalesef dünyada Faz III çalışmalarının ilk sonuçlarını prestijli dergilerde yayınlamış Pfizer, Moderna ve AstraZeneca aşıları uygulanırken, Türkiye'ye bu aşıları tek bir doz bile gelmedi. Türkiye Faz II çalışmaları oldukça olumlu olsa da Faz III çalışma sonuçlarını halen bilmediğimiz Sinovac aşısına kendisini mahkum etti, dolayısıyla Türkiye'nin derhal aşı çeşitliliğini artırıp, başta 60 yaş üstü bireyler, kronik has-

talığı olanlar, sağlık çalışanları olmak üzere nüfusun yüzde 80'ini Eylül'e kadar aşılması gerekiyor, çok geç kalıyoruz ve bu süreçte geç kalmak sevdiğimizlerimizi artık aşılarla rahatça önlenemez bir hastalıktan kaybetmek demek...

"Ben vakit kaybetmeden Sinovac aşısını olurum" demişsiniz. Son veriler ışığında hala bu görüşte misiniz?

"Çin'den gelen Sinovac aşısını olmalı, olmamalı mı?" bugünlerde en çok aldığım soru bu. Brezilya'da açıklanan sonuçlar Sinovac'ın, Pfizer, Moderna ve Oxford aşıları kadar koruyucu olmadığını gösterdi. İlk tercih bu 3 aşı olmalıydı. Öte yandan tek ulaşabildiğimiz aşı Sinovac ise bunu olmak, olmamaktan iyi.

Brezilya'nın açıkladığı çalışmada 4653 kişi Çin aşısı olurken (60 yaş üstü dahil), 4599 kişi kontrol grubunda. Kontrol grubunda 7 kişi hastalığı ağır geçirirken aşı grubunda bu sayı 0! Yani aşı ağır hastalığı engellemede yüzde 100 koruyucu.

Yine aşı olan 4653 kişide 7 kişi hastalığı hastanede tedavi

ihtiyacı duyacak düzeyde geçirirken aşı olmayan 4599 kişide 31! Dolayısıyla ile aşının hastane bakımı gerektirecek koşullara karşı etkinliği %78 olarak hesaplanmış. Bu da olumlu.

Aşının yüzde 50.3 etkinlik sonucu ise hastalığı hastanede bakım ihtiyacı görmeden atılanlar da analize eklenince ortaya çıkmış. Plasebo grubunda 4599 kişide 167 kişi enfekte olurken, aşı grubunda 4653 kişide 85 kişi enfekte olmuş. Aşı enfekte olacak her 100 kişiden 50'sini korumuş. Bu verilere göre Sinovac aşısı güvenli. Koruyuculuğu Pfizer, Moderna, AstraZeneca aşılarından çok daha düşük olsa da koruyucu. Ben toplumun bu koruyuculuğu yüksek aşılarla aşılanmasından yanayım ama Sinovac aşısına mecbursak aşığı olmak daha iyi.

Pfizer aşısı için "altın standart" tabiri kullanılıyor. m-RNA aşıların ortak ve uzun vadeli olası yan etkileri konusundaki spekülasyonlar için ne diyorsunuz?

Öyle görünüyor ki, mRNA aşı teknolojisi aşı geliştirmede

bir çıkır açacak ve bu teknolojiyi pek çok hastalığa karşı çok yoğun kullanmaya başlayacağız. Benim tüm insanlara önerim aşı karşıtlarının hiç bir bilimsel temeli olmayan argümanlarına kulaklarını tıkamaları. Kimileri bu aşıların kansere yol açacağını ya da genetik yapımızı bozacağını iddia ediyor, bu iddiaların tek bir bilimsel kanıtı yok, uydurma kompo teorileri. Öte yandan bunca insan ilk kez bu aşılarla aşılandığı için dikkatle takip edilecek aşı olanlar ancak yukarıda saydığım ülkelerde on milyonlar bu aşılarla aşılandı ve hiç bir ağır yan etki görülmedi, görüleceğini de sanmıyorum.

Aşıda iki doz arasında 14 ve 28 gün bırakma tartışmaları ne anlama geliyor?

Faz III çalışmalarında 14 gün kullanıldığı için Faz III'e sadık kalınması gerekiyor. Ancak Türkiye'de hangi sebeple olduğunu bilmiyoruz 28 günde aşı yapılmasına karar verilmiş. Sinovac aşısı hem 14 gün, hem 28 günde çok benzer güçlü bir bağışıklık yanıtına sebep oluyor, bunu Lancet'de yayınlanan Faz II sonuçlarında gösterdiler. Dolayısıyla koruyuculuk açısından çok fark yok ancak, siz bir insanın ikinci doz aşısını geciktirdiğinizde bu insanın tam olarak korunmasını da geciktiriyor ve o aralıkta enfekte olma riskini arttırıyorsunuz, dolayısıyla benim önerim özellikle risk grubunda olan 60 yaş üstü bireyler ve sağlık çalışanlarının mutlaka 14 gün aralıkla aşılanması.

Türkiye'nin salgınla mücadelesini başarılı buluyor musunuz?

Türkiye'yi yönetenler çok kötü bir sinav verdiler, şimdi de aşı sürecini bu kadar kötü yönetip, geciktirerek devam ediyorlar. Umarım hatalardan ders çıkarıp, çok yoğun, hızlı ve çeşitli aşılamalarla pandemiye kontrol edebilecek şekilde toplumun yüzde 80'i kışa kadar aşılanabilir. Yoksa bu yılı da kaybetme tehlikesi var. •

Kanserle savaşta 3 önemli devrim

Mehmet Toner

mehmet_toner@hms.harvard.edu

Mehmet Toner, nano ve micro teknoloji uzmanı biyomedikal mühendisi. Harvard Üniversitesi Tıp Fakültesi cerrahi bölümünde çalıştı ve Harvard-MIT sağlık bilimleri ve teknolojileri bölümü müşterek kadrosunda profesör. Tıp alanında dünyanın en saygın kurumlarından biri olan "National Academy of Medicine" (NAM) üyesi. Kanser üzerine yaptığı çalışmalarla bilinmektedir.

Yılda 10 milyon kişi hayatını kanserle savaşta kaybediyor. Kanser, her 6 ölümden birinin nedeni. Yakında 50'nci yılına gireceğimiz bu uzun savaşta başlarda pek ümit uyandırmadı. Savaşı tamamen kaybediyor gibiydik. 2000'lere kadar kanser ölümleri hızla artmaya devam etti.

Hayatta kalma hızla artıyor

Ümit verici haberler 2000'lerden sonra geldi. Amerika'da kanserden ölümlerin oranı yüzde 16 gibi ciddi bir azalma gösterdi. 5 yıllık hayatta kalma oranı göğüs, testis, çocuk lösemisi ve birkaç kanser türünde de yüzde 90'ın üzerine çıktı. Kalın bağırsak kanserinde bu oran yüzde 37'den yüzde 65'e yükseldi. Prostat kanserinde ise ölüm oranı yüzde 40 azalma gösterdi. Bu başarılar iki önemli devrimden faydalandı; üçüncüsü ise kısa süre önce başladı ve geleceğe ümitle bakmamızı sağlıyor.

50 yılda kansere karşı çok önemli kazanımlar elde edildi. Bunun sonuçları görülmeye başlandı. Tüm kanserlerden ölüm oranları ciddi şekilde azalıyor

kanserde rol alan onkogen'ler anlaşılmasına başlandı. Kısa süre sonra da 'tümör supresor (baskılayıcı) genler' bulundu.

2-DNA'nın haritası çıkarıldı

İkinci devrim, 1985'te superkompüterlerin genetikte kullanılması için büyük fonlar yaratılmasıyla başladı. 2001'de insan genomik haritasının ilk taslağı yayımlandı. Yeni ilaç ve tedaviler bu temelin üstüne kuruldu. Artık sadece tümörlerdeki mutasyonlar bulunmakla kalmıyor, bunların kötü etkilerini bastırarak hedeflendirilmiş ilaçlar da geliştiriliyor.

En ücra köşeler görüntüleniyor

Yeni ve daha kuvvetli hedeflendirilmiş radyasyon teknikleri de hızlı şekilde klinik kullanıma sunuldu. Milimetrenin 10'da biri hassasiyetinde vücudun en ulaşılacak köşelerine radyasyon verebilen çok sayıda teknik geliştirildi.

3- İleri teknolojik "silahlar"

Üçüncü devrim 'converjent bilim' (yakınsak bilim). Genetikçiler, mühendisler, klinikçiler, ilaç firmaları güçlü birliktedir. Converjent bilim sahadan alınan bilgilerin diğer bir sahaya aktarılması değil, değişik bilimlerin iç içe girerek, harmoni içinde çalışması. Büyük paradigma değişikliği.

Yeni Covid aşısı nanoçipli

COVID-19'a karşı geliştirilen iki mRNA aşısına bakalım. Aşılardan birini BioNTech, diğerini Moderna geliştirdi. İkisi de COVID-19'a karşı yeni bir kavram, mRNA aşısını kullanıyor. Uzun süredir bilinen yöntem gibi inaktive edilmiş veya zayıflatılmış bir virüs verilmiyor vücuda. Bunun yerine mRNA aşısı, hücrelerimize bağışıklık sistemimizin bizi enfeksiyondan koruyacak antikor için gereken proteini üretme talimatı veriyor. Bu iki şirket benzer teknolojilerle mRNA'yı mikroçip ve diğer teknolojiler kullanarak nanoparçacıkların içine koyuyor. Böylece hassas mRNA vücutta gerekli yere ulaşana kadar etrafına inşa edilen nanometre ölçeğinde bir küre lipid duvar ile korunuyor. Tarihte 8 ay gibi kısa bir zamanda ilk defa aşı üretiliyor. Tam bir converjent bilim örneği.

Hücreler, asker gibi programlı

Yeni ilaçlar ise mRNA'dan daha komplice. Hücreleri artık ilaç olarak kullanıyoruz. Hastanın tümöründen veya kanından alınan lenfositler veya spesifik bağışıklık sistemi hücreleri gerekirse genetik modifikasyonlardan geçirilerek ve çoğaltılarak tekrar hastaya tümörü tahrip etmek üzere talimat ile donatılıp geri veriliyor. Bunlar kanserle savaşta eğitilmiş askerler gibi. Buna hücre-immünoterapi diyoruz.

Kanseri koparıp kana karıştıran teşhisler

Herkesi devamlı MRI makinasının içine sokmak pratik değil. İç organlardan koparak kana karışan tümör DNA'sı veya tümörlü hücreler ile teşhis yöntemleri ilerliyor. Buna "sıvı biyopsi" deniliyor. Yüz milyar kan hücresi içinde birkaç tümörü bulan teknolojiler geliştiriliyor. Hastadan alınan tümör hücreleri çoğaltılıyor ve hastanın değişik tedavilere nasıl cevap vereceği inceleniyor.

AI saniyede 200 bin trilyon hesap yapıyor

Önemli ilerlemelerden bir diğeri de yapay zeka. Süper bilgisayarlar 200 petaflops veya saniyede 200 bin trilyon hesap yapabiliyorlar. Bugüne kadar hem ilaç şirketleri hem de devlet daha çok yatırım, neredeyse fonların yüzde 90'dan fazlasını, ileri seviyedeki kanserlere yatırdı. Yapay zeka teknikleri ile erken ve hassas teşhis imkanları doğmaya başladı. Bu çok sevindirici...

10 yıl sonra kanser öldürmeyecek

10 yıl sonra çok büyük gelişmeler olacak. Erken teşhis, immünoterapi ve kişileştirilmiş tedavi yöntemleri bunlardan sadece bazıları. Kısacası kanserli hastaları kişisel olarak yakından takip ederek "doğru ilacı", "doğru hastaya", "doğru zamanda" vermek mümkün olacak. Bu inovasyonların önemli amacı kanseri kalp ve şeker hastalığı gibi kronik bir hastalık haline dönüştürebilmek.

DÜNYADA ortalama her 100 korona hastasından 2'si hayatını kaybediyor. Ancak enfekte olan bir kalp hastasının ölüm riski yüzde 13.2. Bir diyabetli için bu oran yüzde 9.2

AMERİKAN Salgın Hastalıkları Önleme Merkezi CDC'ye göre kronik hastalıkları olan kişilerde koronavirüsten ölüm riski normalden 12 kat daha fazla

Koronavirüs değil diyabet hipertansiyon, kalp öldürüyor

2020'nin başından bu yana dünyayı saran koronavirüs salgını nedeniyle ölümlerin sayısı 2 milyona ulaştı. Ancak birçok ülkede açıklanan ölüm verileri şu soruyu akla getiriyor: Korona mı öldürüyor yoksa korona zaten var olan hastalıkları daha ölümcül hale mi getiriyor?

Son 1 yıl içinde farklı ülkelerde yapılan birçok araştırmada diyabet, kalp, tansiyon gibi kronik hastalıklarla Covid-19 etkileşimi olduğunu ortaya koyuyor.

Örneğin ABD'de koronavirüs salgınıyla birlikte diyabet ölümlerinde yüzde 96, kalp hastalıklarından ölümlerde yüzde 89, Alzheimer'dan ölümlerde yüzde 64, artış kaydedildi.

Amerikan Salgın Hastalıkları Önleme Merkezi CDC'ye göre kronik hastalıkları olan kişilerde koronavirüsten ölüm riski 12 kat daha fazla. Yoğun bakıma kaldırılma riski 6 kat daha yüksek.

CDC'nin geçen yılın Mayıs ayında yayınladığı sonuçlara göre koronavirüse yakalanan bir kalp hastasının ölüm riski yüzde 13.2. Bir diyabetli için bu oran yüzde 9.2. Solunum yolu hastalığına sahip bir kişi virüsü kap- tığında ise virüsün öldürücülüğü yüzde 8'e yükseliyor. Hipertansiyon için öldürücülük yüzde 8.4. Kanser içinse yüzde 7.6...

Dünya Sağlık Örgütü Genel Sekreteri'nin, 'Korona yırtıcı bir hayvan gibi zayıf düşen kurbanlarını avlıyor' açıklaması çok çarpıcı.

En ölümcül diyabet

ABD'de 65 bin korona hastasının verileri, kalp, hipertansiyon, diyabet, böbrek yetmezliği ve kanserin koronadan ölüm riskini en çok artıran kronik hastalıklar olduğunu gösteriyor.

İngiltere'de virüsün yayılmaya başladığı 2020'nin ilk 19 haftasında diyabetten ölümler önceki yıllara orana yüzde 64.3 daha yüksek tespit edildi.

Litvanya, koronavirüs kay-

naklı ölümlerde kalp, kanser, solunum yolu hastalıkları ve böbrek rahatsızlıklarının en önemli rolü oynadığını duyurdu.

İtalya'da yoğun bakıma kaldırılanlar içinde yüzde 67'lik kesim hipertansiyon, yüzde 31'i ise diyabet hastası.

Çin'de yapılan araştırma ise şu sonuçları ortaya koydu: Korona olan kalp hastalarının yüzde 10.5'i öldü. Diyabetlilerde ölüm oranı yüzde 7.3... Kronik solunum rahatsızlığı olan hastaların yüzde 6.3'ü, hipertansiyonluların yüzde 6'sı, kanser hastalarının yüzde 5.6'sı ölüyor. Başka rahatsızlığı olmayanlarda ölüm oranı ise yüzde 0.9.

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİNİZ KIŞA HAZIR MI?

Yaşadığımız pandemi süreci sonrası yoğun stres, uykusuzluk ve dengesiz beslenmenin de beraberinde getirdiği bağışıklık problemlerine karşı **Bağışıklığımı Koruyorum Check-Up Paketi** ile kışa kendinizi hazırlayın.

Genetik testle Covid 19'u nasıl geçireceğinizi öğrenmeniz mümkün!

"**Interferon 1B Genetik Mutasyon**" testiyle, vücutta savunma mekanizmasında önemli rol oynayan **Interferon 1B'nin** genetik hasar sonucu eksikliği tespit ediliyor. Liv Hospital Ulus'ta yapılan bu testle Covid 19 hastalığını ağır geçirme riskinizi öğrenebilirsiniz.

liv
HOSPITAL
ULUS

Bilgi ve Randevu için:
444 4 548

FINANCIAL TIMES

Bu sayfa The Financial Times haber, analiz ve yorumlarıyla hazırlanmıştır

© The Financial Times Limited [2014]. Her hakkı saklıdır. Yeniden yayımlanamaz, kopyalanamaz ya da değiştirilemez. Bu tercüme içerik Oksijen'in sorumluluğundadır. Financial Times Limited tercümesinin doğruluğu veya kalitesi konusunda yükümlülük kabul etmez

Bu yeni berbat yılda nasıl motive olacağız?

Yeni bir karantinayla başa çıkma yöntemlerinden biri, karanlığa bakmak, durumu ve ne kadar zor olduğunu kabullenmek ve ardından kendi irademizle dikkatimizi ışığa yönlendirmek

JO ELLISON

Ocak ayı, kar, ertelenen sınavlar, mutasyona uğramış Covid, bir köpek saldırısı, tatsız iş arkadaşları, yeni karantina. Son görüşmemizden bu yana gerçekleştiren korkunç felaketler dizisiyle canınızı sıkırmak istemem. Yalnız şu kadarını söyleyeyim; hiç yataktan çıkmıyordum 2021 bundan çok daha iyi bir sene olabilirdi.

Çoğumuz kendini böylesine tükenmiş hissederken nasıl motive olabiliriz?

Psikoterapist Julia Samuel mevcut duruma dair sade bir değerlendirme yapıp, "Can sıkıntısı da yetti. Rezil Netflix de yetti artık," diyerek birçoğumuzun hislerine tercüman oluyor. Kâhinlere yaraşır bir başlığa sahip Bu da Geçer (This Too Shall Pass) kitabının yazarı Samuel, dokuz ay önceki ilk konuşmamızda karantina sırasında evliliği ve aile ilişkilerini nasıl canlı tutabileceğimize dair birtakım paha biçilmez tavsiyelerde bulunmuştu. Yine de profesyonel önerilerle yardı-

mımıza koştuktan geri kalmıyor. Samuel'e göre, "Yeni bir karantinayla başa çıkma yöntemlerinden biri, karanlığa bakmak, durumu ve ne kadar zor olduğunu kabullenmek ve ardından kendi irademizle dikkatimizi ışığa yönlendirmek." Sözlerine şöyle devam ediyor: "Kendinize karşı şefkatli olun. Kendimize söylediklerimiz duygu durumumuz ve davranışımız üzerinde çok etkilidir."

Zoom'u iş dışı kullanın

"Meraklı olun. Her günü mümkün olan en iyi şekilde geçirmeye çalışın. Başkalarıyla iletişim kurun - Zoom üzerinden iş harici öğle yemekleri bana müthiş yardımcı oldu. Ayrıca, günün sonunda, lezzetli bir fincan kahvenin de küçük bir kazanç olabileceğini kendinize hatırlatın."

Kısacası, beklentilerinizi kayda değer biçimde düşük tutarak akıl sağlığınızı koruyun demeye getiriyor. Hayatınızın her alanında süre sınırları koyma baskısı karşısında direnin. Yapılacak

şeyler için takvim belirlemeye çabalarsanız, bu planlar gerçeğe dönüşmediğinde kendinizi daha da küçük düşmüş hissedebilirsiniz. İşte size haftanın moral verici sözcükleri: Rezalet teslim olun. "Paradoksal değişiklik teorisine göre," diye açıklıyor Samuel, "istemediğiniz şeyleri ne kadar kabullenirseniz, onlarla yaşama beceriniz aynı ölçüde artıyor."

Bahsettiği teslimiyet bana, benzer bir tutuma sahip olan 102 yaşındaki büyükanne hatırlattı. İronik bir şekilde, Noel ve yılbaşı tatilinde büyükannele cezaevi ziyaretine benzer bir şekilde kontrollü ve sosyal mesafeli bir randevu olarak görüşebildim. Neredeyse bir yıldır hiç kimsenin ziyareti-

ne gelmemiş olmasına, dış dünyayla kıymetli ama çok az etkileşimi bulunmasına ve her hareketine eşlik eden toksik dezenfektan yağmuruna rağmen, olağanüstü neşeli bir hali vardı. Bu durumu Blitz ruhu (1) olarak tanımlayarak değersizleştirme istemiyorum ancak yaşlılığı tanımlarken ısrarla kullandığımız o yapayalnız düşkünlük tasavvurunun aksine, adeta bir metanet ve cesaret timsaliydi. Samuel de kendi annesini hatırlıyor; bitmek bilmez elektrik kesintilerinin ardından radyosunu ve bir paket bisküvisini alıp yatağına çekilir ve elektriklerin gelmesini beklermiş. Bisküvi, radyo ve (bir meslektaşımın önerdiği) kulaklıklar: şimdiki küçük kazançlarımız bunlar olmalı.

Ertesi günü planlayın

Ancak bu, ümidimizi kesmemiz veya Samuel'in tabiriyle, "yaşamı yoluna koyan simyayı" bir kenara bırakmamız gerektiği anlamına gelmiyor. Elbette gerçek tatiller, bolca alkol tüketilen müthiş parti-

ler ve kalabalıklarla kurulan arkadaşlıklar burnumuzda tütüyor. Ancak, Samuel'e göre, umudu bir "duygu veya davranış" haline getirmek gerekiyor. Geleceği kafanızda canlandırın, hayalini kurun, ama sakın planlar yapmaya başlamayın.

Aklımız için böylesi daha iyi; peki ya bedenimiz? Noel sonrası forma girmek için motive olmanın yollarını ararken, bir başka profesyonel coşku kaynağı olan fitness antrenörü Peter Cobby'ye dönüyorum. Cobby motivasyonumuzu koruyabilmek için bir çeşit takvim hazırlamamız gerektiğini öğütleyerek hâkim görüşe katılıyor. Ayrıca bu takvime sıkı sıkıya bağlı kalmamız gerektiğini söylüyor.

"Bir sonraki gününüzü akşamdan planlayın," diye anlatıyor. "Mutlaka yapılması gereken üç şeyi yazın, ancak ilginç ve zorlayıcı olsunlar. Uyanmaya değmez diye düşündüğünüz bir görev belirlemenin anlamı yok. Kalkıp harekete geçmek için motivasyon bulmanın ilk

adımı bu."

Dahası var. "Alışkanlık geliştirmeye odaklanın," diye söze devam ediyor. "Derler ki, gününüz uyandıktan sonraki bir saat içinde belirlenmiş olur." Daha da önemlisi: "Alarmı Ertele' tuşuna basmayın." Ayrıca Amerikalı televizyon programcısı ve motivasyon konuşmacısı Mel Robbins'in öğütlediği beş saniye kuralını tavsiye ediyor. "Alarmı duyar duymaz beşten geriye doğru sayın; yataktan fırlayın ve güne saldırdırın. Momentum, yani hareket gücü, pozitif bir günün anahtarıdır."

Bir "Alarmı Ertele" bağımlısı olarak, söylenenlere uyacakmış gibi yapamam. Ama Cobby'nin pervasız neşesine hayranım ve artık en azından yataktan kalkıp kendimi yoga minderinin üzerine atabiliyorum. "Mutlaka yapılması gereken" şeylere gelince, henüz yapım aşamasındayız. "Bisküvi almak" epey yapılabilir görünüyor. Elbette "rezil Netflix" de her daim yanımda.

1 Blitz ruhu: 1940 ve 41 yıllarında Nazi Almanyası'nın İngiltere'ye düzenlediği "Blitz" olarak bilinen hava bombardımanının ardından, İngilizlerde beklenen psikolojik yıkım halinin oluşmaması, hatta halk genelinde morallerin yükseldiğine dair birtakım bulguların ortaya çıkmasıyla tanımlanan ruh hali -ç.n.

Katar'ın hamlesi Ortadoğu'ya yeni denge getiriyor

Körfez ülkelerinin gıpta ile baktığı Katar, Suudi Arabistan ile kucaklaşarak kendi konumunu güçlendirdi. Türkiye için arabuluculuk rolü üstlendi

DAVID GARDNER

Geçtiğimiz hafta Katar Emiri Tamim bin Hamed es-Sani ile S.Arabistan Veliath Prens Muhammed bin Selman'ın kucaklaşması, Suudiler ve Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere güçlü komşuları tarafından petrol zengin emirlik olan Katar'a uygulanan üç yıllık ablukayı sona erdirdi.

Anlaşmayla, Katar'a giden, 2017 Haziran'ından beri kesilmiş hava, kara, deniz bağlantıları tekrar açılırken, ticaret ambargosu da kalkıyor.

Abluka ilk günlerde tehditkâr görünüyordu. Gidişat, S. Arabistan'ın Katar'ı işgal etmeyi planladığını gösteriyordu. Pentagon, Trump yönetimine, Katar'ın Yakın ve Orta Doğu'daki en büyük Amerikan hava üssü olan ve Yemen'den Afganistan'a uzanan kriz hattının güvenliğini sağlayan El-Udeyd'e ev sahipliği yaptığını hatırlatması üzerine tehdit nispeten ortadan kalkmış oldu.

Tehdit söz konusu olmaktan çıkınca, hararetli Katar aleyhtarları bu kez gerçek dışı taleplerle dolu upuzun bir listeye geldiler. İstekleri arasında Katar menşeli Al Jazeera televizyonunun kapatılması, İslamcı hareketlere verilen desteğin sonlandırıl-

ması, emirliğin İran ile olan bağlarından ve Katar'da askeri üssü bulunan Türkiye ile ittifakından vazgeçmesi ve 12 yıl boyunca komşuları tarafından denetlenmeye razı olması yer alıyordu. Ancak geçtiğimiz hafta boyunca bunların hiçbirini gündeme gelmedi.

Türkiye için devrede

Tarafların neredeyse hepsi, ablukanın Katar'ı İran ve Türkiye'nin kucağına ittiğini - ve emirliğin kurmak zorunda kaldığı alternatif ikmal hatlarını sökmeyeceğini veya kapatmayacağını - kabul ediyor. Her halükârda Katar İran'la bağınu kesemez; zira iki ülke dünyanın en büyük doğal gaz sahasını paylaşıyor. Karşı taraf da bunun farkında. Sonuçta B.A.E.'nin baş emirliği olan Abu Dabi ambargoya rağmen 2018'de Katar'la petrol sahası imtiyaz anlaşmasını uzattı. Birleşik Arap Emirlikleri'nin vitrini olan Dubai ise ekonomik kuşatma altındaki İran'ın nefes alabilmesi için yardım etmeyi sürdürüyor.

Daha çarpıcı olan ise, Körfez kaynaklarına göre anlaşma kapsamında Katar'dan Suudi Arabistan ile Türkiye arasında arabuluculuk yapmasının istenmiş olması. Bu, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bölge-

deki maceraperest tutumunu tehdit olarak gören Suudiler ve Birleşik Arap Emirlikleri için incitici bir durum.

Suudilerin Joe Biden yönetimindeki ABD ile işleri tekrar yoluna koyması da kolay görünmüyor. Prens Muhammed krallığı için neredeyse tamamen Trump'a bel bağlamış ve gazeteci Cemal Kaşıkçı suikasti, Yemen'deki savaş ve piyasayı ucuz petrole boğması yüzünden ABD Kongresinin nefretini kazanmıştı. Biden geçtiğimiz günlerde Suudi krallığıyla 75 yıldır süregelen ittifakın gözden geçirilebileceğini açıkladı.

Katar ile yapılan anlaşma, Biden ve ekibinin af bekleyen Suudilerden gördüğü tek iyilik değil. Suudiler Şubat ve Mart aylarında petrol üretimini günde 1 milyon varil düşürecekler; bu da ABD kaya petrolü şirketlerinin işine gelecek. Feminist aktivist Luceyn el-Hezlu'lu da serbest bırakabilirler.

2020 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacağı için Körfez ülkelerinin gıpta ile baktığı Katar, bir süredir Washington'daki lobbiesini güçlendiriyor. Komşularıyla gideceği yolda daha birçok sert engelle karşılaşacağı kesin olsa da kendi konumunu güçlendirdiğine şüphe yok.

Türkiye'nin

EN BÜYÜK YERLİ VE BAĞIMSIZ

PORTFÖY YÖNETİM ŞİRKETİ

2019	2020
3,4 Milyar TL Toplam Portföy Büyüklüğü	6,4 Milyar TL Toplam Portföy Büyüklüğü
1.587 Toplam Yatırımcı**	4.396 Toplam Yatırımcı**
IST Fonumuzla İlk 3'teydik 4,0 Milyar TL IST Fonumuzun Toplam İşlem Hacmi	Fark Ediliyoruz 10,5 Milyar TL IST Fonumuzun Toplam İşlem Hacmi

Gurur Duyuyoruz

***Son 1 yılda Türkiye'nin fon getirisi en yüksek ilk 5 fonundan 2'sini yönetiyoruz

Yol Almaya Devam...

İstanbul Portföy

* Tüm veriler 30.12.2020 itibarıyla
** İhtisabın sayıları MEX kayıtlarından alınmış veriler
*** FYA Yık Getiri: 3,17% - İAR Yık Getiri: 3,12%

info@istanbulportfoy.com 0212 227 56 00

Bu ilan Oksijen tarafından alınmıştır.

Dört kutuplu bir dünya daha iyi olur

Bir ucunda ABD, diğerinde Çin'in durduğu iki kutuplu bir dünya güvenilmez olacaktır. Teknolojiyle toplanan verilerin yönetimi insan hakları ve iklim sorunlarıyla mücadele, böyle bir dünyada zor. AB ile Türkiye'nin de aralarında bulunduğu yükselen ekonomilerin katılımıyla şekillenecek dört kutuplu bir dünya daha fazla umut veriyor

Çin'in artan nüfuzunu kabul etmeye yanaşmayıp Amerika'nın global rolünü küçülten Donald Trump başkanlığı dönemi, tek kutuplu çağın son nefesini simgeliyor. Ancak çoğu varsayımına göre Soğuk Savaş sonrası tek kutuplu dünya ABD ve Çin hâkimiyetindeki iki kutuplu uluslararası düzene yol açmış olsa da bu ne kaçınılmaz ne de istenen bir sonuç. Aksine, Avrupa'nın ve yükselen ekonomilerin daha iddialı bir rol oynadığı bir dünyaya dair umut beslemek ve bu yönde çaba göstermek için çokça sebep var.

Dünyanın ekonomik açıdan en başarılı otokrasisi olan Çin, şüphesiz ki hem Asya'da hem de Asya dışında kayda değer jeopolitik nüfuz elde etmeyi başardı. Son iki küresel kriz – 2008 yılındaki mali çöküş ve bugünkü pandemi – sırasında, Çin Komünist Partisi ülkenin ekonomi-politiğini değişen koşullara hızla uyarlayabildi ve bu sayede elindeki gücü pekiştirdi. ABD'ye ayak uydurmak istemeyen ülkeler şimdilerde ilham ve çoğu zaman da maddi destek bulmak için gözünü Çin'e çevirdiğine göre, Çin'in küresel gücün iki kutbundan biri olarak ortaya çıkması son derece doğal.

Aslına bakılırsa, iki kutuplu dünya temelde güvenilmez olacaktır. Böyle bir dünyanın ortaya çıkması (Thukydides Tuzağı mantığına göre) şiddetli çatışma riskini artıracak, güçlenmesi ise küresel sorunların çözümünü bütünüyle iki hâkim gücün ulusal çıkarlarına bağımlı hale getirecektir. İnsanlığın önünde duran en büyük zorluklardan üçü ya görmezden gelinecek ya da daha da kötüye gidecektir.

Buradaki ilk zorluk, Big Tech'in elinde topladığı güç. Teknoloji çoğu zaman ABD-Çin çekişmesinin kilit cephelerinden biri olarak sunulsa da iki ülke arasında kayda değer bir örtüşme söz konusu. İkisi de insanlar üzerinde algoritmik hâkimiyet kurma amacına sadık hareket ediyor; bu

Daron Acemoğlu

MIT İktisat Profesörü. Ulusların Düşüşü, Dar Koridor (J.A. Robinson'la birlikte), Diktatörlük Ve Demokrasinin Ekonomik Kökenleri kitaplarının yazarı

nedenle dijital platformlar ve yapay zekâ (AI) hükümet ve şirketler tarafından tüm vatandaşları gözetim ve kontrol altına almak için kullanılabilir.

ABD hükümeti ve Big Tech

Elbette arada farklar var. ABD hükümeti Big Tech'in vizyonunu benimseyip sektörün hizmetine girmişken, Çin'in teknoloji devleri hükümetin eline bakıyor ve onun ajandasına uymaları gerekiyor. Örneğin, yakın dönemdeki bir çalışma, Çinli AI yaratıcılarının Ar-Ge faaliyetlerinin, yerel hükümetlerin gözetim teknolojilerine dair talepleriyle nasıl şekillendiğini ortaya koyuyor. Her halükârda iki ülke de gizlilik standartlarını ve sıradan insanlara yönelik diğer koruma önlemlerini güçlendirmeye yakın görünmüyor; AI araştırmalarının daha belirgin ve yaygın fayda sağlayacak şekilde yeniden yönlendirilmesine ise daha da uzaklar.

2008 krizi ve pandemiden sonra hızla toparlanan Çin, ABD'nin karşısında ikinci kutup oldu

İklim değişikliği, insan hakları gibi konulara daha duyarlı olan AB, yeni dengede üçüncü kutup olarak ağırlığını koymalı

Aralarında Türkiye'nin de olduğu yükselen 10 ülkenin oluşturacağı dördüncü kutup yeni dünya dengesi için umut verici olur

Benzer şekilde, iki kutuplu bir dünyada insan hakları ve demokrasi savunuculuğu da düşük öncelikli olacaktır. Çin'de baskı artarken, ABD görece bu değerlerin bir sembolü olarak kalmayı sürdürüyor görünebilir. Ancak ABD'nin demokrasiye ve insan haklarına ilkeli bağlılığı zayıf ve ülke dışında genellikle ciddiye alınmıyor. Ukrayna gibi örneklerde demokrasiyi desteklediği zaman da genellikle Rusya'ya karşı hamle yapmak veya onu zayıflatmak gibi bir örtük amacı vardı.

Çin-Amerikan iki kutuplu dünyasında görmezden gelinmesi muhtemel üçüncü büyük sorun ise iklim değişikliği. Çin son yıllarda ABD'ye kıyasla sera gazı emisyonunu azaltmayı amaçlayan uluslararası anlaşmaları daha fazla destekler görünüyor. Ancak bu iki süper güç dünyanın en fazla sera gazı yayıcıları olmakla kalmıyor, enerji-yoğun ekonomik modellere bağımlı olmayı sürdürüyorlar. Çin imalat büyümesine bağımlı kalacak, öte yandan ABD'de de tüketiciler ve büyüyen sektörler enerjiye dönük yüksek taleplerini sürdürecektir. Dolayısıyla iki tarafın kısa vadeli ekonomik üstünlükten elde edebilecekleri çıkarın, kendileri dışındakilerin hızlı bir yeşil dönüşümden bekledikleri menfaati ezip geçmesi öngörülebilir.

Tüm bu sorunların, biri AB'diğeryse Meksika, Brezilya, Hindistan, Endonezya, Malezya, Türkiye, G.Afrika gibi yükselen ekonomilerin oluşturacağı bir birlik, hatta E10 (Emerging-10) gibi yeni bir örgüt olmak üzere iki yeni kutbu barındıran bir dünyada ele alınması daha olası. Dört kutuplu dünyada soğuk savaş ihtimali azalırken, küresel yönetimdeki çeşitlilik artar.

E-10 ülkeleri denge sağlar

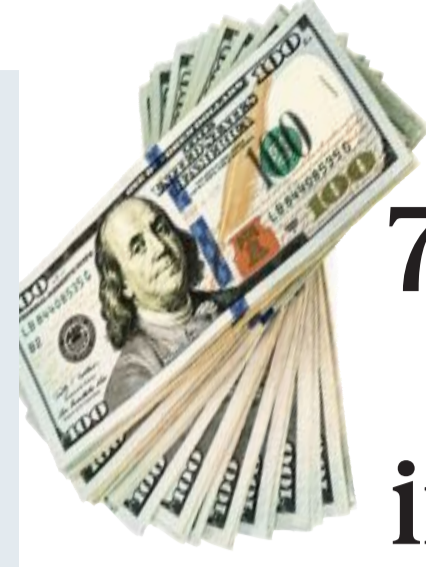
AB kendi payına gizlilik ve Big Tech'in düzenlenmesi konularında bayraktarlığı üstlenmiş, algoritmik otomasyonu geri püskürtme bakımından da iyi bir pozisyon aldı. Gizlilik, tüketici manipülasyonu ve işgücünün yerini alacak AI konusundaki kaygılar genellikle Amerikalı ve Çinli şirketler üzerinden yürüse de Avrupa pazarı oyunun kurallarını küresel ölçekte değiştirebilecek ölçekte geniş ve önemli.

Ancak yükselen ekonomileri temsil eden stratejik bir kutup AB'den bile belirleyici sonuçlar doğurabilir. AI insanları işinden etmeyi sürdürdükçe işgücünün bolluğundan sağladıkları avantajı sebebiyle bundan en büyük zararı onlar görecekler. Otomasyon geçmişte kendilerine bırakılmış olan iş alanlarına da girmeye başladığından, bu ülkeler için yeni teknolojilerin nasıl tasarlanacağını ve uygulanacağını belirleyecek küresel tartışmalarda söz sahibi olmak kritik önem taşıyor.

Avrupa ve yükselen ekonomiler fosil yakıtlara karşı da güçlü bir saf oluşturabilir. AB karbon yakıtlardan arınmada dünya lideri konumunda; yükselen ekonomiler ise küresel ısınmadan orantısız biçimde zarar görecekları için iklim konusunda atılacak adımlara yoğun ilgi gösteriyorlar.

Şüphesiz ki dört kutuplu bir dünya her derde deva olmayacak. Hatta çok sayıda farklı görüş ve daha fırsatçı koalisyon olasılıkları sebebiyle, yakın geçmişteki tek kutuplu dünyaya kıyasla yönetilmesi çok daha zor bir yer olacaktır. Bugün Brezilya, Meksika, Hindistan ve Türkiye'de muhaliflerini, bağımsız medyayı ve STK'ları susturma niyetindeki otoriter yönetimlerin iş başında olduğunu düşünürsek, insan hakları ve demokrasi söz konusu olduğunda Avrupa'nın kaçınılmaz olarak bu blokla arası açılacaktır.

Ancak böyle bir durumda dahi dört kutuplu dünya, iki kutuplu alternatifine oranla daha fazla umut veriyor. Bu ülkeleri uluslararası masaya çekmek onları ülke içi muhalefetlere daha fazla müsamaha göstermeye teşvik edebilir. Dahası, yükselen ekonomilerin birleşik bir cephe olarak işbirliği yapabilmelerinin tek yolu, en otoriter, milliyetçi ve yıkıcı davranışlarını bir kenara bırakmaktan geçiyor. Sonuç olarak, dört kutuplu bir dünyaya yelken açmak beklenmedik kazanımları beraberinde getirebilir. ©Project Syndicate, 2021 •

Dolar 7 liranın altına iner mi?

Hazine ve Maliye eski Bakanı Berat Albayrak'ın "görevden affından" sonra nereye gittiğini, neyle meşgul olduğunu bilmiyoruz ama yeni ekonomi yönetimi göreve başladığından bu yana piyasaların "ne yöne gittiği" çok daha belirgin

Geride bıraktığımız yılın sonlarında yaşanan büyük dalgalanma sırasında ABD doları / TL kuru 8'i aştığında, "Dolar 9, Euro 10, Sterlin 11" dizisi espri haline gelmişti. Birkaç gün sonra da dolar 8.50 TL'yi aştığında iş artık kara mizaha dönmüş "11,12, 13"ler hatta daha yukarı bile konuşulur hale gelmişti.

Albayrak'ın yerine Lütfi Elvan'ın, Merkez Bankası Başkanlığı'na da Naci Ağbal'ın gelmesiyle işin rengi değişmeye başladı. Önce Merkez Bankası'nın gösterge faizini yukarı çekmesi, ardından sadeleşme politikalarına başlanması ve kredi genişlemesinin durdurulmasına yönelik adımlar döviz kurlarındaki ateşi düşürdü. 2 ay kadar önce "çift haneli rakamlar espriden gerçeğe döner mi" endişesi yaşanırken, bugünlerde daha düşük seviyeler konuşulur oldu.

HSBC'nin raporu

7.30-7.50 aralığında salınan dolar / TL kuru için olumlu görüş belirten önemli kurumlardan biri İngiliz HSBC Bankası. Bankanın Aralık sonlarında yayınladığı raporda bu yıla ait dolar / TL tahminleri şöyle:

Mart sonu 7.30, Haziran sonu 7.20, Eylül sonu 7.10, 2021 sonu 7.10.

"TRY: Worth TRY-ing" yani "TL: Denemeye değer" başlıklı raporda çok daha dikkat çekici bir bölüm var. HSBC, normalleşmenin daha da istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi halinde kurun 6.50'ye doğru gerileyebileceğini de ileri sürüyor. Raporunda enflasyonla mücadelenin kararlılıkla sürmesinin ülke riskini azaltacağı, bu durumun Türkiye'ye sermaye girişini hızlandıracığı, cari açığı düşüşün de Merkez Bankası rezervlerini artıracağı belirtiliyor. Tüm bunların "olası olduğu" ancak garantisinin bulunmadığı ifade ediliyor.

"2021, TL yılı olabilir"

İstanbul Portföy Yönetici Ortağı Tufan Deriner de kur için hedef fiyat vermese de, HSBC ile benzer görüşleri savunuyor. 2013'te FED'in faiz artırımını ve Gezi olayları sonrasında TL'nin neredeyse 7 yıl süren uzun vadeli düşüş trendine girdiğini hatırlatan Deriner şunları söylüyor:

"Ekonomi ekibinin 3 ay kadar önce değişmesiyle beraber ciddi bir normalleşme süreci yaşıyoruz. Faizler olması gereken seviyeye geldi. Dünyada faiz oranları negatif ya da çok düşük seviyelerdeyken, güvenin geri gelmesiyle TL'nin 2021'de en iyi performans gösteren

kurlardan biri olmasını bekliyorum. Çok majör, olumsuz bir gelişme olmadığı takdirde 2021'in TL'nin yılı olabileceğini düşünüyorum."

UBS de pozitif

İsviçre'nin en büyük bankalarından UBS de TL lehine iyimser tahminler yapıyor. UBS dolar / TL kurunu Mart sonunda 7.10, Haziran sonunda 7.00, Eylül sonunda 7.30, yılsonunda ise 7.60 olarak görüyor. Dolar / TL kurunun halen 7.40 civarında olduğunu ve 2021 enflasyonunun çift hanede oluşması beklendiği göz önüne alınırsa UBS'in 7.60'lık tahmini bile TL'de reel değerlenme öngörüyor.

Hollanda merkezli Rabobank da kısa vadede 7 TL'lik tahmin veriyor. İngiliz Barclays ise 8.40'lık tahmini ile yüzde 13.5 oranında yani yaklaşık olarak beklenen 12 aylık enflasyon kadar artış bekliyor.

Aracı kurumlar...

Foreks Haber Servisi'nin anketine katılan bazı banka ve aracı kurumların yılsonu dolar / TL kuru tahminleri ise şöyle:

Global Menkul 7.50, Ahlatçı Yatırım 7.45, InvestAZ Yatırım 8.57, Garanti BBVA Araştırma 7.75, Pariterium Danışmanlık 7.70.

Bu tahminlerin en yükseğinin bile beklenen enflasyonun üzerinde bir kur artışı içermediğini önemle not etmek gerekiyor.

Citibank'ın yorumu

Tabii, dolar / TL turunu etkileyecek en önemli faktörlerden biri de doların diğer güçlü para birimlerine karşı izleyeceği seviye. Citibank'ın ünlü stratejisti Calvin Tse doların çok ciddi bir düşüş trendine girebileceğini ileri sürüyor. Tse'ye göre "Küresel ekonomi dipten dönüp büyümeye geçer ve bu sırada ABD ekonomisindeki büyüme gelişmekte olan ülkelerin gerisinde kalırsa dolar 5 ila 20 yıllık "ayı piyasasına" yani düşüş trendine girebilir. Tse, ABD faiz oranlarını yükseltemezse dolarda orta vadede yüzde 20'lik bir düşüş olabileceğini öngörüyor.

Goldman Sachs iyimser

Wall Street yatırım bankalarının "Rolls Royce'u" olarak tanımlanan Goldman Sachs da dolar için temkinli görüş bildiriyor. Dolarda düşüş yönünde pozisyon almaya başladıklarını belirten stratejist Zach Pandl "Birkaç ay öncesine kadar müşterilerimize dolarda düşüş yönünde pozisyon almamalarını öneriyorduk. Artık bu stratejimiz değişti" diyor. •

Exxen ve Gain'in koltukta yer kapma yarışı başladı

Türkiye 2021 yılına Exxen ve Gain adlı iki yerli dijital platformla girdi. Puhu ve BluTV'nin de yer aldığı bu sektör, başta Netflix olmak üzere dünya devleriyle rekabet edebilir mi? 'Daha yeni kurulduk, aksaklıkları düzelterek' özürü, mazeret olarak kabul edilebilir mi?

Sosyal medya karakterleriyle yola çıkan Exxen ve Gain, Netflix prodüksiyonlarıyla nasıl yarışacak?

Bu sektöre yeni giren markalar klasik bir TV kanalı kuracak olsalar oturup Şener Şenli, Beren Saatli, Kıvanç Tatlıtuğlu ses getirecek pahalı bir prodüksiyon yapalım "herkes bizi konuşsun" demek zorundalardı. Oysa şimdi platform olmanın avantajı ile azar azar ama çeşit çeşit 'minik kitlelerin' toplamına oynuyorlar. Bu nedenle Gain ve Exxen'in dış halkadan merkeze doğru ilerlemesi bilinçli bir iş modeli.

Bir sosyal medya fenomeni ya da bir Youtuber, dijital platformlarda Haluk Bilginer'li bir diziden daha mı değerli olacak?

Büyük oyuncular tek başına bir yapıyı götürebilir. Yine de oturup bir Haluk Bilginer içeriği daha satın almaktansa sosyal medyada milyonlarca takipçisi olan farklı kesimlerden fanları bulunan isimlere yönelmek daha mantıklı. Değişik ilgi gruplarına hitap eden genç kuşak yıldızı hatta 'freak tipleri' transfer etmek ilk planda en pratik yol. Sana-bana antipatik gelen bir fenomen evin küçük oğluna ilgi çekici gelebilir. Evin küçükleri de anne babalarını abonelik için platforma sürüklüyor.

Bu rekabet kaç oyuncuyu kaldıracak, seyirci kaç platforma abone olacak?

Muhtemelen bu platformların hepsi

Levent Ertem

leventmetre@gmail.com

ileri de büyük oyuncu olarak kalmayacak. Bu sektörde de şirket evliliklerinin, satın almaların yaşanması çok normal. Mesela Acun'un Exxen'i dünyaya açılabilir mi? Acun'u tanıyoruz, evet açılabilir. Acun, bir telefonla Mike Tyson'a ulaşır 55 yaşında Las Vegas'da ringe çıkarabilir. Kankası Arda Turan'ın Barcelona'dan kapı komşusu Pique'nin eşi Shakira'ya bir konser dizisi yaptırabilir. Üstüne Nusret sosu ile Netflix'in de iştahını kabartır. Bir sabah Acun ile Netflix'in ortaklık yaptığını öğrenebiliriz. Exxen'in tüm içerikleri bir gecede Netflix'in içine girerken, Acun da mallarını dünya

devine ihraç ederek yeni bir başarı öyküsü yaratmış olur.

Dijital platform işleri için geleceğin projesi deniyor, peki hiç mi riskleri yok?

Yerli oyuncular için en büyük açmaz San Francisco'da olmamak. Bu iş eğlence sektöründen

çok teknoloji sektörünün bir kolu. Youtube da, Netflix de, Amazon Prime da öncelikle California merkezli birer teknoloji şirketi. Yani yarın telefona güncelleme geldiğinde Gain'de bir şey izlerken pat diye kapanması lazım. Ya da bir Whatsup bildirimi geldiğinde Exxen'deki içerik pat diye küçülüp izlemeye devam ederken mesajı da okumam lazım. Bu teknolojiyi gören tüketici artık bundan azına razı olmaz. "Biz en iyi dizileri çektik ama şu an teknik sorunlar yaşıyoruz" mazereti olanların yaşama şansı yok.

Bitcoin'in daha yukarı gidecek yolu var mı?

Madem herkes yine Bitcoin konuşuyor. Son çıkışın ardındaki nedenlere ve orta vadeli tahminlere yakından bakalım

BESTE NAZ SÜLLÜ
bestenazsullu@yahoo.com

Bitcoin, toplam piyasa değerleri 1 trilyon dolara yaklaşan kripto para piyasasının yüzde 70'ini domine ediyor. Bunda en önemli etken Bitcoin'in Chicago Ticaret Borsası (CME) gibi köklü bir borsada vadeli kontratları işlem gören tek kripto para olması. 8 Şubat'ta Bitcoin'in yanına piyasa değeri açısından ikinci sırada olan Ethereum da eklenecek.

1.5 yılda 5'e katladı

Bitcoin CME'de listelendikten sonra 1.5 yılda değerini 5'e, 2020 Mart ayından bu yana ise 8'e katlamakla kalmadı, kurumsal yatırımcıların da ilgisini çekmeye başladı. Kurumsal yatırımcılar, portföylerini hedge edebilmek için organize borsalardaki yatırım araçlarını tercih ediyor. Bitcoin'in 20 bin dolar kırarak, hızla 40 bin dolar zirvesine yükselmesinin fitilini bazı önemli kurumsal yatırımcıların Bitcoin yatırımı yapacaklarını duyurması ateşledi. Nitekim, halen MicroStrategy 70 bin 470 adet, Galaxy Digital 16 bin 402 adet, ve Twit-

ter'in kurucusu Jack Dorsey'in mobil ödeme şirketi olan Square'in ise 4 bin 709 adet Bitcoin yatırımı bulunuyor.

Küresel ödeme sistemleri Visa ve PayPal ile MicroStrategy'nin yeni işbirlikleri kurulacağı yönündeki art arda haberler de Bitcoin'in çıkışını güçlendirdi.

21 milyon ile sınırlı

Bitcoin'i cazip kılan bir diğer özelliği de arzının sınırlı olması. İlk Bitcoin Ekim 2008'de Satoshi Nakamoto adlı bir kişi veya bu adı kullanan bir grup tarafından üretilmişti. "Bitcoin madenciliği" adı verilen blokzincir sisteminde, güçlü bilgisayarların bir dizi işlemi sonucunda Bitcoin üretiliyor.

Bitcoin'i yaratılanlar, bu üretim protokolüne yerleştirdikleri bir başka unsurla, piyasaya çıkacak Bitcoin sayısını 21 milyon adetle sınırlamış. 2020 sonu itibarıyla piyasada 18.5 milyon üzerinde Bitcoin olduğu tahmin ediliyor. Bitcoin üretim hızı her dört yılda bir yarıya iniyor. Hesaplara göre 21 milyon adetlik limite ulaşması için geriye kalan yaklaşık 2.5 mil-

yon Bitcoin üretiminin tamamlanması 2140 yılını bulacak.

İşte son yükselişin ardındaki tema da bu: "Bitcoin'in son yüzde 10'luk dilimi". Büyük merkez bankalarının bastığı 10 trilyonlarca dolarlık paraya karşı arzi sınırlı bir varlık olması, altın gibi Bitcoin'i de cazip hale getiriyor. Bu cazibe, organize borsalarda işlem görmeye başlaması ve yavaş yavaş alışverişlerde değişim aracı olarak kullanılmasıyla güçleniyor.

3 yılda nereden nereye

2017'de 20 bin dolar bulan sert çıkış "balon" olarak adlandırılırken, şu anki çıkış trendinin "daha olağan" karşılanmasının nedeni de yukarıda saydığımız etkenler kaynaklı. Bir başka ayrıntıyı da hatırlamak gerekir: 2017 balonunda, özellikle büyük Amerikan bankalarının yöneticileri Bitcoin'i "Ponzi oyununun başka bir versiyonu" diye adlandırmış, yatırımcılara uzak durmaları yönünde uyarılar yapmışlardı. Bugün aynı bankaların Bitcoin birimleri kurduğunu, analiz ve tahminler yayınladığını görüyoruz. •

Altı haneli rakamlar sürpriz olmaz

Son fiyat gelişmelerine biraz da yakından bakmaya çalışalım: 20 bin dolar civarından başlayan hareket Ocak ayının ilk haftasında 42 bin dolar test etti. 11 Ocak günü yüzde 30'luk bir düzeltmeyle 30 bin dolar civarlarına geriledi. Hemen ardından yeniden 36 bin dolar seviyelerini gördü. 3 hafta içinde fiyatı yüzde 100 artan bir varlığın yüzde 20-25 civarı gerilemesini, "Son derece doğal, yükselişin hazmedilmesi sürecini yaşıyoruz" diye yorumlamak rasyonel olacaktır. Fiyatların bir süre rölantide gitmesini, Şubat ayında ise hareketliliğin yeniden başlamasını bekliyoruz.

Dünyanın en büyük bankalarından ABD'li JP Morgan'ın Başstratejisi Bitcoin için uzun vadeli hedefini 146 bin dolar olarak açıklarken, "dijital altın" diye bir tanımlama da yaptı.

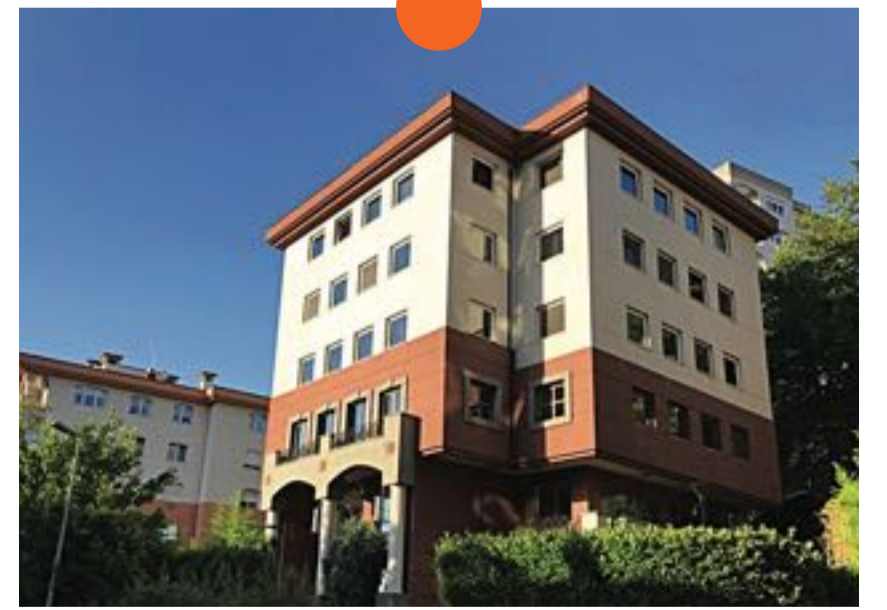
Trump'ın Beyaz Saray'daki eski Başdanışmanı SkyBridge Fonu'nun kurucusu Scaramucci ile Guggenheim fonunun uzun vadeli hedefleri ise deyim yerindeyse astronomik: 400 bin dolar. ICRYPEX Kripto Para Borsası Araştırma Birimi olarak biz de 2021 yılında 100 bin doların görülmemesinin çok da sürpriz olmayacağını düşünüyoruz.

Dijital cüzdanda milyonlar unuttu

San Francisco'da yaşayan Alman asıllı Stefan Thomas, digital cüzdandında 220 milyon dolarını unuttu, şifresini de hatırlayamıyor. Bitcoin sahiplerine verilen 10 kez şifre girme hakkının 8'ini deneyen ve başarısız olan talihsiz milyoner, son iki hakkında ne yapacağını kara kara düşünüyor. Mevcut 18,5 milyon Bitcoin'in yüzde 20'si (140 milyar dolar değerinde) kayıp veya başka bir şekilde mahsur kalmış görünüyor.

SPACE

LUXURY REAL ESTATE

AKATLAR'DA MÜKEMMEL KONUMLU SATILIK BİNA

www.spaceistanbul.com | Referans No. 145341

• bebek • nişantaşı • kandilli • göktürk • bodrum

+90 (212) 263 63 63

YOUTUBE'DA 2020 YILINDA EN ÇOK İZLENEN VİDEOLAR (TOP 10)

SIRA	VİDEO	İZLENME SAYISI
1	Konuşan Kediler 20, En komik kedi videoları	17 milyon 650 bin
2	Masumlar Apartmanı, TRT1, 1.Bölüm	16 milyon 400 bin
3	Enes Batur, Dolunay videoları (TikTok tepki)	13 milyon 700 bin
4	Hurvivor (46. Bölüm), Çok Güzel Hareketler 2	13 milyon 240 bin
5	WhatsApp'ın 10 gizli özelliği (Silinen mesajları okuma)	10 milyon 520 bin
6	Kırmızı Oda, Birinci bölüm	10 milyon 480 bin
7	Nisa Sahneyi Salladı (Survivor birleşme partisi)	10 milyon 390 bin
8	Öğretmen, Birinci bölüm	10 milyon 280 bin
9	Bilal Hancı, Kışkırtma: This is my laborrrr!	8 milyon 600 bin
10	Gacı Olimpiyatları #1 w/Alı Biçim&Bercan Güven	6 milyon 860 bin

İŞİN ÖZETİ: ACUN YOUTUBE'U KENDİSİNE ORTAK ALMIŞ!

"Acun İlçali Exxen'e 900 milyon lira para mı koymuş?" diyenler bu listeye bakınca Acun'un kendi platformunu kurmakta geç bile kaldığını düşünecek. İlk 10'da kendi kanalından ve onun içeriklerinden türetme 3-4 iş listede. Mesela 'Hurvivor' adlı BKM yapımı Survivor parodisi iş var. Bu listenin ikinci 10 ya da ilk 100'üne bakarsak TV8 içeriklerinin YouTube'u işgal ettiğini görüyoruz. YouTube, Acun'a değil Acun Youtube'a para kazandırmış zaten.

YOUTUBE'DA 2020'DE EN ÇOK İZLENEN MÜZİK KLİPLERİ (TOP 10)

SIRA	SANATÇI	ŞARKININ ADI	İZLENME SAYISI
1	Murda&Ezhel	Bi Sonraki Hayatımda Gel	176 milyon
2	Zehra	Cennetten Çiçek	168 milyon
3	Ece Mumay	Galaksi	166 milyon
4	Reynmen	Leila	165 milyon
5	Gazapizm	Unutulacak Dünler	163 milyon
6	Zeynep Bastık	Felaket (Ezhel Cover)	133 milyon
7	Murda	Eh Baba	121 milyon
8	Tuğçe Kandemir	Kurban Olduğum	119 milyon
9	İkiye On Kala	Transformations	112 milyon
10	Didimido ft. Eglo G	Nimet	105 milyon

'KAFAMDA KENTSEL DÖNÜŞÜMLER'İ BİLMİYEN KAÇ KİŞİYİZ?

Bu listedeki isimlerden sadece Ezhel ve Zeynep Bastık'ı tanıyorum. Üçüncü sıradaki Ece Mumay'ı da kardeşi Can ve amcası Bülent, basın dünyasından arkadaşımız olduğu için biliyorum. Transformations adıyla listede yer alan şarkı da aslında "Kafamda Kentsel Dönüşümler" diye bildiğimiz şarkı. Eski den müzik dünyasında yırtmak için birilerinin elinizden tutup bir albüm anlaşması yaptırması gerekiyordu. Şimdi YouTube'ta ünlü olup çok izlenirseniz iyi para kazanabilirsiniz.

KANALLAR BİRBİRİNİN AYNI

Klasik bir TV kanalını açtığımızda karşınıza çok sürpriz çıkıyor. Her kanalda benzer işler var. Rutinden sıkılan normal izleyici için dijital platformlar artık alternatiften çok ana mecra haline geldi.

KONUŞAN ADAMLAR ARTIK SIKTI

Haber kanallarının bile bulabildiği en yaratıcı format, prime-time'da bağıra çağıra tartışma programları. Bu artık demode 'freak show' halini aldı. Hepsini birbirinin aynı programlar da doğal olarak izleyiciyi yeni arayışa itiyor.

KAFA DAĞITMA İHTİYACI

Z kuşağı için televizyon formatı çok sıkıcı. Dijital platformlar, RTÜK denetiminin yetişemeyeceği kadar büyük bir okyanus. Bu yorucu içeriklerden kaçanlar Netflix veya YouTube'da daha genel kitleye göre uçuk-kaçık yapımları izleyerek gerçekten kafa dağıtma imkanı yakalıyor.

SUV ÇILGINLIĞI

‘Yüksek’ten uçuyorlar

Dünyada satış rekorları kıran SUV’lar, Türkiye’de de tüketicilerin gözdesi haline geldi. Ülkemizde satılan her üç otodan biri SUV oldu. Yerli üreticiler rekabette öne çıkabilmek adına SUV’lar için düğmeye bastı

METE TANSU
metetansu@gazeteoksijen.com

Son ÖTV düzenlemesinden en fazla etkilenen segment olmasına rağmen SUV’ların performansı otomobil pazarındaki büyümeyi solladı ve rekor kırdı. Türkiye’de SUV satışları, 2020’de yüzde 84.3 artışla 181 bin 554 adede ulaştı. SUV’lar 15 yıl önce pazardan sadece yüzde 5 pay alırken, bu oran yüzde 29.8’e ulaştı. SUV’ların payı 2019’a oranla 4.4 puan artarken, hatchback’ler

ile arasındaki farkı açtı, sedanlara biraz daha yaklaştı. Sedanların payı yüzde 49.9’dan yüzde 44’e geriledi, HB’ler yüzde 23.2 pay aldı.

Türkiye’de üretim yapan şirketler de ihracat potansiyelinin yanı sıra SUV segmentinde ‘yerli’ avantajını kullanmak için düğmeye bastı. Toyota’nın Avrupa ile ABD’de önemli başarı elde eden C-HR modelinden sonra Tofaş

fikri tamamen kendisine ait olan Egea Cross’u üretmeye başladı. Hyundai Assan da B-SUV Bayon’u Mart’tan itibaren bantlardan indirecek. İki şirket, büyüyen rekabette ‘Made in Turkey’ imzasıyla öne çıkmaya çalışacak. SUV’ların pazar payının 2025’te Türkiye’de yüzde 35’i geçeceği öngörülüyor. •

Hyundai Assan

EN PAHALI 5 MODEL

Rolls-Royce Cullinan 11.9 milyon lira

Lamborghini Urus 7 milyon lira

Bentley Bentayga 5.7 milyon lira

Aston Martin DBX 5.1 milyon lira

Maserati Levante 2.6 milyon-5.5 milyon lira

Kârlar lükslerin iştahını kabarttı

SUV’ların popüler olması, yüksek kârlılık oranı, lüks otomobil üreticilerinin iştahını kabarttı. Porsche, Maserati, Bentley, Lamborghini, Rolls-Royce, Aston Martin, bu segmente hızlı giriş yaptılar. Kuşkusuz 2002’de Porsche’nin ezber bozarak Cayenne ile büyük başarı elde etmesi de etkili oldu. Porsche’nin satışlarının yüzde 60’ından fazlasını SUV’ların oluşturması, rakiplerin de

kalıplarını kırmasını sağladı. SUV’lar, Bentley, Lamborghini, Rolls-Royce’ın en çok satan modeli haline geldi. Süper lüks SUV arenasında tek eksik Ferrari. Pazarlama işini iyi bilen İtalyanlar’ın FUV (Ferrari Utility Vehicle) olarak tanımladığı Purosangue’ın örtüsünü 2022’de kaldırmayı bekleniyor. Şimdiden Türkiye’den Ferrari SUV için sipariş listesine girenler var.

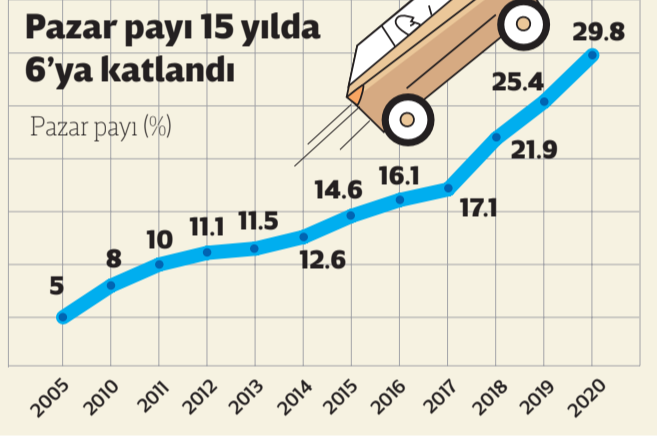
Bu yıl 35 yeni SUV geliyor

Audi: Yeni Q3, yeni Q2 ve yeni Q5 (İkinci çeyrek) **BMW iX:** Elektrikli iX3 (İkinci çeyrek) **Citroen:** Yeni C3 Aircross (Üçüncü çeyrek) **Fiat:** Egea Cross (Ocak) **Hyundai:** Yeni CUV modeli Bayon, yeni Tucson (İlk çeyrek), Kona EV, yeni Santa Fe 1.6 Hybrid (İkinci çeyrek) **Jaguar:** E-PACE, Jaguar F-PACE (İkinci çeyrek) **Jeep:** Renegade 4xe, Jeep’in 80’inci yıl özel versiyonu (İkinci çeyrek) **Kia:** Yeni Sorento (İlk yar), yeni Sportage (Son çeyrek) **Land Rover:** Makyajlı Discovery (İlk

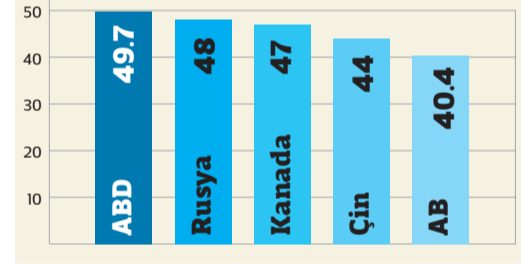
yar), yeni Defender 90 **Lexus:** Yeni NX (Son çeyrek) **MG:** ZS EV (İlk yar), benzinli ZS (İkinci yar) **Nissan:** Yeni Juke (İlk çeyrek), yeni Qashqai (Son çeyrek) **Opel:** Yeni Crossland (İlk çeyrek), yeni Mokka (İkinci çeyrek), yeni Grandland (Son çeyrek) **Renault:** Koleos Techno (İlk çeyrek), yeni Captur Hibrit (İlk yar) **Seat:** Yeni Tarraco (İlk çeyrek) **Skoda:** Makyajlı Kodiaq (Üçüncü çeyrek) **Subaru:** Yeni XV (Ocak ayı) **Suzuki:** SX4 S-Cross Hybrid, Vitara Hybrid ve Ignis Hybrid **VW:** T-Cross (Son çeyrek)

Neden popüler oldu?

10 yıl önce yüksek fiyat nedeniyle herkesin ulaşamadığı SUV’ların satışı niye patladı? İş dolaşım vergiye geliyor. Türkiye’deki ÖTV sistemine uygun 1.6 litre motor hacimli modellerin üretilmesi büyümede kilit rol üstlendi. Yerden yüksek araçlar ulaşılabilir oldu. Markaların hemen hepsi SUV üretmeye başladı. Ülkemizde iki elin parmağını geçmeyen model sayısı birden 100’e çıktı. Yüksek, havalı araçlar özellikle kadın sürücülerin tercihi olmaya başladı. Yüksek konforu ve biraz da ‘statü’ atlama isteği, SUV’ları bir anda moda yaptı.

ABD ilk sırada

Türkiye’de SUV satışlarının yüzde 63’ünü C segmenti, yüzde 24.1’ini B sınıfı, yüzde 9.2’sini D segmenti ve yüzde 3.2’sini süper lüksler oluşturdu.

Teknolojinin kadın liderlerinden Insider’ın kurucusu Hande Çilingir:

‘Yazılım’da Türkiye’nin imzası olacak

Hande Çilingir 26 ülkeye tamamıyla Türkiye’den yazılım ihraç ediyor. Singapur’dan Avustralya’ya 34 milletten 550 kişinin çalıştığı 7 yıllık şirket bugüne kadar 46.1 milyon dolar yatırım aldı

ELİF ERGU

40 yaş altı en başarılı teknoloji girişimcileri arasında gösterilen Hande Çilingir çalışarak, araştırarak ve asla vazgeçmeyecek hedefine ulaşanlardan. Bursa’da doğup büyümüş Yunanistan göçmeni evhanımı bir anne, Bulgaristan göçmeni gemilerde çalışan elektrik teknisyeni bir babanın kızı. Bursa Anadolu Lisesi’ni bitirdi. Hande, London School of Economics’te lisansını tamamladı. Ve ardından da yükselen ekonomilerde neler olduğunu anlamak için Çin’e Shanghai Üniversitesi’ne master’a gitti. Çin’de Fiba Holding’te daha sonra da uluslararası şirketlerde çalıştı, Çince öğrendi. Ve o dönemde Türkiye’den “Fethiye küçük İngiltere oldu” başlıklı bir haber aklına potansiyeli olan bir iş fikrini getirdi. 2010 yılında Türkiye’ye döndü. Arkadaşı Serhat Soyuerle’le birlikte yola çıktılar.

Hande, 24 yaşındaydı ilk girişimini kurduğunda. Fethiye’de açtıkları dil okulunun ilk yazını bir öğrenciyle geçirdiler. 3 yıl içinde yurtdışından Türkiye’ye eğitim almak için 3800 yabancı öğrenci getirdiler. Ve bu şirketi 3 yıl sonra satarak ilk exit’lerini yaptılar.

Altın avcılarının izinde

Insider’ın hikayesi ise bir garajda değil ama Emniyet Evler’deki bir homeoffice’te başladı. 2012 yılında herkes e-ticaret sitesi kuruyordu. Hande Çilingir ilhamı 1848-

1855 yılları arasında California’ya altına hücum edenlerden aldı. California’da da ilk para kazananlar o dönemde oraya altın bulmaya gidenler değil, altın arayanlara kazma kürek satanlardı.

Dünyanın en büyük araştırma şirketlerinden Forrester’ın CEO’sunun söylediği, “Her şirket, bir gün yazılım şirketi olacak” sözüne inanarak ilerlediler.

Online hizmet veren, satış yapan, içerik sağlayan şirketlere, markalara hizmet veriyor Insider. Şirketlerin en çok ihtiyacı olan verileri sağlıyor. Insider, Gartner’ın raporuna göre dünyanın kendi alanındaki en büyük 3 şirketten biri. Hande Çilingir, “Silikon Vadisi dışından da global bir yazılım şirketi çıkabileceğini dünyaya gösterdik” diyor. Insider’da 34 milletten 550 kişi çalışıyor. Çalışanların yaş ortalaması 28.

Nasıl büyüdüler?

Insider Galata Business Angel’dan ilk yatırımı aldıktan

9 ay sonra Rusya’ya açılım yaptı. Endeavor Girişimcisi seçildiler. Aralarında Wanda, 212, Riverwood Capital ve Sequoia Capital’in bulunduğu farklı yatırımcıları var.

Insider’ın 7 yılda aldığı toplam yatırım 46.1 milyon doları buldu.

40 yaş altı en başarılı teknoloji girişimcilerinden biri olarak gösterilen Hande Çilingir, 2020 yılı Endeavor Lindas Ödülü’nün de sahibi oldu.

Hedef Unicorn olmak

Bu hızla büyümeye devam ederlerse 2-3 seneye Insider’ı da unicorn (Şirketin değerinin 1 milyar dolar’dan fazla olması) olarak görebiliriz.

Hande Çilingir, “Türkiye’den çıkmış bir şirket olmayı çok sahipleniyoruz. Biz Insider’ı Singapur ya da İngiltere’de de kurabiliriz. Türk şirketi olmaktan gururluyuz. Türkiye’den çıkmış bir yazılım şirketi olarak bulunduğumuz ülkelerde daha da güçlenmeyi ve yeni ülkelere de girmeyi hedefliyoruz” diyor. •

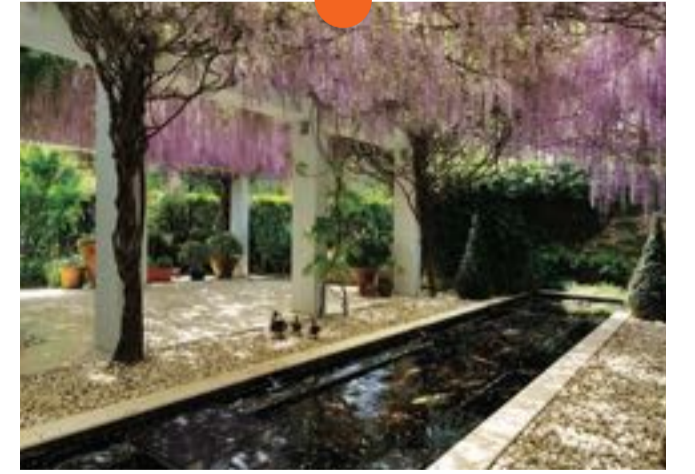
Kapsül otellerde kalıyoruz

“Günde 16 saat çalışıyoruz. İnsanın hayatında iki önemli gün vardır. Biri doğduğu gün, diğeri de neden doğduğunu keşfettiği gün. Bu ikinci keşfedenlerdenim. Genç tutkulu

insanlarla çalışıyorum. Girişimci ruhumuzu kaybetmiyoruz. Örneğin Japonya’da çok işimiz var. Aktarmalı uçuyoruz. Oraya gittiğimizde kapsül otellerde kalıyoruz”

SPACE

LUXURY REAL ESTATE

KEMER COUNTRY’DE ÖZEL DEKORASYONLU SATILIK VİLLA

www.spaceistanbul.com | Referans No. 181466

+90 (212) 263 63 63

Dünyanın acil, kararlı bir müdahaleye ihtiyacı var

IMF'nin Strateji, Politika ve İnceleme Dairesi Başkanı olan Ceyla Pazarbaşıoğlu, bu pozisyona gelen ilk kadın. Kritik dönemeçten geçen küresel ekonomiye çözüm politikaları üretmek için çalışıyor

ELİF ERGU
elif@gazeteoksijen.com

Ceyla Pazarbaşıoğlu kariyerinin 30'uncu yılında Dünya Bankası Başkan Yardımcılığı görevinden ayrılarak IMF'ye geçti. Pandemiye dünya ekonomisinin büyük sınavdan geçtiği dönemde yeni stratejilerin oluşmasını sağlayan ekibin başında. Pandemi ekonomik kriz yarattı. Dünya ekonomisi yaralarını nasıl saracak?

2020-21 dünya gayri safi yurtiçi hasıla kaybı tahminimiz 10.9 trilyon dolar. 2021'de kısmi bir toparlanma öngörüyoruz. Ocak 2020 ve Ekim

2020 itibarı ile 5 yıl içinde küresel salgından önceki tahminlere göre 28 trilyon dolarlık üretim kaybı olacak.

Aşının bulunmasının ekonomiye etkisi nedir?

Ekonomik yol hala zor ve aksaklıklara açık. Hükümetler, hane halklarına ve firmalara yaklaşık 12 trilyon ABD doları destek sağladı. Merkez bankaları, faiz oranı indirimleri ve yaklaşık 7.5 trilyon ABD doları tutarında diğer olağanüstü tedbirlerle kredi sıkışıklığının önlenmesine yardımcı oldu.

Küresel ekonomi kritik dönemeçte

Sosyal devlet anlayışı farklılıklardan dolayı kriz Avrupa'da, ABD ve İngiltere'de farklı yaşandı. Bir devletin diğerine göre krizi daha iyi atlattığını söyleyebiliriz miyiz?

Ülkelerin teşvik paketleri önemli ölçüde farklılık gösterdi. Gelişmiş ekonomiler GSYH'nın kabaca yüzde 20'sine varan teşvikler verdi. Gelişmekte olan ülkeler de ellerinden geleni yaptı, GSYH'larının yüzde 6'sı civarı teşvik verdi. Düşük gelirli ülkeler, alabildikleri finansman kadar, GSYH'larının yüzde 2'si civarı paketler açıkladı. Küresel ekonomi kritik bir dönemeçle karşı karşıya. Ülkeler, COVID-19 krizinin derinliklerinden geri tırmanmaya başladılar.

Yüzde 4.4'lük tarihi daralma gördük

Son aylarda İngiltere başta olmak üzere birçok ülkede hasta sayısındaki artış, mutasyon konusu artan tedbirleri gündeme getirdi.

Hedefleri

1-Dar gelirli ülkelerin krizden çıkışı için politika üretmek.

2-Küresel 'Yeşil İklim' ekonomisi oluşturmak.

3-Kadın ve gençler için sosyal reformların üretilmesini sağlamak.

23 yıllık IMF kariyeri olan ekonomist Ceyla Pazarbaşıoğlu, Dünya Bankası'nda başkan yardımcılığı görevinden ayrıldıktan sonra IMF'de üst düzey göreve geldi.

Bu tırmanış, toparlanma ne kadar zorlu olacak?

Birçok ekonomide enfeksiyonlardaki canlanma ve yeni virüs varyantları, bu yükselişin ne kadar zor ve belirsiz olacağını gösteriyor. 2020'de yüzde 4,4'lük tarihi bir küresel daralma öngördük. Yıla 2020'de beklediğimizden biraz daha güçlü bir noktada başlıyoruz ki bu iyi bir şey. Ama şu anda virüs ve aşı arasında bir yarış var.

Genç ve kadınlar daha fazla darbe aldı

Pandeminin ortaya çıkardığı önemli zayıflıklarımız neler?

Sosyo ekonomik açıdan zayıf fay hatlarımız neler?

Düşük vasıflı, genç ve kadın işçilerin çok daha fazla darbe aldığını görüyoruz. Çin hariç yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerde kişi başına düşen gelirler, gelişmiş ekonomilere göre çok daha fazla darbe alıyor.

Türkiye gibi... Ekonomisi dışa bağımlı, yabancı yatırımcı çekmesi gereken ülkeler için daha zorlu bir sınav olduğunu söyleyebilir miyiz?

Gelişmekte olan pazarlar diye değerlendirirsek, düşük gelirli ülkeler daha zayıf sağlık sistemlerine sahip. Turizm ve emtia ihracatı gibi en

çok etkilenen sektörlerdeki sıkıntıya yüksek oranda maruz kalıyorlar.

Eşitsizlik ve yoksulluk artacak

Covid 19 dünyada eşitsizliği derinleştiriyor. Yoksulluk, yoksunluk da artıyor dünyada. Hangi tehditlerle karşı karşıyayız?

Eşitsizlik ve yoksulluk salgın nedeniyle daha da kötüleşecek. Pandeminin ekonomik sonuçları yoksul insanlar için şiddetli olabilir, daha az eğitilmiş ve kayıt dışı işçileri yoksulluğa sürükleyebilir. Mikro veya küçük işletmelerde serbest meslek sahipleri, kadınlar ve yaşlılar risk altında.

İklim şoklarına karşı direnç oluşturmamız

IMF ve OECD ekonomik kayıpla ilgili raporlamalarını açıklıyor. IMF reçetelerinde ne öne çıkıyor?

IMF analizi, pandemik olayların ardından gelir eşitsizliğinin arttığını gösteriyor. Pandemiye sıklıkla sosyal huzursuzluk ve istikrarsızlık izler. Online eğitimdeki büyük kesintilerle birlikte salgın, gençlerde uzun süreli izler bırakma tehdidinde de bulunuyor. Dahası, uzaktan çalışma yeteneği dikkate alındığında, eşitsizlikteki artışın geçmişe göre çok daha büyük olması bekleniyor. Kadınlar için ekonomik fırsatlarda kaydedilen ilerleme tehdit altında.

Çevre dostu ekonomi için en kritik alanlar neler?

İklim şoklarına karşı direnç oluşturmak ve düşük karbonlu kalkınmayı teşvik etmek gerekiyor. İklimle ilgili ekonomik politikalar, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, istihdamı ve kapsayıcılığı desteklemeli. Yeşil finans, düşük karbonlu bir dünyaya geçişi destekleyecektir. Finansal sistemdeki iklim riskini değerlendirmek için küresel bir stratejiye ihtiyacımız var.

Vergi büyük sorun

Bu kriz küresel güçlere de öğretilerle dolu. Bundan sonrası için hangi politikalar öncelikli olacak?

Pandemi kamu maliyesini zayıflattı, mali riskleri artırdı, eşitsizlikleri şiddetlendirdi. Bu eşitsizlikleri gidermek için yapılması gerekenlerden biri de uluslararası vergilendirme sistemini yeniden biçimlendirmek, vergi kaçırma ile vergiden kaçınma faaliyetlerini azaltma. IMF şu an 3 temel

konu üzerine çalışıyor:

- Düşük gelirli ülkeleri, finansman ihtiyaçları ve borç sürdürülebilirliği konusunda desteklemek
- İklim direncine ve düşük karbonlu büyümeye destek dahil olmak üzere Yeni İklim Ekonomisine geçiş
- Başta makroekonomik tahminler ve dijital para alanlarında yeterli analiz ve uzman tavsiyesi.

Ayrışmayı yavaşlatmalıyız

Kariyerinizde yeni bir adım attınız...

Çabalarımızı iki katına çıkarmamız gerekiyor. Yani, bir finansal krize yol açmadan ikiz (sağlık-ekonomi) krizlerden kalıcı bir çıkışı desteklemek, aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı bir iyileşmeyi teşvik etmek çok zor bir

gündem. Aynı zamanda fark yaratmak için çok önemli bir fırsat. Uluslararası kararlı ve koordineli bir müdahaleye acil ihtiyaç var. Yeni bir iklim ekonomisine geçişi hızlandırmalı ve küresel istikrarı tehdit eden ülkeler arasındaki ekonomik ayrışmayı yavaşlatmalıyız.

Dünyada bu süreçte kompo teorileri de arttı. Dünya Bankası ve IMF de hedefte...

IMF, pandeminin başlangıcından bu yana 83 ülkeye 102 milyar dolar civarında finansman sağladı, bunun yüzde 50'si düşük gelirli ülkelere. Toplam kredi taahhütlerimiz (Ekim başı itibarıyla) şu anda 280 milyar doların üzerinde. •

Aşılar için finansman sağlanmalı

COVID-19 aşılara erişimini sağlamak için yeterli finansman sağlanmalı. Fazla aşılarda gelişmiş ülkelere tahsis edilmesi için bir mekanizma üzerinde anlaşılmalı. Ve ülkelerin birbirlerinin aşılarda tanınması sağlanmalı, böylece sınır ötesi seyahat daha kolay devam edebilir.

HAFTA SONU
KAHVE KEYFİNİZ

SELAMLIQUE
İSTANBUL

@selamlıqueistanbul

selamlıque.com

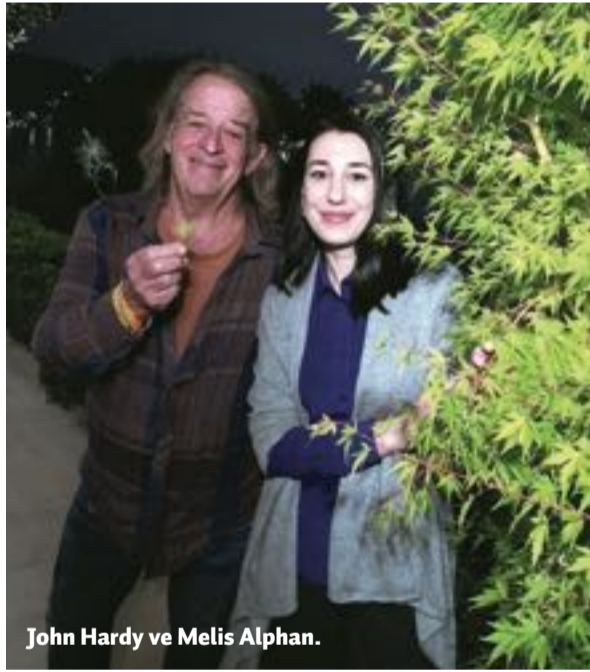
Uğruna göç edilen okul

İlki Bali'de kurulan Green School, klasik okullardan çok farklı bir eğitim veriyor. Çocuklar ekrana değil, hayata dokunuyor. Toprağı tanıyor, yediklerinin, içtiklerinin nereden geldiğini görüyor, sorgulamayı öğreniyor. Aileler sırf çocukları bu okula gidebilsin diye Endonezya'ya taşınıyor... Green School'un hikayesini, kurucusu John Hardy, Oksijen'e anlattı

MELİS ALPHAN - melisalphan78@gmail.com

Mevcut dünya düzeninin eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri derinleştirdiğine dair farkındalığın yükseldiği günümüzde, eğitim sistemi de ciddi anlamda sorgulanıyor. 2006 yılında Bali'de Cynthia ve John Hardy tarafından kurulan Green School (Yeşil Okul) tüm dünyaya örnek bir model oluşturuyor. Ebeveynler, çocuklarının nitelikli bir eğitim almasını istedikleri için hayatlarını tümünden değiştirip Green School'un bulunduğu yerlere taşınıyorlar. Bali'den sonra Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Meksika'da açılan okulların odağında çevrecilik ve toplumsal fayda var.

Kurucusu John Hardy, Kanada'da küçük bir kasabada büyümüş, öğrenme gücüne sahip bir çocukmuş. Hardy, okula giderken yol boyunca ağladığını, okuldan nefret ettiğini saklamıyor. Yıllar sonra hayatını eğitime adanmasını ise bir tatil planına borçlu. Hardy'yi Kanada'dan Bali'ye geçerken İstanbul'da yakaladık ve hikayesini kendisinden dinledik.

John Hardy ve Melis Alphan.

Hak hareketlerinin yükseldiği yıllarda büyüdünüz, bu sizi nasıl etkiledi?

Eğitimi sürdürmek için kente gittiğimde, şiddetsiz hak mücadelesi giderek büyümüştü. Benim hayatımı kurtaran, Ontario'daki güzel sanatlar fakültesindeki öğretmenlerim oldu. Yarı asker kaçağıydı. O günlerde Vietnam'a gitmeyi asker kaçağı olmak çok büyük meseleydi. Öldürülür, hapse atılır, ABD'ye geri dönerseniz bir daha annenizi veya arkadaşlarınızı göremezdiniz. Dolayısıyla ABD'den kaçıp Kanada'ya yerleşen bu öğretmenler kendilerini gerçekten şiddetsiz değişime adanmış insanlardı.

Neden Bali'yi seçtiniz, dünyanın bir ucuna yolunuz nasıl düştü?

İlk eşim ile en az bir yıl sürecek bir dünya seyahatine çıkmak istiyorduk. Bütçemiz dardı. San Francisco'da küçük bir seyahat acentesine gittik; iki küçük çocuğumuz masanın altında oynarken, acente çalışanı "Endonezya'ya ne dersiniz?" dedi. Ben o sırada Endonezya'nın haritadaki yerini bile

John Hardy'nin sıra dışı yolculuğunun kilometre taşlarından biride, yarattığı mücevher markası. Hikayesinin bu bölümünü ve röportajın tamamını www.gazeteoksijen.com adresinde okuyabilirsiniz.

Green School'da plastik kullanımı neredeyse yok, binanın tamamına yakını bambudan inşa edilmiş. Özel teknikle bambunun ömrü 50 yıla kadar uzatılmış.

bilmiyordum. "Java" dediğinde çağrışım yaptım çünkü Toronto'da bir Java restoranına gitmişim. Sonuçta Endonezya'ya gittim çünkü yemeklerin iyi olacağını biliyordum. Yemekler iyi çıkmadı ama ülke harikuladeydi.

Green School fikrinin arkasındaki itici güç neydi?

Dünyadaki pek çok okulu araştırdım ve çocukların için hiçbirinin uygun olmadığını düşündüm. O dönem çocuklarımız evde eğitim veriyorduk. Sonunda, kendi okulumuzu kurmaya karar verdik. Çocuklarımız olmasaydı ve onlar için okul arıyor olmasaydık, Green School da olmazdı.

Yola çıkarken amaç neydi?

Green School, adı üzerinde yeşil bir okul. Bu okulun ardındaki felsefe ve amaç, çevreci insanlar ve liderler yaratmak. Burası "Armut piş ağzıma düş" tarzı eğitim veren bir okul değil. Deneysel, toplumsal fayda ve tutku gibi müfredat dışı pek çok şeyi içeren bir okul. Dünya şu anda çevreciliğin ne olduğunu öğrenirken, Green School'daki çocuklar çevreci bir yaşam sürüyor. Dolayısıyla daha güçlüler. Eğitimde sizi siz yapan ne öğrendiğiniz ve sınav kağıdına ne yazdığınız değil, deneyimlediğiniz aslında.

Mimari, bildiğimiz okullardan çok farklı. Sınıfların duvarları yok; öğretmenler bambu tahtalara yazıyor... Bu tasarımı yaparken aklınızda ne vardı?

Aklımızdaki ilk soru, okulu hangi malzemeden inşa edeceğimiz idi. Betondan veya geri dönüştürülmüş ahşaptan inşa edersek, bunların geleceğimize etkisi ne olacaktı? Aslında bütün mesele çocuklarımızın geleceğine dair verdiğimiz sözdü. Biz de sürdürülebilir olmayan yapı malzemesinin büyük çoğunluğunu eleddik. Diğer bir kriterimiz ise yapının güzelliği. Güzel bir yerde insan kolay kolay bunalmaz.

Kalıcı bir yapıyı bambudan inşa ettiniz. Neden bambu, fikir nereden?

Linda Garland adlı çok ünlü bir İrlandalı iç mimar vardı. 2017'de hayatını kaybetti. Bu kadının takma adı 'bambu sa-

vaşcısı' idi. 1970'lerde Endonezya'ya gelmiş. Bambuyu geçici bir malzeme olmaktan çıkıp kalıcı hale getiren yeni teknikler geliştirerek ekolojik tasarım projeleriyle dünya çapında tanınmıştı. David Bowie ve Mick Jagger'ın Karayiplerdeki, Richard Branson'ın Bali'deki evini tasarlamıştı. Geliştirdiği boraks çözümüyle bambuyu verimli bir yapı malzemesine dönüştürdü. Bu teknikle inşa edilen yapılar 50 yıl dayanıyor. Biz de sürdürülebilir bir gelecek için Green School'u bambudan yapmaya karar verdik.

Holistik (bütüncül) eğitimi benimsiyorsunuz. Geleneksel eğitim ile arasındaki fark nedir?

Aslında cevap çok basit. Hepimiz gübrelenebiliriz; sonunda toprak oluyoruz. Ama yine bizim yarattığımız ve yüzlerce yıl yok olmayacak malzemeler dünyamızı zehirliyor ve geleceğimize büyük zarar veriyor. Holizm, her şeye, insanlara, malzemelere, eğitime bakıp onun yapılışını, dolaşımını ve gezegene geri dönüşünü izlemektir. Dünyada holistik bakış açısına sahip olmayan çok sayıda mühendis var. Onlar dünyaya ve insanlığa zararlı pek çok şey geliştirirken, yarattıkları hasarın farkında bile değiller.

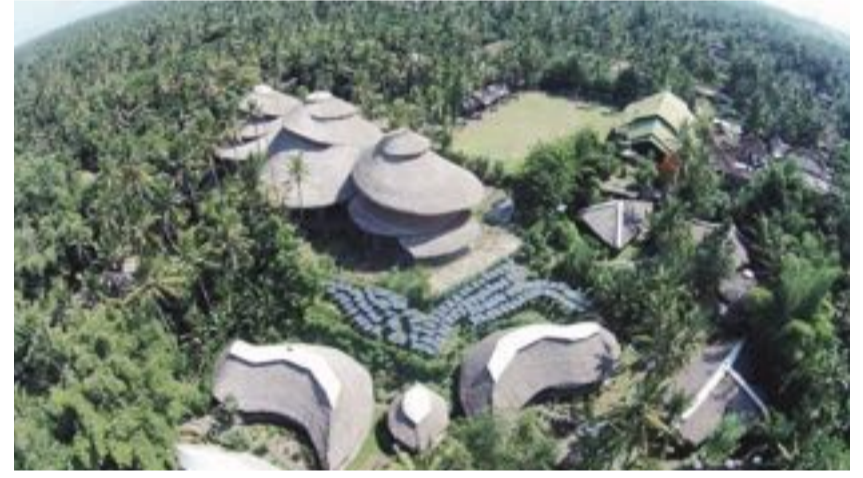
Pek çok ülkede insanlar eğitim sisteminden şikayetçi. Yine de genel kanı, eğitimin resmi kurumlar tarafından verilebile-

Ekolojik liderler yaratmak üzere yola çıktık, 20 yıl sonra lider olacağımızı düşünüyorduk. Ama gördük ki, çocuklardan ekolojik liderler çıktı

Çocukken okuldan nefret eden Hardy, bugün TED toplantılarında eğitim anlatıyor.

Çevresel uyumlu bir mimarisi olan okul, elektriğini kendisi üretiyor.

ceği yönünde. Sizce, başka türlü bir sisteme geçiş mümkün mü?

Bence Green School fikri, hayali bir cennetin gerçek olmuş hali. Bu okula gelen çocuklar ve aileleri imkansız sanılanın mümkün olduğuna inanıyorlar. Bu yüzden de bu fikir yayılıyor. Green School'un hikayesini yaymak da elzem. Öğretmenler elbette çok önemli ama eğitim sistemi eğer sadece söz dinleyen ve kendisinden bekleneni yapan insanlar yetiştirirse bu bir sorundur.

Derslerde ne öğretiyorsunuz?

Farklı konularda dünyadaki en iyi müfredatları bulduk ve hepsini uyguluyoruz. Ama çocukların değişik yollarla öğrenmesini sağlıyoruz. Bir kere çocuklara motive olmayı, sadece cevapları bulmayı değil, süreçleri anlamayı ve soru sormayı öğretiyoruz. Dünyada pek çok insan, diğerlerinin soru sormasını istemiyor; hiç sorgulanmadan yaptıklarını yapmaya devam etmek istiyor.

Vitrininiz çok güzel ama ya perde arkası? Ne kadar çevrecisiniz?

Plastik tüketimini çok çok azalttık. Elektriğimizi yenilenebilir kaynaklardan sağlıyor ve ürettiğimiz fazla enerjiyi şebekeye satıyoruz. Okulda çocukların

bunu deneyimlemesi çok faydalı oluyor. Ayrıca okulumuzun arazisinin büyük bölümünde tarım yapıyoruz. Böylece çocuklar toprağın ana işlevinin gıda üretimi olduğunu anlıyor. Büyüdüklerinde inşaat, maden vs için toprağa buldozerle daldan önce iki kez düşüncektelerdir.

Bu eğitim çocukları ve ailelerini nasıl değiştiriyor?

Ailelerden biri, New York'a döndüklerinde çocuklarının artık McDonalds'a adım atmadığını söyledi. Çünkü bu çocuk Green School'daki mutfakta gerçek gıda ile sağlıklı gıda arasındaki farkı öğrendi. Yine ABD'ye dönen ve sadece 12 yaşında olan bir kız çocuğu, okulunda kompost uygulamasını başlattı. Rahibelerin yönettiği 150 yıllık Katolik okulunda ilk kez kompost yapılmaya başlandı. Çocukların daha çok küçük yaşlarda hayat tarzı seçimlerine dair böyle çok hikayemiz var.

Green School'daki çocuklar çok mutlu olduğu için aileleri de mutlu. Okulumuzdaki öğrencilerin yüzde 80'inin aileleri, çocukları bu okula gelebilsinler diye Bali'ye taşınmış insanlar. Dolayısıyla bu, eski usul çocukları yatılı okula göndermekten farklı bir durum. Bence bugün artık ebeveynlerin çoğu çocuklarını büyüdüklerinde bayramdan bayrama göceklerinin farkındalar. Onlar çocuklarıyla şimdi vakit geçirmek istiyorlar. •

Oksijen'in farkı ne?

ZAFER MUTLU

Bu dönemde gazete çıkar mı? Ekrandan okumaya alıştık, kağıttan gazete okuyan kaldı mı?

İnternet'te ne arasam buluyorum, ne yapayım gazeteyi?

İlk bakışta reddedilemeyecek, üzerine kafa yormadan onaylanabilecek iddialar bunlar... Ama biz tam tersini düşünüyoruz.

Evet, son 15-20 yılda gazeteler çok kan kaybetti. Hem Türkiye'de, hem dünyada...

Buna karşın, kaliteli içeriği olanlar ve dijital teknolojiye ayak uyduranlar diğerlerinden sıyrılıp, ayakta kaldı, eskiye göre çok daha güçlendi.

İşte, **Oksijen** tam da bunu yapmak için yola çıkıyor. Türkiye'de Batı standartlarında bir hafta sonu gazetesinin yayınlanabileceğini kanıtlamak için.

Biz eskisi gibi, hafta sonlarında doya doya gazete sayfalarını çevirme keyfini yaşamak isteyen büyük bir okur kitlesi bulunduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca bu alışkanlığı henüz tatmamış olan gençlerin de, onların hayatının merkezindeki dijital dünyayla entegre bir basılı

gazeteyi benimseyeceklerine inanıyoruz.

Yeri gelmişken, bize en çok sorulan soru şu: Dijital dünyayla nasıl mücadele edeceksiniz?

Mücadele kavramı aklımızın ucundan bile geçmiyor. Tam aksine o dünyanın sesi olmak öncelikli hedefimiz.

Ancak dijital cangılda bilgi kirliliğinden yorulanlara da bir vaha olmak temel amaçlarımızdan biri.

Bu gazete okurlarına geleneksel yöntemle, yani kağıt üzerinden ulaşıyor olsa da pek çok yeniliği barındıracak. Örneğin bu gazetede her konuda fikri olan köşe yazarları olmayacak. Sadece konusuna hakim kişilerin yazıları yer alacak.

Biz okurlarımızın akıl verenerlere değil, bilgi sunanlara ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz.

Oksijen'de neler var?

Dünyanın ve Türkiye'nin alanında en saygın, en bilgili isimleriyle ekonomiyi, politikayı, sağlığı, bilimi, sanatı, kitabı, sinemayı, müziği, gastronomiyi; yani hem ihtiyacınız olan bilgiyi, hem de hayatın keyifli yanlarını gazete okumayı sevenlerle buluşturmak için yola çıktık.

Dünyanın en etkili ekonomistlerinin analizlerini, büyük devlet adamlarının güncel olaylara ilişkin fikirlerini, çok önemli bilim

insanlarının öngörülerini her hafta **Oksijen**'de bulacaksınız.

"Kaliteli içerik", "etkili ekonomist", "büyük devlet adamı" derken içi boş klişelerden bahsetmiyoruz. Dünyanın önde gelen fikir platformlarından Project Syndicate'in Türkiye yayın hakları **Oksijen**'de. İngiltere'de The Guardian, Fransa'da Le Monde, İspanya'da El Pais, ABD'de Boston Globe, Japonya'da Nikkei gibi dünyanın önde gelen gazeteleriyle birlikte, bu dev bilgi hazinesi Türk gazete okurlarına **Oksijen**'in sayfalarıyla ulaşacak.

Örneğin MIT öğretim üyesi Prof. Daron Acemoğlu, finans dünyasının takip ettiği ekonomist Muhammed El Erian'ın analizlerini **Oksijen**'de bulacaksınız.

Türkiye'nin dünyadaki kültür elçisi Zülfü Livaneli de yazılarıyla bizimle olacak.

Türk medyasında kalite çatasını yukarı taşımak için bir yeni-

liğimiz daha var: Dünyanın en itibarlı ekonomi gazetelerinden The Financial Times'in Türkiye yayın hakları da sadece Oksijen'de. FT'nin detaylı, analitik, çarpıcı haberleri sayfalarımızda yer alacak. Üstelik Financial Times logosunu kullanma hakkıyla...

Tıp alanında ABD'nin en etkili isimleri arasında yer alan Prof. Dr. Mehmet Toner ile Dr. Ayşegül Çoruhlu da yazılarıyla katkıda bulunacak.

Umarım beğeneceksiniz. Ama son bir notum var: Bunca yıllık tecrübeyle biliyorum ki her gazetenin ilk sayısı en kötü sayıdır.

Emin olun sizden gelen eleştiri ve önerilerle her sayı bir öncekinden daha iyi olacak.

Oksijen ismini Bülent Korman önermişti. İçimiz hemen ısındı. Kendisine teşekkür ederim. •

Selahattin Duman'ın otomobili işte bu hale geldi.

Bu arabadan sağ çıktım!

Jandarma "Tamam ölmüş işte.." deyip üzerime beyaz bir havlu örtmüş. Yerde de hurdanın içinden çıkartıklarında beni içine tıkacakları ceset torbası..

Kaza yerinin yanından geçen arabanın meraklı sürücüsü, küçük bir kıpırtıyı fark etmese torbanın içinde "ahiret yolculuğuna" çıkacaktım. Adam "Bu yaşıyor" deyip Azrail'i başımdan kovaladı.

Söke'den ölüm tüneline girip 80 kilometre öteden çıktım. Uyum vaziyette araba kullanma rekorunu kırmış oldum.

Nasıl geldim, nasıl yaptım kazayı? Tek bir karesini bile hatırlamıyorum. Bundan sonrası ameliyatlar. Benim aort damarı da kendini ispatlama derdine düşmüş. Çapı tam 9.5 santim olmuş. Mübarek Nil deltası gibi..

Önce onu tamirle başlamışlar işe. Sonra kırık kolların ameliyatı. Ardından 19 gün sürece yoğun bakım süreci. İnanılmaz tiplerle yatak komşuluğu yaptım.

Seksenlik Mehmet Amca kendisini yatağa bağlayan hemşirelere kızmış, çemkiriyordu: "Size inat ölmeyeceğim işte.."

Selahattin Duman geçen yaz Ege'de geçirdiği korkunç kazayı yazdı.

Haftaya Oksijen'de

BLUEMINT.COM

Türkiye'nin Çin açmazı

ÇİN'LE Türkiye arasında 2017'de imzalanan suçluların iadesi anlaşması TBMM'de onay bekliyor

ÇİN Ankara üzerindeki baskısını artırırken, Türkiye'deki 50 bine yakın Uygur Türkü diken üzerinde

BBC'ye de Çin analizleri kaleme alan serbest gazeteci Aadil Brar, son durumu Oksijen için yazdı

AADİL BRAR

Türkiye ile Çin arasında üç yıl önce imzalanan 'suçluların iadesi' anlaşması, hem iki ülke ilişkilerini hem de Türkiye'de yaşayan onbinlerce Uygur Türkü'nün hayatını yakından ilgilendiriyor.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, suçluların iadesi anlaşmasını ilk olarak 2017'de Pekin'e yaptığı ziyaret sırasında imzaladı. Ulusal Halk Kongresi 26 Aralık'ta anlaşmayı onayladı. Şimdi top Türkiye'nin sahasında. Anlaşma devreye girmek için Türk Meclisi'nden onay bekliyor.

Meclis henüz anlaşmayı onaylamadı ama er ya da geç ülkenin Çin ve Uygur halkıyla ilişkilerini şekillendirecek bir karar vermesi gerekiyor.

Türkiye'deki Uygurlar, iki toplum arasındaki kültürel ve dini bağların, onların Türkiye'deki varlıklarını garantilediğine inanıyor.

İade talepleri yeni değil

Çin ile Türkiye arasında, halen yürürlükte olan bir iade anlaşması var. Ancak Türk Meclisi'nde beklenen anlaşma, Çin'in Türkiye'deki Uygurlar için sık sık Ankara'nın kapısını çalmasına yol açabilir.

Çin'in Sincan ya da Uygurlar'ın deyimiyle 'Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye kaçan Uygurlar için iade talepleri aslında yeni değil.

Mayıs 2020'de, Amerikan haber sitesi Axios, 2014 başında Sincan'dan Türkiye'ye kaçan Enver Turdi için 'gizlice' iade talep ettiğini gösteren belgeler yayınladı. Çin, Enver Turdi'yi 'İslamcı bir internet sitesini' yönetmekle suçluyor. Turdi ise iddiayı reddediyor.

2020'nin Temmuz ayında ise Almuzi Kuwanhan adlı 59 yaşında bir Uygur kadın Tacikistan'dan Çin'e sınır dışı edildi. Yakınları İngiliz gazetesi The Sunday Times'a 'Türkiye iade için zaman zaman üçüncü ülkeleri kullanıyor. Almuzi'yi de Tacikistan üzerinden gönderdiler' dedi. Türkiye bu iddiayı yalanladı.

Mısır'da Sisi iade etmişti

2017'de Mısır'da Sisi yönetimi, ülkedeki Doğu Türkistalı öğrencileri tutuklayarak Çin'e iade etmeye başlamıştı. Türkiye'deki bazı Uygur aktivistler, suçluların iadesi anlaşmasının onaylanmasının, bu olayın bir tekrarı olabileceği konusunda endişeli. Ancak böyle düşünmeyen aktivistler de var.

Türkiye merkezli Uygur hakları aktivisti Nursiman Abdureshid, "Türkiye'nin Uygurları Çin'e geri göndereceğine inanmıyoruz çünkü Türk halkı ile Uygurlar arasında

Çin, uzun süredir Doğu Türkistan'daki (Sincan) Uygur Türkleri üzerinde acımasız bir 'asimilasyon politikası' izliyor.

Onbinlerce Uygur, "yeniden eğitim kampı" adı altında toplama kamplarında işkence görüyor.

güçlü bağlar var" dedi.

Uygur Türkleri, 1952'den bu yana Türkiye'ye sığınıyor. İstanbul merkezli Doğu Türkistan Milli Merkezi, neredeyse 35 bin Uygur'un Türkiye'de yaşadığını ileri sürüyor. Bazı tahminlere göre, bu sayı 50 bine kadar çıkıyor.

Ancak Türkiye ile ilişkilerin bazı Uygur Türkleri için bir bedeli var. Süleyman Aziz, Türkiye'den döndükten sonra bir esir kampında 17 yıl hapis cezasına çarptırılan erkek kardeşinin hikayesini anlatıyor. Süleyman Aziz, ABD'nin Virginia eyaletinde epidemiyolog olarak çalışıyor. Süleyman, Ağustos 2016'dan beri 71 yaşındaki annesinden haber alamıyor.

İade talebi açık çek değil

İade anlaşmaları, ilgili ülkelere, iadesini istedikleri kişilere erişim için açık çek değildir. Ülkeler her vakayı inceler ve belirli koşullar altında iade talebini reddetme yetkisine

sahiptir. Türkiye'de yaşayan Uygur aktivisti Jevlan Shirmehmet, "Türkiye'nin anlaşmayı imzalaması, tüm Uygurların geri döneceği anlamına gelmez. Türk hükümetine güveniyorum ancak Çin'e güvenmiyorum. Anlaşmanın ilgili hükümleri, her iki ülkenin de ortaklaşa suç saydıkları eylemlerin faillerinin iade edilebilmesini söylüyor" dedi.

Jevlan, Çin'in Uygurları 'yeniden eğitim kampı' olarak adlandırdığı kamplara sokmaya başladığı 2017 yılından bu yana, Türkiye kamuoyunun değiştiğine inanıyor. Buzfeed ve başka haber kuruluşları tarafından yürütülen soruşturmada, 1 milyondan fazla Uygur'un alıkonulduğu kamplardaki fabrikalar desifre edildi.

Çinli bir uzman, devlete ait Global Times gazetesine verdiği demeçte, "Türkiye'nin jeopolitik durumu göz önünde bulundurulduğunda, Çin-Türkiye iade anlaşması muhte-

melen terörle mücadelede odaklanacak" dedi.

Uluslararası Af Örgütü tarafından yapılan bir araştırma, Çin'in Kuzey Amerika ve Avrupa'da yaşayan Uygur Türklerini sindirmek için kampanya başlattığını ortaya çıkardı. Çin büyükelçilikleri, telefon görüşmeleri ve WeChat gibi mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla bu ülkelerdeki Uygurları izliyor.

Gazi Üniversite'sinden uluslararası ilişkiler profesörü Abdürreşit Celil Karluk, "Şu anda Ak Parti ve MHP, Türk hükümetinin kilit partileri. Bir yanda muhafazakar İslami görüşü savunan bir parti, diğer tarafa ise pan-Türk söylemini benimseyen bir parti var. Uygurlar Müslümandır ve Türk kökenlidir. Hükümetin bu konuda karar vermesi çok zor. Çin hükümeti, Ankara'da geniş çaplı lobicilik faaliyetleri yürütüyor. Ancak burası, Pakistan veya Kazakistan'dan farklı bir ülke" dedi.

Türkiye'de 35 binin üzerinde Uygur Türkü yaşıyor. Yaklaşık yüzde 90'ı uzun dönem oturma iznine sahip

Manipülasyona açık süreç

Suçluların iadesi anlaşmaları, iade talebinin hükümetler tarafından siyasi nedenlerle manipüle edilmesi girişimlerine her zaman açıktır.

Türkiye'nin Cezaî Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu, "Talep edilen kişinin ırk, etnik köken, din, veya bir grupla ilişkisi veya siyasi görüşleri nedeniyle işkenceye ve zalimce muameleye maruz bırakılacağı veya soruşturmaya tabi tutulacağı yönünde güçlü bir varsayım varsa, talep yerine getirilmez" diyor.

Türkiye, Avrupa Konseyi üye devletleri arasında suçluların iadesini öngören Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi'nin imzacılarından.

2007-2016 arasında Türk hükümeti, 21 Avrupa ülkesinden 399 kişinin iade edilmesini talep etti.

Çin iade anlaşmasını 81 ülkeyle imzaladı

Çin, iade sürecini oldukça cömert kullandı. Xinhua haber ajansına göre Çin, 81 ülkeyle 169 iade anlaşması ve karşılıklı adli yardım anlaşması imzaladı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin suçluların iadesi yasasının dördüncü maddesi, "Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı suçluların iadesi için iletişim kuran makam olarak belirlenmiştir" diyor. Çin Dışişleri Bakanlığı, 'savaşçı kurt diplomasisi'ni benimsiyor.

Çin, 2019'da İspanya'dan Tayvanlı 94 şüpheliyi doğrudan Pekin'e iade etmesini istedi. İspanya, bu talebi yerine getirdi ve 94 kişiyi Taipei'ye göndermek yerine Çin'e gönderdi. Çin, Kamboçya, Filipinler ve Avrupa ülkelerinden de benzer taleplerde bulundu.

Son zamanlarda, Huawei'in CFO'su Meng Wanzhou'nun iade davası tüm dünyada haber oldu. Huawei CFO'su Meng Wanzhou, ABD mahkemesi tarafından New York'ta yargılanmak üzere aranıyor.

Bu arada, Türkiye'deki Uygur aktivistleri, Türk vatandaşlarına ve onların ortak kültürel mirasına güveniyor.

"Nihai kararı Türkiye Büyük Millet Meclisi verecek. Türkiye ile Çin arasında ekonomik ilişkiler gibi, çok önemli bağlar var. Ancak böyle bir karar Türk halkı tarafından kolay kolay kabul edilmeyecektir."

Ekonomik bağlar derinleşti

Abdürreşit Celil Karluk, Türkiye'deki Uygurların yüzde 80 ila 90'ına uzun dönem oturma izni verildiğini söyledi. Ancak borç alma veya iş bulma konusunda sınırlamalar devam ediyor. Türkiye ve Çin ilişkileri, son yıllarda ekonomik bağlarla derinleşti.

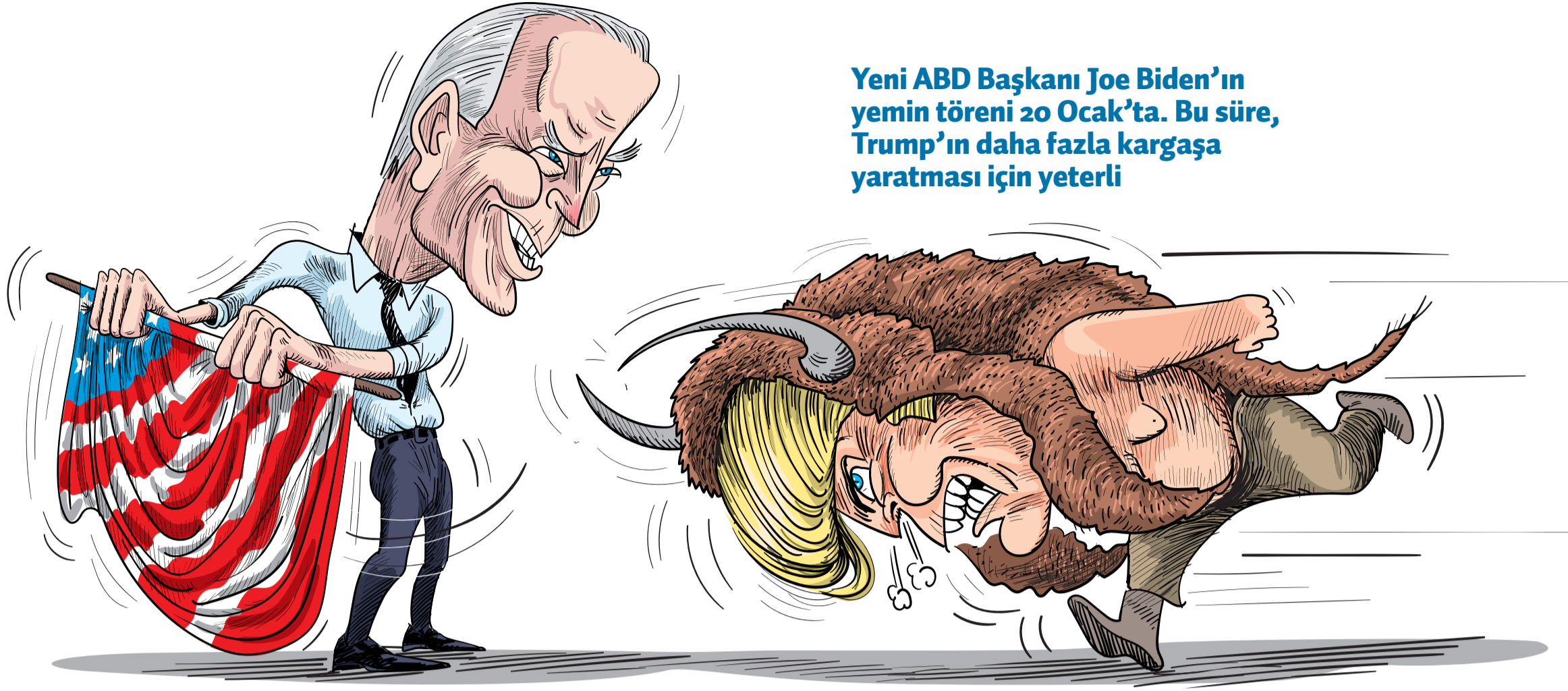
Çin Halk Bankası ve Türkiye Merkez Bankası 30 Mayıs 2019'da, 12 milyar Çin Yuanı ve 10.9 milyar Türk Lirası ölçeğindeki swap sözleşmesini yeniledi.

Türk Dışişleri Bakanlığı'na göre Çin, 2019 yılı itibarıyla Türkiye'ye 2 milyar dolar değerinde yatırım yaptı. 2013-2019 yılları arasında, Türkiye ile Çin arasındaki ticaret açığı Türkiye lehine 6 milyar dolar azaldı.

Çinli telekomünikasyon şirketi Huawei, Türkiye'de kapsama alanını büyüttü. Deutsche Welle'ye göre, Huawei şu anda Türkiye'nin en büyük ikinci araştırma ve geliştirme merkezine sahip.

Çin, Türkiye'yi Uygurlar'a karşı yürüttüğü kampanyanın önemli bir ülkesi olarak görüyor. Türkiye'nin anlaşmayı onaylamaması durumunda, Çin büyük ihtimale misilleme yapacak.

Türkiye'nin önünde zor bir görev var. •

Yeni ABD Başkanı Joe Biden'ın yemin töreni 20 Ocak'ta. Bu süre, Trump'ın daha fazla kargaşa yaratması için yeterli

Küresel istikrarsızlığın yeni merkezi

Trump'ın başarısız darbe girişimi ülkesinin saygınlığını daha da zayıflatmış oldu. ABD artık ne bir bulaşıcı hastalığı ne de bir diktatör özentisinin kışkırttığı güruhu kontrol altına alabilecek durumda

Nouriel Roubini

Ekonomist, New York University Stern School of Business İktisat Profesörü, NourielToday.com sitesi üzerinden yayımlar yapmaktadır.

ABD Kongre Binası başkanının bir darbe girişimi mi, kalkışma mı, yoksa demokrasiye yapılmış bir saldırı mı olduğu sadece bir sözcük seçimi ve anlam sorunu. Önemli olan nokta, **tehlikeli bir delinin emriyle** ve ona yarar sağlayacak şekilde, iktidarın meşru bir

şekilde el değiştirmesini önlemek adına şiddete başvurulmuş olması. Bugüne dek diktatöryal niyetlerini hiçbir zaman saklama gereği duymamış olan Başkan Donald Trump'ın hemen iktidardan el çektilmesi, kamu görevi yapmasının engellenmesi ve ağır suçları sebebiyle dava edilmesi gerekiyor.

Neticede, 6 Ocak olayları ne kadar sarsıcı olsa da şaşırıcı değildi. Ben ve benim gibi birçok yorumcu 2020 seçiminin beraberinde sivil kargaşayı, şiddeti ve **Trump'ın kanunsuz bir şekilde iktidarda kalma girişimlerini** getireceği yönünde uzun süredir uyanıklarda bulunuyorduk. Trump seçim suçları bir yana kamu sağlığını kasıtlı olarak ihmal etmekten de suçlu.

“

ABD artık tüm otoriteryen liderlerin güldüğü bir muz cumhuriyeti

Bir zamanlar demokrasinin, hukukun üstünlüğünün ve iyi yönetimin simgesi ve önderi olan ABD, şimdilerde – sağlık hizmetleri için kişi başına harcamada dünya lideri olmasına rağmen – ne bir bulaşıcı hastalığı ne de bir diktatör özentisinin kışkırttığı güruhu kontrol altına alabilen bir muz cumhuriyeti konumunda. Bugünlerde tüm dünyadaki otoriteryen liderler ABD'ye gülüyor ve Amerika'nın başka ülkelerdeki kötü yönetimleri eleştirmeyle alay ediyorlar. Son dört yılda ABD'nin yumuşak gücüne verilen zarar yetmezmiş gibi, Trump'ın başarısız darbe girişimi Amerika'nın saygınlığını daha da zayıflatmış oldu.

Trump destekçileri çatışma planlıyor

Daha kötüsü ise, yeni Başkan Joe Biden 20 Ocak'ta göreve başlayacak olsa da bu sürenin Trump'ın daha çok kargaşa yaratması için fazlasıyla yeterli olması. Sağ görüşlü milisler ve beyazların üstünlüğünü savunanlar şimdiden ABD çapında birçok şehirde yeni protestolar, şiddet eylemleri ve ırkçı çatışmalar planlıyor. **Rusya, Çin, İran ve Kuzey Kore gibi stratejik**

rakipler dezenformasyon yayarak veya kritik hedeflere siber saldırılar düzenleyerek kaostan yararlanmanın peşine düşebilirler.

Hatta çaresiz durumdaki Trump, İran'ın Natanz'daki ana nükleer tesisinin uranyum zenginleştirmede kullanıldığı gerekçesiyle bu tesise yönelik – muhtemelen bir taktik nükleer başlıkla – **saldırı emri vererek** “ayakları baş yapmaya” çalışabilir.

Suudiler ve İsrail destek vermektedir

Sivil nüfusun kalabalık olduğu bir hedefe nükleer saldırı düzenleme emri, hu-

“

Trump'ı affedilme vaadiyle iktidardan almak, şeytanla yapılmış bir anlaşma olacaktır

kuki dayanağı olmadığı için ordu tarafından “kanun dışı” olduğu gerekçesiyle reddedilecektir; ancak yerleşim yeri olmayan bir bölgedeki askeri bir hedefe yapılacak bu türde bir saldırı, **yol açacağı vahim jeopolitik sonuçlara karşın** böyle bir itirazla karşılaşmayabilir. Dahası, Trump İran'a yapacağı bir saldırının hem Suudi Arabistan hem de İsrail tarafından üstü kapalı biçimde destekleneceğini biliyor

İran'a yapılacak olası bir saldırı Başkan Yardımcısı Mike Pence'e, 25'inci maddede yürürlüğe koymak ve Trump'ı iktidardan almak

için ihtiyaç duyduğu mazereti sağlayabilir. Trump'ı affedilme vaadiyle iktidardan almak, Pence için Trump'la değil de adeta şeytanla yapılmış bir anlaşma olacaktır.

Trump'ın planladığı özür anayasa toplantısında büyük ihtimalle kabul edilmeyeceğinden, başka yaratıcı çıkış yolları bulmak için etrafı kolaçan edeceğini öngörmek makul görünür. **Öylece istifa edip Pence'in bir özür yayınlamasına izin veremez** çünkü böyle bir durumda yenilgiyi kabullenmiş bir “kaybeden” gibi görünür (bu da Trump'ın egomanyak lüğatindeki en ağır hakaret olur). Ancak başkan İran'a bir saldırı düzenlerse hem (affedilmiş) bir kahraman olabilir hem de tabanını koruyup hesap vermektan kaçabilir.

Biden'lı dört yıl bile kurtaramayabilir

Tüm bunlar kulağa “Roma yanarken keman çalan” Neron'un son günleri gibi geliyor çünkü durum gerçekten o günlere benziyor. Amerikan imparatorluğunun çöküşü son hız ilerliyor gibi görünüyor. ABD'nin politik, sosyal ve ekonomik açıdan ne denli bölünmüş bir ülke olduğu düşünüldüğünde, Biden idaresindeki dört yıllık sağlam bir yönetim, verilen zararın tersine çevirmek için yeterli gelmeyebilir. Büyük olasılıkla, Cumhuriyetçiler tıpkı eski Başkan Barack Obama'ya yaptıkları gibi, **yeni yönetimi sabote etmek için** ellerinden geleni yapacaktır.

Seçimlerden önce bile ABD ulusal güvenlik teşkilatları yurtiçi sağ görüşlü terörizmin ve şiddetin ABD için birincil yerli tehdit olmayı sürdüreceği uyarısını yapıyordu. Son dört yılda, beyazların üstünlüğünü savunan ağır silahlı milisler, Beyaz Saray'da bir müttefikleri bulunduğu gerçeği sayesinde görece uzak tutuldular.

Dünyanın önünde uzun ve tehlikeli yol

Ancak Trump'ın “kenara çekilme ve hazır bekleme” emri verdiği gruplar, o günden başkanlığın ve Kongre'nin Demokratlar tarafından kontrol edilmesini öylece kabul etmeyecektir. Trump da Mar-a-Lago'daki konutundan bu çeteleri daha fazla **uydurma, komplo teorisi ve seçim hilesi** yalanıyla kışkırtmayı

“

Trump İran'a saldırırsa hem kahraman olabilir hem de tabanını koruyup hesap vermektan kaçabilir

sürdürecektir.

Dolayısıyla ABD önümüzdeki ay ve yıllarda politik ve jeopolitik istikrarsızlığın yeni merkez üssü olmaya yakın. Stratejik rakipler de asimetrik savaş ve çatışmalarla ABD'yi istikrarsızlaştırmaya çalışmayı sürdürecektir. Dünyanın önünde uzun, tehlikeli ve zorlu bir yol var. © Project Syndicate, 2021. •

ABD Covid kısır döngüsünden nasıl kaçınabilir?

Ekonominin güçsüzleştiği bir dönemde Covid dalgasına çare bulamayan ABD'de hayal kırıklıkları birbirini tetikleyebilir. Bunun çözümünü var ama dört ayrı alanda eşzamanlı tedbirler alması ve bunları uygulamak için çaba göstermesi gerek

Muhammed A. El-Erian

Allians Ekonomi Başkanını ve Cambridge Üniversitesi bünyesindeki Queen's College Başkanı; ABD Başkanı Barack Obama'nın Küresel Gelişme Konseyi Başkanı.

İlk Covid-19 aşısının gelişi heyecan uyandırsa da ABD'nin önündeki yol diken-

siz değil. Halk sağlığı, ekonomi, politika ve hane halkı davranış alanlarında korkunç bir senaryoya karşı karşıya kalınabilir ve böyle bir senaryoda, **bu alanlardan herhangi birindeki kötü gidüş diğerlerini daha da sorunlu hale getirebilir.**

Dengeli para politikası şart

ABD ekonomisinin zaten güçsüzleştiği bir dönemde halk sağlığı sorunların çözülüyor.

Hükümet yeni bir Co-

vid-19 dalgasını kontrol etmeyi **yine beceremezse**, kamu güveni kesinlikle daha da aşınacak ve insanları doğru davranmaya yönlendirecek bir yaklaşımın benimsenmesi iyiden iyiye zor hale gelecek. Ekonomist-

“

Halk sağlığı, ekonomi, politika ve hane halkı davranışında korkunç bir senaryo gerçekleşebilir

ler, bir kötü sonuçlar kümesinin diğer çıktıları daha da kötüleştirdiği bu duruma olumsuz çoklu denge adını veriyor. İyi haberler de var: Bu dinamik durdurulup olumlu bir çoklu dengeye dönüştürülebilir.

Bunun için **dört konuda eşzamanlı çaba gerekiyor.** Virüse yönelik daha iyi bir toplu test düzenine ve zamanında takibe ve Covid-19 bulaşmış kişilere yönelik **daha dikkatli bir izolasyona** ihtiyaç var. Ülke ayrıca, tüketici ve yatırım güvenliğini

tesis edecek bir ekonomiye ihtiyaç duyuyor.

Üçüncü kilit unsur ise hem arz hem de talep dinamikleri üzerindeki artan baskıya karşı koymak için gerekli adımların atılması yoluyla, çok ihtiyaç duyulan rahatlatma tedbirlerini destekleyecek daha dengeli bir para politikası yaklaşımı. Son olarak, sorumluluk sahibi bir hane halkı davranışı – özellikle sosyal mesafe, el yıkama ve maske takma gibi kurallara sıkı bağlılık virüs yayılımını sınırlandırmaya yardımcı olabilir.

“

İyi haberler de var: Bu dinamik durdurulup olumlu bir çoklu dengeye dönüştürülebilir.

Kısır döngüyü verimli döngüye çevirmek için sürdürülebilir çaba gösterilmeye, **ABD kendini bir risk ortamının içinde bulabilir.** © Project Syndicate, 2021. •

Üniversite daha iyisini hak ediyor

Cem Say

twitter: @cemsay

Merhaba! Gazete Oksijen'de bilim yazılarıma biyoloji, tıp ve malzeme biliminde kilit önemdeki bir problemin, yani meşhur "protein katlanması" bulmacasının yarım asırlık çabaların ardından yapay zekâ tarafından çözüldüğünü verdiği umudu anlatarak başlarım diye düşünüyordum. Fakat bir gece yarısı gündemimiz aniden değişti.

Geçmişte yönetici sınıfları, gerçeklerin çıkarlarıyla uyumsuz olduğu durumlarda bilimi sansürlemekten çekinmemiştir. En ünlü örneği, bilimsel yöntemin babası Galileo Galilei'nin İki Büyük Dünya Sistemi Hakkında Diyalog kitabının Dünya'nın Güneş çevresinde döndüğü gerçeğini yazdığı için engizisyonca yasaklanıp 202 yıl boyunca yasak kitaplar listesinde kalmasıdır.

20. Yüzyıl'ın ortalarında Sovyet Tarım Bilimleri Akademisi Başkanı Trofim Lisenko'nun yönettiği ve binlerce biyologun hapiste ölmesine yol açan siyasi kampanya sırasında genetik, resmî olarak bir "burjuva sözcüğü" ilan edilmiş ve nörofizyolojiyle hücre biyolojisi gibi bilim dallarının öğretilmesine son verilmiştir.

Kocaeli'nde sanayi kirliliğinin sağlığa zararları ile ilgili bir araştırmasının kısmi sonuçlarını basınla paylaşan Onur Hamzaoğlu'nun ve Ergene Havzası'yla ilgili (örtbas edilmiş) benzer bir projenin bulgularını kamuoyuna duyuran Bülent Şık'ın başlarına gelenleri de duymuşsunuzdur.

Siyasi müdahale olmamalı

Görevi geçeceği ortaya çıkarmak, öğretmek ve yaymak olan, uzmanlarla dolu kurumlarının olacaksa, onların günlük siyasi müdahalelerden, devlet katlarındaki küçük hesaplardan etkilenmemelerini sağlamanız gerek. Kaliteli, güçlü üniversiteler ülkelere büyük değer katan zenginlik kaynakları olarak görülmeli, işten anlamayanların kurcalamasına açık olmamalı. Kimse bu kurumların başlarına kifayetsiz yöneticileri paraşütle indirememeli.

Boğaziçi Üniversitesi'nin öğrencileri eşsiz bir "liyakat" testinden geçerek seçiliyor. Boğaziçi'nde hoca olmak için de çok ciddi bir elemenden geçiliyor. Kaliteyi yüksek tutmak kaygısıyla yıllar geçtikçe her akademik basamağa yükselebilmek için

Boğaziçi öğrencileri ve hocaları eşsiz bir liyakat testiyle seçilir. Ortalamanın bu denli üzerindeki bir topluluğu yönetmek zor iş. Rektör atama sürecini kimseye sormadan yürütmek mantığa aykırı, uygar dünyada da örneği yok

bütün kademelerdeki yöneticilerimizi yıllardır o birimin hocaları arasından seçimle belirliyoruz. Rektörlük bu yönetim kademelerinin en zoru elbet. Böyle büyük bir kurumun bütün ayrıntılarına vakıf olmanız, hocaların huyunu suyunu, öğrencilerin ihtiyaçlarını, personelin detlerini bilmeniz, onları temsil etmeniz, savunmanız gerek. Bu işi kurumun dışından "göklerden gelen bir karar"la yollanan birisinin başarması çok zor. Rektör atama sürecini bu basit gerçeği göremeyen, içlerinde tek bir Boğaziçili olmayan bir grubun Boğaziçi'nden hiç kimseye sormadan yürütmesi mantığa aykırı. Bunun uygar dünyada örneği yok.

Boğaziçi daha iyisini hak ediyor. Türkiye daha iyisini hak ediyor. Amacımız ülkenin kalan doğru işleyen kurumlarını da bozmak değilse bu OHAL damgalı "her şeyi biz biliriz" modelinden acilen vazgeçilmeli. Aşırı yapmasını, depremi haber vermesini beklediğiniz insanların kendi kurumlarını nasıl idare edeceklerini de sizden daha iyi bileceklerini kabul etmelisiniz.

gerekli bilimsel başarıyı giderek yükseltiyoruz. Ülkede hiçbir yerde benzerini görmediğim bir fikir özgürlüğü ve karşılıklı saygı ortamında çalışıyoruz. Ortalamanın bu denli üzerinde, bu denli bilgili bir topluluğu "yönetmek" zor iş. Meslektaşlık ruhu olmadan olmaz. Bu nedenle (kanun böyle demese de kitabına uydurarak)

TÜRKİYE'DE AKADEMİ - DEVLET GERİLİMİNİN 70 YILLIK TARİHİ

Boğaziçi meselesi ne ilk ne de son

Boğaziçi Üniversitesi'nde bugün yaşananları anlamak için yakın tarihimize bakmak yeterli. Çünkü yıllar geçse de yönetimler değişse de iktidarla üniversitelerin gerilimi bitmiyor. Dügme bir kez baştan yanlış iliklenmiş, artık doğrusuna denk getirmek de zor...

ZEYNEP MİRAC
miraczeynep@gmail.com

“Ne olacak bu memleketin hali?” diye diye geldik bugünlere. Acaba soruyu “Neydi bu memleketin hali?” diye sorsak daha mı çok yol alırdık? Çünkü Türkiye’de pek çok şey gibi yüksek öğretim tarihi de yanlış iliklenen düğmenin tarihi gibi... Ne yaparsanız yapın o gömlek düz durmuyor.

Göz göre göre gidenler

Yıl 1945... Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) hocaları Doç. Behice Boran, Doç. Pertev Naili Boratav ve Doç. Niyazi Berkes komünizm suçlamasıyla üniversite-deki görevlerinden uzaklaştırılırlar. Danıştay'a başvurup bu kararın geri aldıkları, tarihe DTCF Olayları olarak geçecek bir zincirin ilk halkası takılmış olur. Milliyetçi öğrenciler kıyameti koparırlar. Üç hoca yargı-lanır; görevi kötüye kullanmaktan ceza alırlar. Yargıtay kararı bozsa da iktidar karardır, Meclis kararıyla kadroları kaldırılır.

Tasfiyelerden sonra Niyazi Berkes Montreal'e, McGill Üniversitesi'ne gider; emekli olduktan sonra taşındığı İngiltere'de ölür.

Solcu profesörlerin dünkü muhakemesi

Dün diyalenen şahidler, üç öğretim üyesinin, yazılarında komünizm propagandası yaptıklarını söylediler

Aynı dönemde gözaltına alınanlar arasında DTCF'de felsefe doçenti olan Muzaffer Şerif Başoğlu da vardır. Harvard'da doktorasını tamamladıktan sonra DTCF'de ırk psikolojisi üzerine çalışan Başoğlu'nun Turancılık karşıtı görüşleri, onun "istenmeyen akademisyen" sıfatını almasının nedenlerinden biridir.

Serbest kaldıktan sonra Princeton Üniversitesi'nden aldığı teklifle ABD'ye giden Başoğlu, 1947'de dönme için başvurur. Ancak Türkiye onu kaybetmeye karardır, bir Amerikalı ile evli olduğu için

memur olamayacağını söylerler. Bundan sonra bir daha Türkiye'ye ayak basmaz, hayatını Muzafer Sherif adıyla sürdürür ve sosyal psikolojinin kurucularından biri olarak dünyaca tanınır

"Komünist, mason..."

Tek Parti döneminde bu tasfiyelere karşı çıkan Demokrat Partililer, iktidar olur olmaz üniversitenin ayarlarıyla oynama sevdasına kapılırlar. 1953'te çıkarttıkları yasayla "politik yayın ve açıklama yapmak" suç olarak tanımlanır; 1954'te ise Milli Eğitim Bakanı'na öğretim görevlilerini üniversiteden uzaklaştırma yetkisi verilir.

Demokrat Parti iktidarı ile üniversite arasındaki gerilim, Adnan Menderes'in hükümet aleyhine görüş bildiren üniversite üyelerini "kara küppeliler" olarak tanımlamasıyla tırmanır. Bu sözler, 27 Mayıs darbesine giden yolda önemli bir adım olarak anılacaktır.

1960 darbesinin ardından akademisyenler bu kez Milli Birlik Komitesi'nin hedefindedir. 28 Ekim 1960 günü çıkarılan bir kanunla İstanbul, İstanbul Teknik ve Ankara Üniversitelerinden 147 öğretim üyesi, bir daha üniversitelerde çalıştırılmamak üzere görevlerinden uzaklaştırılırlar. Aralarında Ali Fuat Başgil, Sabahattin Eyüboğlu, Halet Çambel, Tarkan Zafer Tunaya, Mina Urgan'ında bulunduğu 147 öğretim üyesi, 147'ler olarak anılırlar.

MBK üyesi Yarbay Muzaffer Karan, gerçekçe olarak şöyle der:

"Ahlaki, ilmî ideolojisi yönünden yüz kızartıcı notlara sahip olan, bilhassa çoğu komünist, mason, kifayetsiz, cinsi sapık, Kürt devleti kurmak isteyen, asistanlarını metres olarak kullanan, doçentin yazdığı kitaba imzasını koyan, senede üç beş kere fakülteye uğrayan üyeleri affettik."

1961 Anayasası ile üniversitelerle tanınan özerkliğin ardından 1962 yılında çıkarılan yasayla 147'ler üniversiteye geri dönerler.

"Vatanına bağlı aydın"

Kâğıt üzerinde tanınan özerklik, ülke gerçeğine bol gelir. Dünyayı esip kavuran 1968 rüzgârı buraya

da gelmiştir ve üniversite gençliği devrim istiyordur. Olacak iş mil 12 Mart Muhtırası'nın ardından derhal "bilimsel ve idari özerklik" maddesi anayasadan çıkarılır. 1973'te çıkarılan Üniversiteler Kanunu'nda üniversitenin görevlerinden biri şöyle tanımlanır: "Öğrencilerini, bilim anlayışı kuvvetli, millî tarih şuuruna sahip, vatani-na, örf ve âdetlerine bağlı, milliyetçi ve sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerde türlü bilim ve uzmanlık kolları için iyi hazırlanmış bilgi ve tecrübe sahibi, sağlam karakterli vatandaşlar olarak yetiştirmek".

Nefret şampiyonu

Ve geldik 1980'lere... Hiçbir gün huzura ermeyen üniversite, bu kez 12 Eylül darbesinden alır nasibini. Cuntaya biat etmeyen 148 öğretim üyesi vedalaşır akademikle. İşlerine son veren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'dur. Cellatlarının adıyla anılmak onlara ne hissettirmiştir acaba?

Ve 1981 sonunda çıkarılan Yükseköğretim Kanunu ile YÖK (Yükseköğretim Kurulu), rejimin bekçisi olarak hayatımıza girer. 1980'lerin en sevilmeyen isimleri diye bir anket yapılırsa YÖK'ün ilk başkanı İhsan Doğramacı'nın adı ilk beşe girer sanırım. O kadar ki, Nokta dergisi 23 Mart 1986 tarihli kapağında bu nefreti bir illüstrasyonla "taçlandırır". Derginin görsel yönetmeni Salih Memecan'ın elinden çıkan kapakta Doğramacı, üniversite binasının içine hacet

gidermektedir.

Yıllar geçer, bu kez 28 Şubat 1997 "postmodern darbe" sürecinde yine akademisyenler hedefe konur. Bu kez tehlike irticadır; "bu tehlikeye yol açan" öğretim üyeleri görevlerinden uzaklaştırılırken başörtülü öğrenciler ikna odalarında başlarını açmaya zorlanır, kabul etmeyenlere de kapılar sınıksız kapanır.

Ben yazarken sıklıkla, muhtemelen siz de okurken sıklımsınızdır. Ama bitmedi.

10 Ocak 2016'da 1128 akademisyen "Bu suça ortak olmayacağız" başlığı altında bir bildiri yayınladılar. Bildiriye imza atan ve daha sonra Barış İçin Akademisyenler olarak anılacak öğretim üyeleri hakkında soruşturmalar açılır, gözaltına alınırlar ve yargılanırlar. Aynı yılın 15 Temmuz akşamı gerçekleşen darbe girişiminin ardından ilan edilen Olağanüstü Hal döneminde ise on binlerce akademisyen Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile ihraç edilir.

Üç yıl önceki karar

Bugün Boğaziçi Üniversitesi'nde yaşanan tartışmalı atamanın ipucu, üç yıl önceki bir konuşmada saklı. 7 Ocak 2018 günü Boğaziçi Mezunları'nın 14. Genel Kurulu'nda bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan "Boğaziçi Üniversitesi" der, "bu ülke ve bu milletin değerlerine yaslanmadığı için küresel bir marka haline gelme çabalarında hedeflerine tam manasıyla ulaşamamıştır".

Sonuç: Üniversite dışından atanan bir rektör...

Hayat uzun, sayfalar kısa...

Ezcümle, yıllar geçmiş, yönetimler değişmiş ama iktidarlara üniversitenin gerilimi değişmemiş. Öncelik bilimden önce rejime verilince düğmeler hepten uzaklaşmış iliklerinden.

Bu yazıyı yazarken gözüm masamın üstünde duran TIME dergisine takıldı. Kapakta Covid-19 aşılardan birini bulan Özlem Türeci ile Uğur Şahin var. Bir onlara baktım bir de Türkiye'de bilim tarihine... Aklıma Metin Münir'in yıllar önce T24'te yazdığı bir cümle geliverdi: "Türkiye'nin en çok tükettiği şey kendisidir".

Erdoğan'ın sürpriz ziyareti dengeleri değiştirir mi?

KONDA Genel Müdürü ve Oksijen yazarı Bekir Ağırdir, siyasetteki son gelişmeleri analiz etti: Erdoğan'ın, Saadet Partisi'nin yüzde 1'i biraz aşan 673 bin oyuna ihtiyacı var. Erdoğan'ın nihai hedefi CHP ile kriminalize edilmiş HDP'yi yalnız bırakmak

BEKİR AĞIRDİR
bagirdir@gmail.com

2020'un son haftası ve 2021'in ilk haftasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın MHP lideri Devlet Bahçeli'yi ve Saadet Partisi'nin Yüksek İstişare Kurulu Başkanı Oğuzhan Asiltürk'ü evlerinde ziyaretleri siyaset kulislerini dalgalandı. Bu ziyaretlerdeki görüşmelerin içeriğini tahmin etmek çok zor değil.

Bahçeli görüşmesinde muhtemelen siyasi gündem değerlendirilmiş olsa da Cumhuriyet İttifakı'nın karşısındaki bloka dair değerlendirmeler ilk sıradadır. Elbette birkaç ay içinde Meclis'te gündeme gelecek olan Meclis İç Tüzüğü ve Seçim Yasalarındaki olası değişiklikler ittifak değerlendirmeleri çerçevesinde ele alınmıştır.

İlginç olan Asiltürk ziyaretiydi bence. Erdoğan'ın talebinin duygusal gerekçelerle de bezenmiş bir dille Saadet Partisi'nin neden Millet İttifakı içinde olmaması gerektiği ve mümkünse de Cumhuriyet İttifakı'nda olması gerektiği ele alınmıştır.

Bu görüşme içeriklerinin üç aşağı beş yukarı bu minvalde olması sürpriz de değil ilginç de. Saadet Partisi'nin Millet İttifakı içinde girdiği 2018 genel seçimlerindeki oyu yüzde 1.34, bir başka sayı ile geçerli oyların içindeki oy sayısı 673.731 oy. 2019 yerel seçimlerindeki İl Genel Meclisi oyu ise yüzde 2.84 ya da 1.312.652 oy.

Yerel seçimlerdeki oyu, bir miktar yerel sorun ve yerel aday etkisiyle görece yüksek olsa da genel seçimlerde yüzde 1.34 alan Saadet Partisi'nin bizzat Erdoğan tarafından Asiltürk'ün evine gidilerek davet edilmesi, görüşmenin ilginçliğini oluşturuyor aslında. Çünkü iktidar blokunun o yüzde 1'i biraz aşan oya ya da 673 bin oya ihtiyacı var görünüyor.

Neden? Bu soruya cevap verebilmek için bugünkü siyasi tabloya ve bu tablonun ilk seçimlere nasıl yansıtacağına bakmak gerekiyor.

Siyasi tabloda sıkışmışlık

Bugün tüm yaşanan gerilimlere, pandemiye ve pandemi sürecinin yönetim problemlerine, işsizlik-enflasyon-faiz-cari açık-yatırımsızlık gibi ekonomik buhranın tüm sorun alanlarına karşın iktidar blokunun oylarında radikal düşüştü ya da muhalefet blokunun oylarında radikal yükseldi söz edemiyoruz. Bu problemler yumağı nedeniyle iktidar bloku seçmeni çözümlüyor. Ama çözülen seçmen

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Saadet Partisi Yüksek İstişare Kurulu Başkanı Oğuzhan Asiltürk'ü 7 Ocak'ta Ankara Bahçeli evlerindeki evinde ziyaret etti. Sadece Anadolu Ajansı'nın tek kare fotoğraf servisi ettiği görüşmeyle ilgili açıklama yapılmadı.

muhalefet bloku partilerine veya yeni kurulan partilere kaymıyor henüz. Seçmen gri alanda yığılmaya, beklemeye devam ediyor. Yine de Cumhuriyet İttifakı partileri dışındakilerin tümünü muhalefet bloku olarak kodlarsak, iktidar blokunun yüzde 50'nin altına indiği gözleniyor.

Yapılanan hemen tüm anketlerde, aşağı yukarı 48-52 bandına sıkışmış ve muhalefet blokunun bir adım önde olduğu bir siyasi tablo görülüyor. Böyle bir sayısal sıkışmışlık da hangi tarafın kaybedeceği ya da kazanacağına dair sayısal bir kesinlik imza etmiyor henüz.

Pandemi ve ekonomik buhran gibi reel sorunların ağırlığı nedeniyle seçmen kendi bireysel hayatının sorunlarına odaklanmış, yaşamını sürdürme gayesine kilitlenmiş durumda. Bu nedenle de bir bakıma siyasetle ilişkisini belirleyen temel dürtü siyasetten umutsuzluk. Bu umutsuzluk herkesin kendi partisini sorgulamasını, eleştirmesini beraberinde getiriyor.

Öte yandan da hala kimliklere ve siyasi kutuplaşmalara sıkışmışlık nedeniyle diğer partilere mesafeli duruyor.

İktidar blokunun seçimlere yönelik siyasi stratejisine bakıldığında bazı temel karakteristikleri gözlemlemek mümkün. Bu seçim stratejisinin temelinde güvenlik esaslı politikaların devamı, dış politikadaki gerilimlerin askeri ve sınır güvenliği esasına göre algılanması ve sürdürülmesi, ekonomide strateji değişikliğiyle yapısal reformları kurgulamakta maharet eksikliği, yönetim sistemi değişikliğinin getirdiği yeni kurum ve kurulların inşasında keyfiliğe devam gibi bir dizi tercih yatıyor.

İktidarın bu temel tercihlerinde bir değişiklik yapma niyet ve arzusu da gözlenmiyor. Bu durumda iktidarın varolan sorunların çözümü ve yeni başarı hikayeleri üzerin-

Seçmen duygusal bir değişim sürecinden geçiyor. Bu değişimi kavrayamayan iktidar ve muhalefet partilerinin sandıkta işi zor

den eksilen seçmenlerini yeniden kazanması ya da yeni seçmen kümelerini ikna edebilmesi neredeyse imkansız görünüyor. İktidarın da bunu kabullendiği anlaşılıyor.

Aktörler üzerinden siyaset

Bu kabulden yola çıkarak da bir siyasi mühendislik ve aritmetik hesaplama gündeme geliyor. İktidarın siyasi stratejisi seçmenler üzerinden değil aktörler, liderler, partiler üzerinden kurgulanıyor.

İşte bu kurgu da, iktidarın Saadet Partisi'nin 600 bin oyuna ihtiyacı besliyor. O zaman soru şu Saadet Partisi iktidar blokuna geçer mi? Parti kurumsal aklı geçse bile 600 bini aşkın seçmeni kategorik olarak parti kararına bakarak iktidara oy verir mi?

Bu kurgunun temel hedefi muhalefet partilerinin tek bir ittifakta buluşmasını engellemek. Mümkünse HDP ve CHP'yi yalnız bırakmak ve birden fazla ittifak oluşmasını iteklemek ya da bazılarını iktidar blokuna çekmek.

Bunun için de muhalefet blokuna iki koldan taarruz ediliyor. Bir yandan uzun süredir devam eden HDP'yi kriminalize etme ve bunu üzerinden muhalefet blokunda çatlak oluşturma çabası sürüyor. İyi Parti'ye yönelik "eve dön" çağrıları ve şimdi de SP'ye yapılan açık davet da, iktidar blokunu güçlendirme çabasını destekliyor.

Bu stratejinin bazı temel unsurlarının olduğu anlaşılıyor. Birincisi siyasi söylemde, güvenlik güçlerinin gündelik hayat pratikleriyle, yargının bazı karar-

larıyla terör tanımını olabildiğince genişletmek. Medya ve siyasi söylem üzerinden seçmendeki terör ve terörist algısını genişletmek hedefleniyor. Her türlü hak talebi ya da itiraz, ister çevrecilerden, ister kadınlardan ya da öğrencilerden gelsin, terör ve terörist kavramına tıkıştırılıyor.

Siyasi alan daraltılıyor

Bir taraftan da dış politik gerilimler ve dünyada yaşanan yeni bölüşüm kavgasının içeriye yansımaları düşman tanımını genişletme aracı olarak kullanılıyor, içerideki muhalefet de "yerli-milli olmamak" söylemi üzerinden düşman parantezine alınıyor.

Oldukça genişletilmiş terörist ve iç düşman tanımları üzerinden de siyasi alanı olabildiğince daraltacak yasal düzenlemeler ve politikalar uygulanarak siyasi muhalefetin tümü terörist ve iç düşman tanımına sıkıştırılıyor.

Elbette bu stratejinin bir diğer unsuru kimlik siyasetini ve kutuplaşmayı sürdürmek. Bunun için de İyi Parti'ye milliyetçilik üzerinden, Saadet Partisi'ne dindarlık üzerinden, terörist ve iç düşman olarak tanımlanan HDP ve CHP ile beraber olmalarını gerektiği söyleniyor.

Seçmen kendi toplum mühendisliğini yapar

Siyasetçilerin siyaset ve toplum mühendisliği çabaları bilinmedik, denenmedik konular değil. Siyasetçilerin ve siyaset iletişimcilerinin iskaladıkları şey, seçmenin kağıt-kalemle yapılan hesaplara göre davranmıyor olduğu gerçeği.

Son on yıldır seçmen, kimliğine ve kimlik siyaseti üzerinden

Siyasetçiler ve siyaset iletişimcileri, seçmenin kağıt-kalemle yapılan hesaplara göre davranmıyor olduğu gerçeğini gözden kaçırıyor

kutuplaşmalara sıkışmış durumdaydı. Bir bakıma seçim değil, kimlik sayımı yapıyorduk.

Fakat 2019 yerel seçimlerinde kutuplaşma kadar, negatif kimliklenme de belirleyici oldu. Seçmen çözülemeyen sorunlardan, kimliğini temsil eden partinin yetersizliklerinden dolayı partisine karşı eleştirel pozisyonunu güçlendiriyor olsa da diğer kimliklerin partilerine olan olumsuz kanaat ve duygularından dolayı yerinde durmaya, partisine oy vermeye devam etti. Bir bakıma kimliğinin partisine aşk ve sadakat duygusuyla değil diğerlerine olan olumsuz duygularıyla oyunu belirledi.

Ama şimdi seçmen pandemi nedeniyle can korkusu, ekonomik buhran nedeniyle açlık ve yoksulluk korkusuna gark olduğu bu zaman aralığında kimliğinden daha çok hanesinin dirlik, düzenliği arayışı üzerinden düşünmeye başladı. Bu, gerçek sorunlardan beslenen kaygılar da, kimliklerin ürettiği zihni ve ruhi eşikler ile karşı kimlikli partilerine olan olumsuz kanaatleri gevşetiyor.

Seçmen, seçimin yakın zamanda olmadığı kanaatiyle birleşen bakışıyla anketlerde henüz parti tercihlerinde radikal değişiklik göstermiyor gibi görünse de yeniden düşünme sürecinde. Reel sorunlar devam ettiği sürece de kimliğe ve kutuplaşmaya sıkışma, gevşemeye devam edecek. Bu eğilimin sürmesi ve bugün henüz bilemediğimiz tercih değişikliklerine dönüşmesi siyasi mühendislik hesaplarını da boşa çıkaracak gibi görünüyor.

Değişmiyor görünse de değişim büyük olacak

Bu duygularda değişim, ihtiyaç ve talep odaklı siyasete yeni bakış ve değerlendirme, partilerin kurumsal akıl ve kararlarıyla seçmenleri arasındaki ilişkiyi de sorgulanma sürecine dönüştürüyor. Bir bakıma tüm seçmen kümeleri kimliklerini temsil eden partilerle ilişkilerini yeniden tanzim ediyor.

Seçmendeki duygusal değişim süreci yalnızca partileriyle ilişkisini değil, diğer kimliklerle ilişkisini, ülkenin geleceğine dair beklentilerini, umutlarını, endişelerini de yeniden biçimlenmesine doğru dönüşecek. Seçmenin kendi toplum ve gelecek mühendisliğini sorgulamaya ve tasarlamaya başladığını söyleyebiliriz.

Bu seçmen psikolojisi iktidarın stratejisinin hayat bulma olasılığını zayıflatıyor. Bu durum, seçmendeki değişimi kavramadan ve buna uygun yeni bir siyaset üretmeden, iktidarın yapacağı hatalarla seçimi kaybedeceğini ve iktidar sınısının kendisine geleceğini sanan muhalefet aktörleri için de geçerli.

Değişmiyor gibi görünen bir siyasi tablonun varlığına karşın, toplumun siyasal tutum ve davranışlarında, seçmenin akıl ve ruh dünyasında, sonuçları deprem etkisi üretecek bir değişimin arifesinde olduğumuzu söyleyebiliriz. •

Fırat Çelik: Türkiye’de büyüyememek içimde yaradır

**Türkiye onu,
“Fatmagül’ün Suçu
Ne?” dizisindeki
Mustafa rolüyle
tanıdı.**

**Covid-19
sırasında yeğeni
Ozan ile çektiği
dans videoları,
karantina
günlerinin neşesi
oldu.**

**Fırat Çelik’le
Stuttgart-Tunceli-
Paris-İstanbul-
Paris hattında
geçen ömrünü, bir
yere ait olamama,
kendi tabiriyle
“Arafta kalma”
duygusunu ve
şu günlerini
nasıl geçirdiğini
konuştuk.**

AYŞE ACAR
acarays@yaho.com

Ailenizden ve çocukluğunuzdan bahseders misiniz? 1981’de Stuttgart’da doğdum. Alevi-Zaza bir ailenin, dört çocuğundan biriyim. Babam Stuttgart havalimanında temizlik işçisi, annem ev hanımı... Kağıdımız yok. Üç yaşındayken Tunceli’nin Şihmerik köyüne dönüyoruz. Köy dediğin de 50 kişilik bir yer. Dört beş senem geçiyor orada. Davara giderdim. Bahçemizde sebze meyve yetiştirdik. Tüplü küçük bir televizyonumuz ve bahçede çamurlu bir havuzumuz var diye köyün en varlıklı ailesi kabul edilirdik. Yıllar sonra oraya tekrar gittiğimde, bütün hatıralarım canlandı. Durdum ve ağlayabildim sadece.

Oraya dönmek bana iyi

gelmiyor. Toprağımızı terk etmek zorunda kalışımızı hatırlıyorum.

Neden terk etmek zorunda kaldınız?

Tunceli o yıllarda, güvenli değildi. Amcam Paris’te yaşıyordu. 1989’da babam onun yanına gitti, bir sene sonra para biriktirip bizi yanına aldı.

Paris’te nasıl bir hayat peki?

Kalacak yerimiz yok. “Kapı kırma” diye bir şey vardı. Boş evlerin kapısını kırar, içine bir döşek atar, altı kişi yerleşirdik. Ta ki polis bizi gelip oradan atana kadar. Babam yine birçok işe girip çıkıyor. Fransa’nın aşırı sağcı olduğu yıllar. Yine kağıdımız yok. Babam bir dakika eve geç kalsa, ‘yakalandı ve sınır dışı edileceğiz’ diye ödümüz kopardı. Annem hep korku içindeydi. Sonraki yıllarda inşaat alanında izolasyon işinde başarılı oldu. Biz de kağıtlarımızı alıp, Paris’te kalıcı olabildik.

Alışmak zor olmuştur...

Tek kelime Fransızca bilmiyorum. O yıllarda bir de göçmenleri ayrı sınıflara koyarlardı. Herkes mülteci ve farklı dil konuşuyor. El kol hareketleriyle anlaşırız.

Uyum sağlamanın ilk kuralları öğrenmek. Fransızcayı çok hızlı bir şekilde, Balzac kitapları okuyarak öğrendim.

Okulda notlarım iyiydi.

Hemen çalışmaya ve aileye destek olmaya başladım. Erken olgunlaştım. Eğlenelim, gezelim gibi bir modda olmadum hiç.

İlk işiniz neydi hayatta?

Babama inşaatlarda yardım ediyordum. Üniversiteyi bu nedenle okumadım. Babam, itiraz etti ama yorulduğunu görüyordum. Sıranın bana geldiğini düşündüm. Fakat inşaat işine dayanmadım, başka bir iş bulmaya karar verdim.

Modellik ve oyunculuğa geçiş nasıl oldu?

Sokakta yürürken biri beni durdurdu. “Değişik bir yüzün var, modellik düşünür müsün?” diye sordu. Ajans sahibiymiş meğer. 18-19 yaşla-

rındaydım. “Neden olmasın?” dedim. Zaten artık o sıralar bir Fransızdan farksızım. Dilim oturmuş, barmenlik yapıyorum, Paris’te oturuyorum. Modellikten iyi para kazandım ama ondan da sıkıldım. Oyunculuğa profesyonel olarak başlamam ise 2006’da, Thierry Harcourt’ın sahneye koyduğu Otomatik Portakal oyunuyla oldu.

İlk uzun metrajlı filminiz “Welcome”. Bu film İstanbul Film Festivali’nde gösterilince Türk yapımcıların dikkatini çekiyor ve İstanbul’a geliyorsunuz...

Yönetmen Philippe Lioret beni arayıp, film festival gösterimleri için önce Berlin’e, sonra İstanbul’a gideceğimizi söyleyince dizlerimin bağı çözüldü. 2009 yılıydı, 28 yaşındayım. Hayatımda İstanbul’a adım atmamışım. Şehri görünce aşık oldum. Döndükten sonra telefonum hiç susmadı. Bir sürü iş teklifi geldi.

İstanbul’a yerleşmeniz “Fatmagül’ün suçu ne?” dizisiyle oldu değil mi?

Evet. Yine zor bir karardı. Geldiğimde Türkçe’ym yoktu. Fatmagül dublajlı çekildi.

Peki nasıldı İstanbul hayatı? Tersine kültür şoku oldu mu?

Olmaz mı? Diksiyon dersleri almak için, çekimler başlamadan iki ay önce yerleştim İstanbul’a. Sraselviler’de küçük bir daire tuttum. Karşımda hastane, korna ve siren

“İnsanlar sempatik yönümü gördü. Seksi bulanlar. ‘Dans bir erkeğe bu kadar mı yakışır?’ diyenler...”

“En Türk yanım, Orhan Gencebay dinlerim...Sabah kahvaltıda sucuk varsa dünyanın en mutlu insanı olurum

sesleri, trafik, kalabalık... Şehir beni korkuttu. Bir tane arkadaşım yok, konuşacak kimssem yok. Bunalıma girdim. İstanbul’un dev bir ahtapota benzeyen garip bir enerjisi var. Yavaş yavaş alıştım.

Tekrar Fransa’ya dönüş kararını niye aldınız?

Kötü bir karakter canlandırarak başlamam biraz şanssız oldu. Hep o tip roller gelmeye başladı. Uzun bir ilişkim vardı, o bitti. İstanbul’un beni yorduğunu hissettim. Paris’te hep bir restoran açma hayalim vardı. 8 sene sonra, 2016’da Paris’e döndüm. Bir sene kafamı dinledikten sonra minik bir restoran açtım. Tek sayfalık bir mönüsü var. Üç başlangıç, üç dört ana yemek, iki tatlı, iyi şarap. O kadar. Salgın öncesinde iş şahane gidiyordu.

Sonra ne oldu?

Tüm dünya etkilendi, elbette bizim işler de... Paris’te iyi bir menajerle anlaşmıştım. Planlar başlamadan rafa kalktı. Restoran çalışanlarının maaşını Allahtan devlet ödüyor. Öğlenleri paket sevisi yapıyoruz, o kirayı karşılıyor. Bir şekilde devam ediyoruz.

Koronavirüs dönemini şenlendiren videolar da sıkıntından çıktı sanırım...

Kesinlikle. Karantina dönemini yalnız geçirmeyeyim diye ablamın yanına taşındım. Ozi de yerinde duramayan bir tip. Öyle sıkıntından bir video çektik. Acayip ilgi görünce devam ettik. Her video daha da patladı. Dayı-yeğen iki erkeğin dansının bu kadar sevilmesine biz de şaşırдық.

Neye bağlıyorsunuz bu ilgiyi?

Videoların kısa ve pozitif olmasına... İnsanları mutlu etti, eğlendirdi. Dünyanın her yerinden mesaj yağdı. Tebrik edenler, teşekkür edenler, dansa başladığını söyleyen erkekler... Gazeteciler arıyor, iş teklifleri geliyor. Kendi imkanlarımızla evlerimizden dergi çekimi, reklam çekimi yaptık. İnsanlar bu samimiyeti sevdi. •

OKSİJEN HEPİMİZE LAZIM
DEDİK, GELDİK.

MUDO

Oksijen

İmtiyaz Sahibi: Haftalık Yayıncılık A.Ş. adına Nüket Mutlu
Yazı İşleri: Zafer Mutlu, Tayfun Devocioğlu, İsmail Yuvaçan, Umut Alphan, İlke Gürsoy, Güney Öztürk
Tasarım: Cüneyt Çomoğlu
Haber Araştırma: Öge Demirkan
Dijital Platformlar: Elçin Yahşi
Kitap-Sanat: Elif Tanrıyar
Grafik: Sönmez Karakurt
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sema Yaşarlar
Genel Müdür: Bahadır Zaimoğlu

Yönetim Yeri:
Haftalık Yayıncılık AŞ Arnavutköy Mahallesi
Eğlence Sokak No: 4
Beşiktaş 34353 İstanbul
Telefon: 0212 290 60 00
E-posta: reklam@gazeteoksijen.com
Baskı: Turkuvaç Haberleşme Yayıncılık AŞ
Güzeltepe Mahallesi Maresal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No 29/1/1 34060 Eyüpsultan/İstanbul

Dağıtım: Turkuvaç Dağıtım Pazarlama AŞ
Güzeltepe Mahallesi Maresal Fevzi Çakmak Caddesi B Blok No 29/1/1 34060 Eyüpsultan/İstanbul

Haftalık Oksijen yerel süreli yayındır.

DIGITURK VE TİVİBU'DA BU HAFTA İZLEYECEĞİMİZ SMALL AXE, BÜYÜK TARTIŞMA YARATTI

Oscar'ı karıştıran TV filmi

1975'ten beri Los Angeles Film Eleştirmenleri Birliği'nin yılın en iyisi olarak belirlediği film, başlıca kategorilerden birinde Oscar alır. Bu yıl seçtikleri 'Small Axe' ise alamayacak çünkü o bir TV projesi. Ancak beş filmlik bu seri, TV ile beyazperde arasındaki ayırımın giderek silikleştiği günümüzde neyin sinema, neyin televizyon olduğu tartışmasının ateşini harladı. Peki, 20 Ocak'tan itibaren bizde de BBC First'te yayına girecek olan Small Axe nasıl bir yapım?

Türkçe karşılığı "küçük balta" olan Small Axe, adını Afrika kökenli "Siz büyük ağaçsanız biz de küçük baltayız" atasözünden alıyor. Seri, 1960'ların sonundan 1980'lerin ortalarına kadar uzanarak, yaygın ırkçılığa ve ayrımcılığa rağmen hayatlarını kendi iradeleriyle şekillendirmeye çalışan Londra'nın Karayip kökenli siyahi topluluğuna dair farklı hikayeleri konu alıyor.

Döneme ilişkin kayda geçmiş malzeme bulmak imkansız gibi olduğundan, hayatta olanların tanıklıklarına, kimi küçük gazete haberlerine ulaşmak için McQueen'in deyimiyle bir 'kazı çalışması' yapılmış.

Diziyi oluşturan beş film şöyle sıralanıyor:

Mangrove: Polis zulmüne karşı umutsuz görünen bir hukuk mücadelesine girişen bir grup eylemcinin (Mangrove Nine) hikayesi.

Lover's Rock: Siyahlar gece kulüplerine alınmadığı için evlerde düzenlenen partilerden biri (Seriden tek bir film Oscar adayı olacaktır, o da bu olur deniyor.)

Red, White and Blue: Sistemi içeriden değiştirme düşüncesiyle emniyet mensubu olan genç bir polisin hikayesi.

Alex Wheatle: Brixton ayaklanmasından sonra hapse giren romancı Alex Wheatle'in hayatından esinlenme.

Education: Eğitim sisteminden siyahların payına düşenin ele alındığı son film serinin en kişisel ve güçlü filmi olarak anılıyor.

Serinin ilk filmi Mangrove, Oscar adayı olmasa da yılın en iyi filmlerinden biri olarak görülüyor.

BBC First hem Tivibu hem Digiturk'te

Dünyaca ünlü starların yapımlarına ev sahipliği yapan Premium İngiliz drama kanalı BBC First, 27 Mayıs 2020'de Tivibu platformu üzerinden Türkiye'de

yayına başladı. 12 Ağustos 2020'de de Digiturk kanalları arasında yerini aldı. BBC First, Tivibu 143. ve Digiturk 114. kanallarından izlenebiliyor.

Bunca ölümden sonra kimse polis şiddetine razı gelmez

Small Axe serisi için 3 Kasım 2020'de yedi ülkeden yedi yayın organı ile Steve McQueen'i buluşturan bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi. Toplantıda Türkiye'den sadece Oksijen vardı

Hepsi birbirinden güzel filmlerin. Bu hikayeleri anlatmak için bu zamanın uygun olduğuna nasıl karar verdiniz?

Aslında 11 yıldır çalışıyorum bunlar üzerinde. Ama son şekline ulaştırabilecek olgunluğa erişmemiştim, zaten benim geldiğim yerden gelen birinin bu perspektiften bakabilmesi için belli bir zaman geçmesi lazımdı. Şimdi sanki bir daire tamamlanıyor; kendi deneyimlerime, annemle babamın deneyimlerine döndüm burada.

Dünyayı etkileyecek bir seçim arifesinde (ABD seçimleri), hepimiz bu seride konu edilen meselelerle boğuşuyoruz aslında. Acaba bu dönem bu seriyi yoğunlaşmanızı sağlamış olabilir mi?

İçinde bulunduğumuz duruma benzer başka bir durum yok benim hafızamda. İkinci Dünya Savaşı'ndan, Vietnam'dan sonraki en tuhaf dönem bu. Sanatçının böyle dönemlerde adım atması lazım. Kaçınılmaz olarak ben de kim ve ne olduğumuza, nereye gitmek istediğimize yoğunlaştım.

Polis şiddetini yansıtmaya biçimimizden bahsedebilir misiniz biraz? Evet şiddet var ama sanki bir yandan da normal bir davranış gibi, kanıksanmış gibi.

Şiddetin normal hiçbir yanı yoktur. Britanya kurumları nüfusun belli bir bölümüne aynen böyle davranıyordu. Hâlâ durduk yere arama yapılır. Mesela ABD'deki George Floyd olayı. Bunun hiçbir anı normal değil, normal olarak görenler bunu kabul edenlerdir.

O bugünden bugüne değişen bir şey olmadı diyebilir miyiz? Hâlâ insanları durdurup şiddet kullanarak arıyorlar.

Evet ama biz bu konuşmayı yapabiliyoruz artık. Keşke George ölmemiş olsaydı elbette ama asla boşuna ölmedi. Times Square'deki protestoları gördünüz mü? On binlerce kişi de Avrupa'nın her yerinde yürüdü. 50 yıl ve birçok ölüden sonra kimse buna razı gelmeyecek.

Filmlere dahil etmek isteyip de edemediğiniz hikayeler var mı?

Ben 15 yıl öncesine kadar içlerinde babamın kolu bacağı kırılan yakın arkadaşlarının da bulunduğu Mangrove Nine meselesini bilmiyordum. İnsanlar geçirdikleri travma nedeniyle konuşmuyordu hiç. Small Axe'le bu konuyu gündeme getirmek istedim.

Beş film çok fazla... Yeni bir çalışma yöntemi mi buldunuz, hepsini nasıl yapabildiniz?

Hahahahahah, çalışmayı çok seviyorum... Özellikle bu hikayeleri yaparken önemli bir boşluğu doldurduğumu

hissettim, aslında çok daha önceden yapılmalıydı. Bu iş benim için yorgunluk değil, bir ayrıcalık oldu.

Neden mesela 22 bölümlük bir dizi yapmadınız? Ben aslında televizyonda ya da streaming platform mu deniyor artık, her neyse, orada gösterilmek üzere beş film yapmak istedim. Bu hikayelerin hepsi epik benim için. Birçok festivalde de gösterildi bu filmler. Televizyonun tek farkı, dilinin farklı olması. Hepsini bu.

Small Axe'in herkesin evde olduğu bir zamanda yayınlanacak olması da bir şans oldu mu sizin için?

Genel olarak duruma bakarsak George Floyd'dan sonra insanlar konudan ötürü daha büyük bir dikkatle izleyeceklerdir seriyi. Sinemaya gidilemeyen bir dönemde televizyonda yayınlanmak da avantaj tabii. Ama mesela Red, White and Blue'yu geçen ay Roma'da bir festivalde sinema salonunda izledim. Film salonda izlemekten, izleyicinin tepkisine şahit olmaktan daha güzel bir şey yok. Sinema insanların taş devrinde ateş başına oturup anlattıkları hikayeler gibi biraz.

Steve McQueen'in en iyileri

- 1969 doğumlu yönetmen ilk büyük çıkışını 1981'de bir İrlanda hapishanesindeki açlık grevini anlatan *Hunger* (2008) ile yaptı. Filmde isyancıların başını çeken Bobby Sands'i Michael Fassbender canlandırıyor.
- Yine Michael Fassbender'li *Shame* (2011) bir seks bağımlısının hikayesiydi.
- En iyi film, en iyi yardımcı kadın oyuncu ve en iyi senaryo Oscarlarını alan *12 Yıllık Esaret / 12 Years A Slave* (2013), köleliğe zorlanan özgür bir siyah adamı anlatıyordu.
- Kocalarının ölümünden sonra onların yasa dışı dünyasına girmek zorunda kalan üç kadının başına gelenleri de *Widows*'da (2018) izledik.

BluTV
Çok
Kalabalık
blutv

Craig Foster bir yıl boyunca aynı bölgede dalarak ahtapotun güvenini kazanıyor.

İzleyen bir daha ahtapot yemiyor

My Octopus Teacher / Ahtaptan Öğrendiklerim bir belgeselciyle bir deniz canlısının eşsiz dostluğunu anlatırken, izleyenleri de yepyeni şeyler düşünmeye zorluyor.

ILGAZ GÖKIRMAKLI

Yosun ormanında yaşayan bir ahtapot olduğunuzu hayal edin. Bir gün, bir yabancı yanınıza geliyor ve sizi izlemeye başlıyor. Bir sonraki gün yine, sonraki gün yine ve yine... Daha önce hiç görmediğiniz bu canlıya güvenebilecek misiniz? Aranızda bir bağ oluşabilir mi? Netflix yapımı *My Octopus Teacher* / *Ahtaptan Öğrendiklerim* belgeseli bu sıra dışı soruların peşine düşüyor.

Yönetmenliğini Pipa Ehrlich ve James Reed'in üstlendiği *Ahtaptan Öğrendiklerim*'in hikayesi, Güney Afrikalı belgesel yapımcısı Craig Foster'ın artık işinden mutlu olmaması, dünyayla kurduğu bağı kaybetmesi ile başlıyor. Bu sıkıntılarla yosun ormanlarında tüpsüz dahişlar yapmaya başlayan Foster'ı hayata döndüren şey, **ilk görüşte aşk olur**. Suyun derinliklerinde bir ahtapotla karşılaşan Foster, bu canlıyı daha yakından tanımak ister. Bir yıl boyunca okyanusun soğuk sularına dahiş kıyafeti ve tüplü dahiş teçhizatı olmadan dalar ve bu müthiş zeki hayvanın güvenini kazanmaya çalışır.

Hayranlık veren zeka

Ahtaptan Öğrendiklerim aşına olduğumuz tarzın aksine bilimsel verileri bir yabancı gibi anlatmıyor. Belgeselden ziyade, farklı dünyaların iki canlısı arasındaki duygusal yanı ağır basan bir dostluk hikâyesi izliyoruz aslında.

İzlerken kendiniz iki canlı arasında böylesine güçlü ve alışılmamış bir bağın nasıl kurulabileceğini sorgularken bulabilirsiniz. "Bir insan bir ahtapota bu kadar bağlanabilir mi? Bir ahtapot bir insana gerçekten güvenebilir mi? Sevmek tamamen ait olmayı

gerektirir mi?" Bu sorular aklınızda dolaşırken birdenbire durumun eşsizliğini fark ediyorsunuz. Birçoğumuzun yaşayamayacağı bir deneyim. İnsanın, ahtapotların zekasına hayranlık duyması ve kendisiyle aynı seviyede gören üstenci bakışını filmin sonlarına doğru kırıldığını görüyoruz. Hatta belgeselin yönetmenlerinden Pipa

Ehrlich bir röportajda, bu canlının gözlerine bu kadar uzun süre baktıktan sonra **bir daha ahtapot yiyemeyeceğini düşündüğünü** söylüyor. Bugüne kadar belgeseli izleyen çok sayıda kişi de aynı tepkiyi veriyor.

Ahtaptan Öğrendiklerim, nezaketi doğadan öğrenebileceğimizi ilham verici bir hikâyeye hatırlatıyor. •

Karidesten de öğrenecek şeyler var

YANINDA İYİ GİDER

Çok şık bir restoranda garson olarak çalışan azimli genç adam, şefin günün spesiyalini öğreniyor ve iştah kabartan tanıtımıyla masalardan siparişleri de kapıyor. Ta ki, ızgaraya atılıp 30 saniye boyunca canlı ateşte pişirilen jumbo karideslerden biriyle göz göze gelene kadar. Tam *Ahtaptan Öğrendiklerim*'e eşlik edecek bir kısa film *Prawn*. Sadece 10 dakika ve mesajı çok tatlı. Tek sakıncası, bir daha karides de yiyemeyebilirsiniz. (GAİN)

Hayvanların ilham verici dünyasını keşfetmek için

Virunga

Kongo'daki dağ gorillerinin karşılaştığı tehlikelerle mücadele eden bekçilerin hikâyesi...

72 Tehlikeli Hayvan: Latin Amerika

Latin Amerika'nın en ölümcül yaratıklarıyla tanışmak isteyenlere 12 bölümlük belgesel serisi.

The Ivory Game- (Fildişi Oyunu)

Fildişi kaçakçılığı mercak altında. Yapımcısı Leonardo Di Caprio.

Kuşlarla Dans (Dancing With The Birds)

2019 yapımı Kuşlarla Dans, egzotik kuşların muhteşem dans hareketleri ve rengârenk tüyleri eşliğinde eş bulma ritüellerini anlatıyor.

Ayı Adam (Grizzly Man)/

Yönetmen Werner Herzog, hayatını boz ayları incelemeye adanmış vahşi doğa eylemcisi Timothy Treadwell'in ölümünün ardındaki gerçeklerin peşine düşüyor.

SPOR EKRANI

MİTHAT KORAY

Kobe'nin hatrına bile izlenir

NBA yıldızı Tony Parker'ın kariyerine odaklanan *The Final Shot* belgeselinin yıldızı, geçen yıl hayatını kaybeden Kobe Bryant

18 YIL 4 ŞAMPİYONLUK

Tony Parker'ın NBA kariyeri

Michael Jordan'ın hayatını anlatan ve büyük ilgi gören *The Last Dance*'in ardından bu kez bir başka basketbol yıldızı Tony Parker'ın hayatına odaklanan *The Final Shot* isimli yapım Netflix'te yayında. Belgesel 18 yıllık NBA macerasına 4 şampiyonluk ve birçok bireysel ödül sığdıran Fransız oyuncunun kariyerinden önemli kesitler, özel arşiv görüntüleri ve dev sporcuların röportajlardan oluşuyor. En keyifli bölümler ise Parker'ın NBA'de kendini kabul ettirme süreci ile başarıları, sakatlık sonrası dönüş ve şut tekniğini geliştirme dönemi ile Fransa Milli Takımı için tutkulu mücadelesi. Filmin yıldızı ise geçen yıl hayatını kaybeden efsane Kobe Bryant. Belgeselde Tony Parker'ın Hollywood yıldızı Eva Longoria ile olan evliliğine de kısaca değinilmiş. (Netflix)

Uçan kayıklar Polonya'da

Kış sporları içinde en keyiflilerinden biri kuşkusuz kayakla atlama. Bu branşta Dünya Kupası mücadelesi devam ediyor. Genel klasmanda Norveçli Halvor Egner Graneud, rakipleriyle arayı açmış durumda. Bu nedenle takım müsabakaları biraz daha cazip hale geldi. Bu organizasyonlardan biri bu hafta sonu Polonya'nın Zakopane kentinde yapılacak. Yarışta ev sahibi ülke ile Norveç, Almanya, Avusturya ve Slovenya takımlarının çekişmesi izlemeye değer. (16 Ocak Cumartesi 18.15, Eurosport 1)

Dev maçların haftası

Popüler spor dallarında birbirinden heyecanlı karşılaşmalar var.

FUTBOL

Bu hafta Beşiktaş ile Galatasaray'ı karşı karşıya getirecek yılın ilk derbisi her açıdan cazip.

(17 Ocak Pazar 19.00, BeIN 1)

Premier League'de iki ezeli rakip Liverpool ile Manchester United karşı karşıya gelecek.

(17 Ocak Pazar 19.30, S Sport)

İtalya'da bu hafta iki dev randevu var. Başkent derbisinde Lazio ile Roma kozlarını paylaşırken, (15 Ocak Cuma 22.45) Inter de evinde Juventus'u konuk edecek (17 Ocak Pazar 22.45). İki karşılaşma da BeIN ekranlarında.

BASKETBOL

Süper Lig'de genç kadrosuyla iyi işler çıkaran Beşiktaş, derbi maçta şampiyonluğun en güçlü adaylarından Fenerbahçe'nin karşısına çıkacak.

(17 Ocak Pazar 13.00, Tivibu)

THY Euroleague'in iki dev takımı CSKA Moskova ile Barcelona, 20.hafta mücadelesinde Rusya'da kozlarını paylaşacak. Aynı saatte Fenerbahçe, sahasında Panathinaikos'u konuk edecek.

(15 Ocak Cuma 20.00, Bein Sports)

NBA'nın iki süperstarı Giannis Antetokounmpo ile Kevin Durant, Milwaukee-Brooklyn kapışmasında parkeye çıkacak.

(18 Ocak Pazartesi 03.30, S Sport)

VOLEYBOL

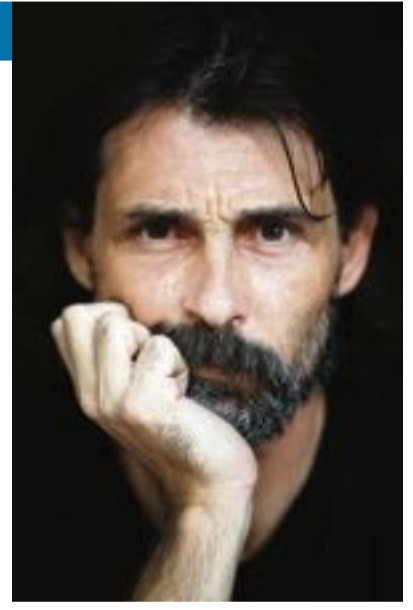
Ülkemizde oyun kalitesi olarak en üstteki organizasyon olan Sultanlar Ligi'ndeki Fenerbahçe-Eczacıbaşı karşılaşması izlenmeli.

(17 Ocak Pazar 17.00, TRT Spor 2) •

HAFTANIN İZLEME LİSTESİ

Erdal Beşikçioğlu neler seyrediyor?

Her hafta bir ünlü isme "İzleme listenizde ne var?" diye soruyoruz. İlk haftaki cevaplar, Türkiye'nin en önemli oyuncularından Erdal Beşikçioğlu. Özellikle salgın döneminde bol bol dizi izlediğini söyleyen Beşikçioğlu, iki yabancı yapımın Türkiye'deki platformlara gelmesini dört gözle beklediğini belirtiyor. Bunlardan biri *Star Wars* evreninde geçen *Mandalorian*, diğeri ise distopik *Years and Years*. Beşikçioğlu'nun izleme listesinde de yer alan efsanevi Behzat Ç.'nin, aylardır Netflix'in en çok izlenen 10 dizisi arasında bulunduğunu not düşelim.

YABANCI

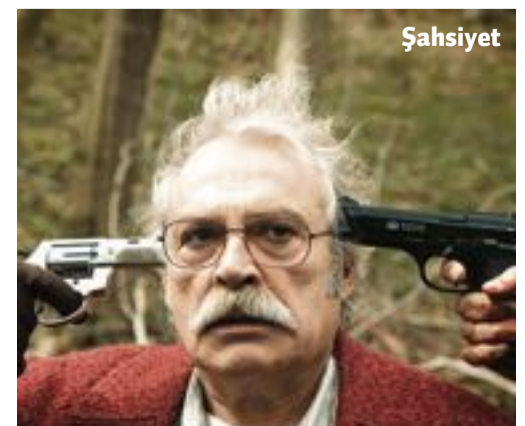
- 1-The Man in the High Castle (Prime Video)
- 2-Fleabag (Amazon Prime)
- 3- The Queens Gambit (Netflix)
- 4- Utopia (Amazon Prime)
- 5- Carnival Row (Prime Video)
- 6- The Crown (Netflix)

The Man in the High Castle (Prime Video)

YERLİ

- 1- Şahsiyet (Puhu)
- 2-Vahşi Şeyler (Exxen)
- 3-Hükümsüz (Exxen)
- 4-Behzat Ç (Netflix / BluTV)
- 5-Sıfır Bir-Bir Zamanlar Adana'da (BluTV)
- 6-10 Bin Adım (Gain)

Şahsiyet

Şeref Bey’de eski dizilerin tadı var

1 Ocak’ta açılan dijital platform Exxen’in iddialı projeleri arasında Haluk Bilginer’li, Songül Öden’li kadrosuyla Şeref Bey öne çıkıyor. Yapımcısı Gül Oğuz’a göre dizide “Eski yapımların tadı var”

ILGAZ GÖKIRMAKLI

Şeref Bey “Her şey bitti derken pek çok şey yeniden başlamaya çalışan bir adam”. Yönetmen Onur Ünlü baş karakteri böyle tanımlıyor. Bir restoran olacağına inanarak kiraya verdiği evinin genelev olarak işletildiğini öğrenen baş karakteri Haluk Bilginer’in canlandığı dizi, yeni dijital platform Exxen’de yayınlıyor.

MOST Production yapımı dizide Devrim Yakut, Serhat Kılıç, Songül Öden, Şükran Ovalı, Ahmet Rifat Şungar, Ertan Saban, Beyti Engin ve Ecem Uzun gibi önemli oyuncular yer alıyor.

Bugüne kadar Sıla, Merhamet, Hayat Şarkısı gibi hafızalardan silinmeyen işlere imza atan Yapımcı Gül Oğuz herkesin gülmeye ihtiyacının olduğu bir dönemde, ortaya çıkan işin herkesin yüzünü güldürdüğüne inanıyor.

Türkiye’nin ekran yolculuğunda dizi sürelerinden tutun, işlenen konulara kadar çok şey değişti. Son yıllarda dijital platformlarla ekran yolculuğu bambaşka bir yola evrildi. Siz ne düşünüyorsunuz?

Yaratım sürecini ve ekibi çok özgürleştirdiğini düşünüyorum. Her hafta seni bekleyen bir reyting sınavına girmiyorsun ve stresen uzak kalarak sadece işine odaklanıyorsun. Başı sonu hazır bir hikayeye en az sekiz-on bölüm senaryoyla başlıyorsun. Daha çok hazırlık süren oluyor. Bu da üretim için ferahlık sağlayan bir durum. İnternet dizilerinde kendini sınırlamak zorunda olduğun bir kontrol mekanizması yok. O da özgünlük getiriyor. Yani RTÜK yok, mutluluk var.

Şeref Bey’in derdi ne, izleyicisine ne söylemeye çalışıyor?

İnsani değerlerin korunduğu bir iş bu. Derdini illa büyük cümlelerle söylemesine gerek yok. Sınıfsal hiçbir farkın ve ötekinin olmadığı bir iş Şeref Bey.

Sizi en çok ne tatmin etti?

Öncelikle Haluk Bilginer gibi bir usta ile çalışmak bizim için çok özeldi. Ayrıca herkesin gülmeye ihtiyacının olduğu bir dönemdeyiz, sanırım pandemide hepimizin içi fazlasıyla karardı. Ortaya çıkan bu işin yüzleri güldürmesi beni çok mutlu ediyor. Ekibin bu kadar uyumlu çalışmasını da çok sevdim. Özlediğimiz o eski yapımların tadı var.

Most Production’ın dijital bir platforma yaptığı ilk iş Şeref Bey oldu. Süreç nasıl gelişti?

Kendiliğinden su gibi akan bir süreç oldu. Ali Atay ile çalışmak için bir araya geldik. Ali bizi senaristimiz Yusuf Reha Alp ile buluşturdu. İlk anda Yusuf’la aynı yerden bakmaya başladık. Yusuf herkesin başına gelmeyecek absürt bir konuyu öyle inceden ironilerle ve ustaca gözlemlerle yazdı ki sonunda bizden, yani bize ait bir hikaye çıkardı ortaya.

Fotoğraf: Barış Acarlı

Gül Oğuz internet dizilerinde kendini sınırlamak zorunda kalmıyorsunuz.

“Dizideki kadın karakterlerin dayanışmasını çok seviyorum”

İşlerindeki kadın karakterlerin güçlü olduğunu biliyoruz. Kadın dayanışmasına, kadın karakterleri anlatırken nelere dikkat ediyorsunuz?

Tüm işlerimde buna dikkat ederim. Hikayede bir kadın eziliyorsa, mutlaka daha sonra güçlenmesi için eziliyordur. Sonrasında onu ayakları yere basan, güçlü birine dönüştürürüm. Şeref Bey’deki kadın dayanışmasını çok

seviyorum. Neşe (Songül Öden) ve Solmaz (Devrim Yakut) daha güçlü ve akıllı bir kadınlarken, Suna (Şükran Ovalı) ve Yıldız (Ecem Uzun) onlara göre daha saf mesela. Ama o kadınların bir arada ve dayanışma içinde olması çok kıymetli. Kendi hayatımda da buna dikkat ediyorum. Oyuncu, yapımcı sektörden ya da değil, bir kadın bana ulaşır ya da yardım isterse yanına olmaya çalışırım.

Haluk Bilginer ve yönetmen Onur Ünlü çekimler sırasında.

Onur Ünlü: “Oyuncuları rahat bıraktım”

Birlikte çalıştığınız birçok oyuncu sizinle çalışırken rahat hissettiklerini söylüyor, bunun nedeni ne olabilir?

Çünkü onları rahat bırakıyorum, ne yapmaları gerektiğine onlar karar veriyorlar. Bir de set gergin olmuyor genelde. Onların yaratıcılığına izin veriyorum. Onlar da kendilerini iyi hissediyor.

Seyirciyle nasıl bir ilişki var aranızda?

Gelgitli bir ilişkimiz var. Birbirimizi bazen çok seviyoruz,

bazen de hiç sevmiyoruz.

Senaryosunda sizi etkileyen ne oldu?

Her şey bitti diyen bir adamın bir sürü şey yeniden başlamaya çalışması etkiledi...

Dizinin dünyasını kurarken özellikle neyi öne çıkarmaya çalıştınız?

Oyunculukları. Oyunculuklar her şeyden önemliydi çünkü. Karakterleri ön plana çıkarmak gerekiyordu, onun için de oyuncularını rahat bırakmak lazımdı.

Songül Öden dizide randevuevindeki kadınlardan birini canlandırıyor

Her pazartesi yeni bölüm yükleniyor

- Dizi için 14 Kasım’da sete çıktı, şu ana kadar 7 bölüm çekildi. İlk sezon 10 bölüm olarak planlandı.
- Daha önce hem Haluk Bilginer hem de Onur Ünlü ile çeşitli projeler üreten Ali Atay, dizinin senaryo danışmanlığını üstleniyor. Senaryo ise Yusuf Reha Alp’e ait.
- Sanat yönetmenliğini Nazan Atar’ın üstlendiği dizi, partmanıyla ve mekânlarıyla dikkat çeken dizi İstanbul Anadolu Yakası’nın farklı semtlerinde çekiliyor.
- 120 kişiden oluşan ekip sette pandemi koşullarına uygun olarak çalışıyor ve set ekibi her hafta düzenli olarak test yaptırıyor.
- Dizinin yeni bölümleri her hafta pazartesi Exxen’de yayınlıyor.

Kader kurbanı, ‘ötekinin ötekisi’

SONGÜL ÖDEN: Neşe karakterini canlandıran Songül Öden, dizide seyirci açısından en büyük farkın, izledikleri ürünün alıştıklarına oranla daha kısa bir ürün izlemeleri olduğunu söylüyor:

Benim canlandığım Neşe tam bir kader kurbanı. Toplumda yaftalanmış bir kadın. Kendini ‘ötekinin ötekisi’ olarak nitelendiriyor ama tüm bunlara rağmen tıpkı adı gibi, hüznü bir neşesi var. Neşe dayatılanın aksine, “Kadın kadının kurdu değil yurdudur” diyor.

Ben içinde bulunduğum projelerde kadının konumuna çok dikkat ediyorum. Olay bir randevuevinde geçiyor fakat bu, kahramanlarımızın kendi istekleriyle seçtiği bir yol değil. Trajikomik bir kaderin mi yoksa toplumsal bir ikiyüzlülüğün mü kurbanı olmuşlar, biraz bunu göreceğiz. “Hiçbir şey görüldüğü gibi değildir” derler. Hikayemizin tam olarak özet cümlesi bu.

Ödüllü Belgeseller BluTV’de!

Kitap hayatır... **ORO** YATIRIM FONU

“Kumdan, buhardan, hayalden ibaret” bir roman: **Kum Tefrika**ları Ömür İklim Demir geçmişle geleceğin arasında sabırla mekik dokuyor.

Kum Tefrika, kayıp, sevgi, sevinç, umut, kendine güvenmek, usulüne göre yaşamak, başkalarına öğretmek, başkalarını eğlendirmek, başkalarını güldürmek, başkalarını düşündürmek, başkalarını düşünmek, başkalarını düşünmek, başkalarını düşünmek...
Kılgınlar, hiç düşünmeden söyler sevginin arasında, her gün bir günün bir saatine ya da bir saatlik bir günün bir saatine, her günün bir saatine, her günün bir saatine...
Kum Tefrika, Ömür İklim Demir’in en son yazdığı roman.

Kum Tefrika
Ömür İklim Demir
Herkesin kitabı

Makûl Evlatlar Kitabı
Ömür İklim Demir
Herkesin kitabı

Özlem Akdeniz
Herkesin kitabı

Makûl Evlatlar Kitabı
Ömür İklim Demir
Herkesin kitabı

YapıKredi
Kültür Sanat Yayıncılık

GÜNEY ÖZTÜRK

9 O'ların ünlü sitcomu Friends kült haline gelmiş altı karakteri ve repliklerle akıllara kazanan komik sahneleriyle çeyrek asır sonra yine 1 numara. İlk bölümü 22 Eylül 1994'te yayınlanan ve televizyon tarihinin zirvesini hiç bırakmayan dizi Türkiye'deki izleyicilerine yeniden kavuşuyor. Buluşma noktası bu kez BluTV.

Dizi çekmeden teliften yılda 20 milyon dolar kazanıyorlar

NBC'nin 236 bölümlük bu aşk ve kahkaha dolu dizisi 26 yıl sonra hala o kadar popüler ki, yıldızları oturdukları yerden para basmaya devam ediyor. Telif hakkı olarak yıllık gelirin yüzde 2'sini almak üzere yapımcı şirketle anlaşan 6 ana karakterin her birinin yıllık kazancı 20 milyon dolar.

Netflix, The Crown kadar 100 milyon dolar para ödedi

2019'da Netflix, 1 yıllığına 100 milyon dolar lisans ödeyerek diziyi yapımcı şirket Warner Media'dan satın aldı. Netflix'in yapımını kendi yürüttüğü yapımları The Crown'a 130 milyon dolar harcadığı düşünülürse, 26 yıllık Friends için ödenen rakamın ne kadar tevazudan uzak olduğu anlaşılır. Dizi o yıl 54.3 milyon saat izlendi. Türkiye pazarına dahil edilmediği için o dönemde bizde yayımlanmadı.

ABD'de 2'nci, İngiltere'de 1'nci rakiplerinin iki katı izleniyor

Netflix verilerini gizlemekle bilinen ancak araştırma şirketi Nielsen'den gelen tahminler şunu söylüyor: Kullanıcı başına ortalama 20'den fazla bölüm izleyen Amerikalı aboneler arasında, 2018'de en çok izlenen ikinci program Friends. Sadık hayranlar, 2019'da da bu defa WarnerMedia'nın hizmeti HBO Max'e gitmek zorunda kaldı çünkü ABD yayın hakları onlara geçmişti. İngiltere'de Ofcom yayın takip kuruluşuna açıklanan rakamlar da çarpıcıydı. Netflix'teki Friends, tüm platformlarda en çok izlenen yapımdı ve en yakın rakibinin iki katı kadar seyirci çekiyordu.

20'li yaş krizini iyi anlatıyor

Friends'in en büyük avantajı 20'li yaşların idealist portresi olması. Dizinin melodisi de aslında bir çeyrek asır yaşam krizi hakkında. "Öyleyse kimse sana hayatın böyle olacağını söylemedi / İşin bir şaka, beş parasızın, Aşk hayatın başlarken öldü." Psikologlar hala hastalarına moral motivasyon mutluluk için Friends izlemesini öneriyor. Çünkü izlemesi son derece basit.

Oturdukları yerden para basan dostlar

İlk bölümünün üzerinden 26 yıl geçen Friends, 2004'te final yapsa da hâlâ bir numara. Ana karakterler teliften hâlâ yılda 20 milyon dolar kazanıyor. Çeyrek asır sonra bu kez de Z kuşağını yakalayan dizi, tüm sezonlarıyla şimdi BluTV'de

Finalde 30 saniye reklam, 2 milyon dolardı

Friends'in yayıncısı NBC, sadece final bölümünden 70 milyon dolar kazandı. Her 30 saniyelik reklam için 2 milyon dolar fiyat biçildi. Her yıl Amerikan futbol liginin şampiyonunun belirlendiği

ve olağanüstü yüksek reklam fiyatları belirlenen Super Bowl'a yaklaşan bu rakam, bir dizi için rekordur. Ancak yapımcılar, son yıllarda kâr yıldızlara ayırmak zorunda kaldı. Zira 6 karakter anlaşarak son sezonda

maaşlarını ortaklaşa müzakere etti ve bölüm başına 1'er milyon dolar aldı. Bu da dizinin her bir bölümünün masrafını 10 milyon dolara, yani stüdyoda çekilen ortalama bir sitcom'un neredeyse 20 katına çıkardı.

"Kendini giyinik farzet"

Nicole Kidman ve Hugh Grant'i buluşturan HBO dizisi Undoing'de Elena Alves karakteri ile adını duyuran İtalyan oyuncu Matilda De Angelis şimdi de Netflix'te yayına giren Rose Island filminde dikkat çekiyor. Genç oyuncu, Undoing'in ilk bölümünde karakterinin, spor salonunun soyunma odasında banka oturan Grace'in (Kidman) önünde çırılçıplak ayakta durarak Grace'i (ve izleyicileri) tedirgin ettiği sahne için Kidman'dan şahane bir tüyo aldığını açıkladı: "Kendini giyinik farzet ve unutma ki senin vücudunu yargılamak üzere burada değiliz."

Dizinin diğer başrolü Hugh Grant'le oynadığı seks sahnelerinde de rahat olduğunu söyleyen De Angelis, Grant'in de çok düşünceli olduğunu ve "Herhangi bir şey aşırı veya uygunsuz geliyorsa, hemen söyle" dediğini söyledi.

"Türkiye'deki uyarlamada karaktere yazık oldu"

Paris'teki bir menajerlik şirketinde yaşananları anlatan Dix pour Cent ya da Netflix'teki adıyla Call My Agent, yayınlandığı ilk günden bu yana Fransa'da birçok ödül kazanmış ve 2016'da En İyi Komedi Dizisi dalında Uluslararası Emmy Ödülü'ne aday gösterilmişti. Sevilen dizi aralarında Hindistan, Birleşik Krallık, Kanada ve (Menajerimi Ara adıyla) Türkiye'nin de olduğu pek çok ülkede uyarlandı. Bizde Canan Ergüder'in canlandırdığı Feris karakterinin karşılığı Andréa Martel, disiplinli çalışması ve zekasıyla dizinin öne çıkan karakterlerinden biri. Andréa'yı canlandıran Fransız oyuncu Camille Cottin, The Guardian'a verdiği bir röportajda, sadece Türkiye'deki karakterin orijinalinden farklı olarak heteroseksüel olduğunu ve "yazık" olduğunu belirtti: "Karakterin lezbiyen olması Andréa'yı, Andréa yapan şeylerden biriydi."

The Crown'da neler gerçek, neler masal?

Dördüncü sezonu hâlâ çok konuşulan dizide nelerin hakikaten yaşandığını nelerin ise kurmaca olduğunu kraliyet tarihçisi Hugo Vickers inceledi.

Kraliçe ve kraliyet ailesi Balmoral'a gelip yatmaya kalan misafirlere protokol tuzakları kuruyorlar mı? Thatcher'a da böyle bir uygulama yapıldı mı? YANLIŞ

Tam tersine, konukları en iyi şekilde ağırlamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Thatcher çiftinin 8 Eylül 1979'daki ziyareti de dizidekinin aksine gayet sıcak bir ortamda gerçekleşti.

Prens Margaret, Thatcher'ı Kraliçe Victoria'nın her zaman boş tutulan yerine oturduğu için uyardı mı? KISMEN DOĞRU

Sarayda kimsenin oturmadığı ve gerçekten Kraliçe Victoria'ya ait bir koltuk var ama kimsenin ulaşamayacağı bir yerde duruyor. Zaten Victoria o kadar ufak tefek ki, Thatcher'ın onun koltuğuna oturabilmesi mümkün değil.

Prens Philip Charles'ı sarayın mezbahasına çağırıp Diana'yla evlenmesini emretti mi? YANLIŞ

Her ne kadar dizi bu 'kurbanlık koyun' metaforunu kullanmayı tercih etse de mezbahada böyle bir görüşme olmadı. Yalnız, Prens Philip'in Charles'a yazdığı mektuplardan birinde, genç kızın itibarını sarsmamak için Diana'yla ilgili bir karar vermesini tavsiye ettiği biliniyor.

Diana düğünden önceki ayları Buckingham Sarayı'nda mı geçirdi? DOĞRU

Nişandan hemen sonra Diana önce Clarence House'a, ardından Buckingham Sarayı'na taşındı ve evlenene kadar orada yaşadı. Düğünden önce Charles'ı fazla görmedi, evlilik teklifine kadar Charles'a 'Sir' diye hitap ediyordu.

Prens Charles'ın Diana'nın gölgesinde kalmaktan rahatsızlığı Yeni Zelanda seyahatinde mi başladı?

Prens Charles nişan açıklamasının ardından Camilla ile görüşmek üzere Highgrove'a mı gitti? YANLIŞ

Nişanın ardından Charles ve Diana, Ana Kraliçe'yle birlikte Diana'nın o sırada kaldığı Clarence House'da akşam yemeği yediler.

Camilla ve Diana, Charles Avustralya'dayken birlikte yemek yediler mi? DOĞRU

Evet, aslında Camilla ona yardımcı olmak istiyordu ama Diana bu hamleyi Camilla'nın yerini belirleme hamlesi olarak aldı. Bütün işaretler gösteriyor ki, duyguları ne olursa olsun, Prens Charles, Diana'yla nişanlandıktan sonra Camilla'yla ilişkisinin devam edemeyeceğini biliyordu.

Prens Charles düğünden önce Camilla'ya bir bilezik hediye etti mi? DOĞRU

Diana ilişkilerinin bittiğine hiç inanmasa da aslında bu Prens'in Camilla'ya vedasıydı ve hediye bizzat kendisi vermek istemişti. Nişan ve düğün arasında geçen süre içinde de bu Charles'ın Camilla'yla tek görüşmesiydi.

Prens Charles evliliğinin ilk yıllarında Camilla'yı her gün telefonla aradı mı? YANLIŞ

İlk beş yıl hiçbir şekilde ilişkiye geçmedi. Ancak, beş yıl sonra, evliliğin artık geri dönülemez bir biçimde çıkmaza girdiğini anladığında, Camilla ile yeniden temas kurdu.

Kraliçe'nin odasına giren Michael Fagan'ın dizideki tanımı gerçeğe uygun mu? DOĞRU

Fagan, iki kez Saray duvarını aştıktan sonra ikinci seferinde Kraliçe'nin yatak odasına girmeyi başardı.

1983'deki Avustralya ve Yeni Zelanda turunda Prens Charles, Diana'nın gölgesinde kalmaktan rahatsız mı oldu? KISMEN DOĞRU

Halkın Diana sevgisinin ilk kez belirginleşmeye başladığı bu seyahatte Prince Charles, Diana'yla halen gurur duyuyordu. Ancak daha sonra Diana'nın artan popülaritesinden rahatsız olmaya başladığı biliniyor.

Kraliçe'nin kuzenlerinin akıl hastanesine kapatıldığı doğru mu? YANLIŞ

Kuzenlerin genetik hastalığı kısmı doğru ama kuzenlerin Ana Kraliçe'yle kan bağı olmadığı için monarşiyle de alakaları yok. (The Times gazetesinden derlenmiştir) •

2020'nin ölümüne gülmek mubah

Black Mirror'ın yaratıcıları Death to 2020'de bu tuhaf yılı kendi üsluplarınca anlatıyor.

Yılmaz Erdoğan televizyonda herkese bedava hocalık yapıyor

Elcin Yahşi
Öneriyor

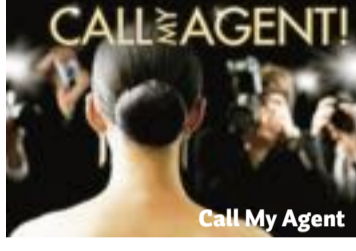
elcinyahsi@gazeteoksijen.com

Death to 2020: Bu komik sözde belgesel kaçmaz

Yılı bitireli iki hafta oldu ama eğer kaçırdıysanız, yıldız oyuncularla dolu şu 70 dakikalık komik 'sözde' belgeseli atlamayın derim. *Black Mirror* dizisinin yaratıcıları bu tuhaf yıla kendi üsluplarınca dokunduruyorlar. **(Netflix)**

Call My Agent!: Menajerler hep meşgul

Bir oyuncu ajansında yaşananları izlediğimiz *Call My Agent!* (*Dix Pour Cent*) için *The New York Times*, "Curb Your Enthusiasm, Entourage ve *The Office* karışımı" diyor. Eğlence sektörünün arka planını mükemmelen yansıtan *Call My Agent!*'in dördüncü ve maalesef son sezonu başlıyor. Bu sefer kendi parodilerini canlandıracak oyuncular arasında Charlotte Gainsburg, Sigourney Weaver, Jean Reno var. **(Netflix, 21 Ocak)**

Top Dog: Mafya zenginlere karşı

"Çok özel saatlerin ve köklü aile şirketlerinin ortak bir yanı vardır: Sana ait olmazlar, sen onlara gelecek nesil adına göz kulak olursun." Dizi köklü bir hukuk firması başkanının oğluna çok değerli bir saatle birlikte yerini devrettiği partiyle başlıyor; sonra tufan. İskandinav tarzına meraklı olanlar, 2020 Cannes Dizi Festivali yarışma bölümünde gösterilen bu İsveç yapımını kaçırmazın. **(TV+)**
Not: Turkcell TV+ hem mobil cihazlarda hem akıllı

televizyonlarda var. Üye olmak için Turkcell aboneli olmak şart değil ve en yeni Avrupa dizileri burada bulunuyor.

Şemsa'nın Hikayesi: Her bölüm bir malzeme, her malzeme bir hikaye

BeIN Connect prodüksiyonu olarak 10 bölümüyle platformda yerini alan bu yeni belgesel seride, şef Şemsa Denizsel Kuzey Ege'nin zeytinliklerinden, bostanlarından topladığı malzemelerin hikayelerini kendine özel sıra dışı tariflerle birleştiriyor.

Öğrence: Yazarlık ve oyunculuk kursu

Senaryo yazma, oyunculuk, yaratıcı yazarlık kursları birbiri ardına açılırsa, Yılmaz Erdoğan eğlence ve öğrenme kelimelerinin karışımı olan kendi icadı "öğrence" kavramı üzerine kurduğu ücretsiz kursunu ekranda sürdürüyor. **(TRT İzle uygulamasında)**

Valhalla Rising: Savaş ve şiddet sanatı

Bizde henüz gösterime girmese de *Another Round* filminde Mads Mikkelsen'in *What a Life* parçası eşliğindeki dansı 2020'nin en iyi film sahnelerinden biriydi. MS 1000 yılında Tek Göz adında dilsiz bir savaşçıyı canlandırdığı *Valhalla Rising* filmi, bu sıra dışı oyuncuyu biraz daha iyi tanımak için. **(Mubi)**

Belgeselleri kaldı yadigar

Trump dönemi bitti. Ama onun hem ABD'ye hem dünyaya yaşattıklarını ve zihnimizi nasıl meşgul ettiğini iyi anlamak gerek. Bunun için en iyi yöntemlerden biri de belgeseller

DERİN KOÇER

ABD seçmeni her ne kadar Donald Trump'ı sandığa gömmüş olsa da 6 Ocak'ta Amerikan Kongresi'ni basan radikal kitleler ve kendisine oy veren on milyonlarca insan, Trump'ın siyasi gücünün hâlâ bitmediğini gösteriyor. Kendisinin bundan sonra ne yapacağını henüz bilmiyoruz ama açığa çıkardığı siyaset şeytanları hiçbir yere gitmiyor. Bu yüzden de ABD siyasetinin dününü, bugününü ve yarınını anlamak için hem dünyanın 5 yıldır başını ağrıtan bu adamı hem de Amerika'nın onun liderliğinde yaşadıklarını anlamak elzem. Bu amaçla izleyebileceğiniz belgesellerden bahsedelim... (Üst üste değil, sindire sindire izlemeniz tavsiye edilir. Son beş yılda Trump'a yeterince maruz kalmamışız gibi yapamayacağımız, ne yazık ki!)

Trump: An American Dream

Kendini bir televizyon yıldızı olarak yeniden tanımlayan ve siyasete dalan 91-sonrası Trump'ın ayak izlerini takip etmek için iyi bir yol çiziyor. Ama

tabii şunu sorgulamak lazım: Zengin babanın şımarık oğlu Trump, gerçekten Amerikan Rüyası'nı mı temsil ediyor? **(Netflix)**

Boys State

Texas'ta bin genç bir araya gelip, bir temsili demokrasi kurmaya çalışırsa ne olur? Küçük Trumplar'ın dünyasını da hayalleriyle toplumsal hakikatlerin çatışması sırasında arada kalan gençleri de anlamak için şahane bir belgesel *Boys State*. **(Apple TV+)**

The Great Hack / The Social Dilemma

Tabii ki her belanın kaynağı sosyal medya değil ama bugün tuvaletleyen bile kimseyi rahat bırakmayan o bildirimler bizi nasıl kutuplara ayırıyor, birbirinden tamamen kopuk 'yalan hakikat'ler nasıl yaratılıyor ve Trump gibi siyasetçiler bu durumu nasıl kullanıyor, anlamak şart. *The Great Hack* ve *The Social Dilemma* bunu (her ne kadar bazı anlarda oldukça abartarak da olsa) iyi yapıyor. **(Netflix)**

#Unfit: The Psychology of Donald Trump

Trump'ın psikolojik sağlığı, başkanlığa aday adaylığını açıkladığı gün itibarıyla sürekli sorgulandı. #Unfit de tam olarak bunu yapıyor. Trump'ın güç hırsı için yapabileceklerinin sınırı olmadığını ülkenin Kongre binasını işgal eden Trumpçılarla bir kez daha gördük aslında **(Amazon / You Tube)**

All In: The Fight For Democracy

All In'in kahramanı Stacey Abrams, siyah seçmeni sandıktan uzak tutmak için elindeki gücü kullanan Cumhuriyetçilerin kâbusu. Kendisi

Donald Trump'ı anlamak için, Roger Stone'un dilini iyi anlamak lazım. Ona edepsiz lafları söyletme Stone için yaşam tarzına dönüşmüş durumda

Valilik seçimini kazanamadı ama Demokratlara Senato çoğunluğunu getiren Georgia'da tarihi bir seçmen örgütleme hareketinin lideri oldu. Abrams gibi kahramanların ve ilerlemenin engeli öyküsünü anlatıyor *All In*. **(Netflix)**

The Looming Tower

Trump'lı yıllarda devlet kurumlarının güçleri ve güçsüzlükleri, bürokrasinin başkana direnci ve siyasetin zayıflıkları onlarca defa ortaya çıktı. Ama ilk değildi bu. *The Looming Tower*, bütün bu kurumların El Kaide yükselirken birbiriyle nasıl yarışa tutuştuğunu, insanların acizliklerinin ne kadar büyük sonuçlar doğurduğunu hikayeleştirmişti. **(Prime Video)**

Get Me Roger Stone

Roger Stone arka planda Trump'ı neredeyse 'yaranan' adam; onu siyasete davet eden bir pis işler uzmanı. Hillary Clinton'ı bir 'suçlu' olarak tanımlamak da, edepsiz ve politik doğruculuktan uzak lafları söylemek de onun için bir yaşam tarzı. Trump'ı anlamak için, Stone'un çözmek elzem. **(Netflix)**

Kingmaker blutv

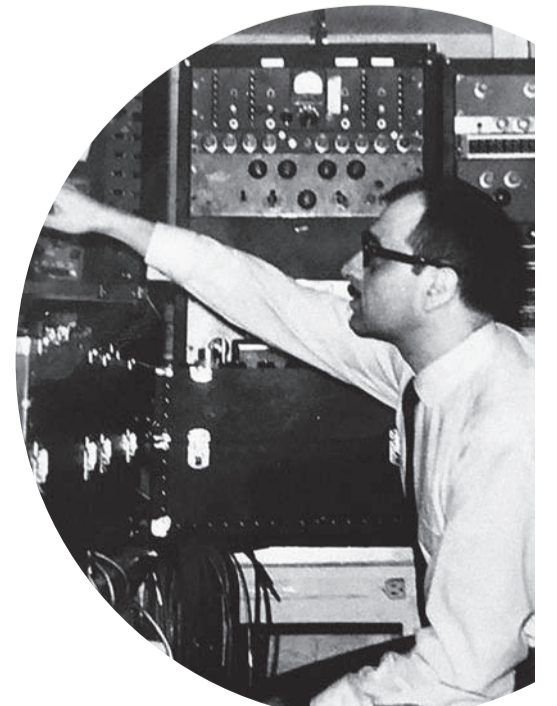
Trump'a gelene kadar dünya başka acayıplıklar de gördü. Filipinler'i 21 yıl baskıyla yöneten Ferdinand Marcos 1986'da ülkeden kaçtığında, eşi Imelda Marcos'un yaklaşık 3000 çift ayakkabısını öğrendik mesela. 2019'da, Imelda Marcos 85 yaşındayken ve yeniden ülkeyi yönetme hevesiyle yanıp tutuşurken çekilmiş *Kingmaker* belgeselinde, kendi devrik ama hırslı dimdik ayakta bir first lady izliyoruz. **(Blu TV)**

MİMAROĞLU, MUBI'Yİ ETKİSİ ALTINA ALIYOR!

EFSANEVİ MÜZİSYEN. RADİKAL SANATÇI. ÖZGÜR RUH. İLHAN MİMAROĞLU. MERAKLA BEKLENEN BELGESEL SADECE MUBI'DE!

mubi.com

MUBI

The Trial of the Chicago 7
The Trial of the Chicago 7 filminin iki başrol oyuncusu Kendall Roy (önde solda) ve Sasha Baron Cohen'in (önde sağda) oyunculuklarının Oscar'ı hak ettiği konuşuluyor.

2021 Oscar'larında 22 Netflix yapımının çeşitli dallarda aday olması bekleniyor

Netflix heykellerin peşinde

Netflix 2014'ten bu yana 54 dalda aday olmuş Oscar'a. Aldığı heykellerin sayısı ise sekiz. 2018'de 10 dalda aday olan ve üç Oscar alan *Romá*dan sonra geçen yıl yine 10 dalda aday olan *The Irishman* hiç Oscar almadı. Ancak Netflix için değişen bir şey yok, belli ki "O Oscar buraya gelecek!" felsefesinden şaşmadan, bu yıl çalışmalarını çok yönlü sürdürüyor. Pandemi rüzgarını arkasına alarak sinema sektöründeki ağırlığını artırdığı da rahatlıkla söylenebilir. 25 Nisan 2021'e ertelenen törende yerini alacak olan adaylar henüz açıklanmadı ama Netflix adının sık sık geçeceği kesin. Bir zamanlar festivallerden ve prestijli ödüllerden dışlanmaya çalışılan platform, artık varlığını iyiden iyiye hissettiriyor. İşte kimi çok sayıda kimi az sayıda, kimi sadece teknik alanlarda, 2021 Akademi Ödüllerine aday olacağı düşünülen 22 Netflix yapımı:

The 40 Year Old Version

Radha Blank siyah bir sanatçı olarak yaşadığı hayal kırıklıklarını yazdığı, yönettiği ve oynadığı bu filme dönüştürmüş. Birkaç dalda adaylığı olabilir.

Athlete A

Milli jimnastikçi kadınların uğradığı tacizi anlatan film, belgesel dalında aday olabilir.

Jim Parsons /
The Boys in the Band

The Boys in the Band

Bir grup arkadaşın çığırından çıkan doğum günü eğlencesine odaklanan film, 1968 tarihli bir oyunun yeniden uyarlaması. Hem Jim Parsons, Zachary Quinto, Matt Bomer gibi oyuncularıyla hem de senaryosuyla aday olması muhtemel.

Crip Camp

Engelli gençlerin katıldığı bir yaz kampıyla ilgili bu belgeselde yer alan isimlerin bir kısmı engelli hakları hareketinin sözcüsü haline geldiler bile.

Da 5 Bloods

Spike Lee'nin bu dostluk, sadakat ve bedel filmi. Delroy Lindo'nun performansının yanı sıra, yönetmen, görüntü yönetmeni ve müzik alanlarında da adı geçiyor..

The Dig (29 Ocak'tan itibaren)

Film Carey Mulligan, Ralph Fiennes ve Lily James'li güçlü kadrosuyla, 1938'de Britanya'da erken ortaçağ mezarlıklarının bulunduğu arkeolojik bir kazının hikayesi.

The Devil All the Time

Kesişen hayatlar hikayesi kostüm ve dekor tasarım dallarında adaylık olabilir.

I'm Thinking of
Ending Things

I'm Thinking of Ending Things

Charlie Kaufman film yapmışsa, Oscar adaylığında her zaman şansı vardır diyorlar.

Over the Moon

Ay tanrıçasıyla buluşmak üzere bir roket icat edip Ay'a yollanan bu küçük kızın hikayesinin, en iyi animasyon dalında aday olma ihtimali var.

Dick Johnson is Dead

Dick Johnson is Dead

Ölüm gibi ciddi bir konuya komedi tarzında yaklaşan belgesel, eleştirmenlerin yıl sonu listelerinin pek çoğunda yer aldı.

Giving Voice

Broadway'de sahneye çıkmak üzere yarışan altı genç tiyatrocu adayının heyecanına ortak olan belgesel, eleştirmenlerin yıl sonu listelerinin pek çoğunda yer aldı.

Hillbilly Elegy

Amerikan rüyasını mercek altına alan filmin yönetmeni Ron Howard, adaylık bekliyordur. Oyunculardan Glenn Close veya Amy Adams'ın, Oscar alması da hiç sürpriz olmaz.

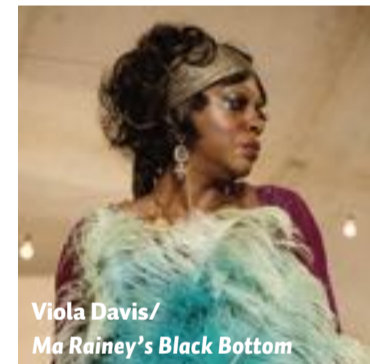
The Life Ahead

Sophia Loren 87 yaşında en iyi kadın oyuncu dalında da aday olabilir, film yalnızca yabancı dilde en iyi film ya da en iyi şarkı kategorisinde yer alabilir

Malcolm & Marie

(5 Şubat'tan itibaren)

Netflix'in 30 milyon dolar ödeyerek gösterim haklarını satın aldığı, ilişkilere ve sinema endüstrisine bakış atan filmle ilgili Oscar kampanyası yürütmesi bekleniyor.

Viola Davis/
Ma Rainey's Black Bottom

Ma Rainey's Black Bottom

Viola Davis canlandırdığı blues şarkıcısı Ma Rainey karakteriyle ve Chadwick Boseman ölümünden önceki çok etkileyici bu son rolüyle adaylıklarda en çok ismi geçenlerden.

Pieces of a Woman

Venedik'te en iyi kadın oyuncu ödülünü alan Vanessa Kirby'nin, kadın oyuncu dalında aday gösterileceğine kesin gözüyle bakılıyor.

The Prom

Sahnede kaybettikleri itibarı, aktivizm yardımıyla tekrar kazanmak için hareket geçen yıldızı sönmüş oyuncularını canlandıran kadro çok

George Clooney /
The Midnight Sky

iddialı: Meryl Streep, James Corden, Nicole Kidman, Kerry Washington dörtlüsü.

Rebecca

Alfred Hitchcock'un klasik filminin yeniden gevriminde mekanlar ve kostümler Akademi üyelerinin gözünden kaçmayabilir.

The Midnight Sky

George Clooney dünyada tek başına kalmış bir bilim adamını oynadığı filmle oyuncu dalında olmasa da en iyi yönetmen adayı olabileceği düşünülüyor.

Mank

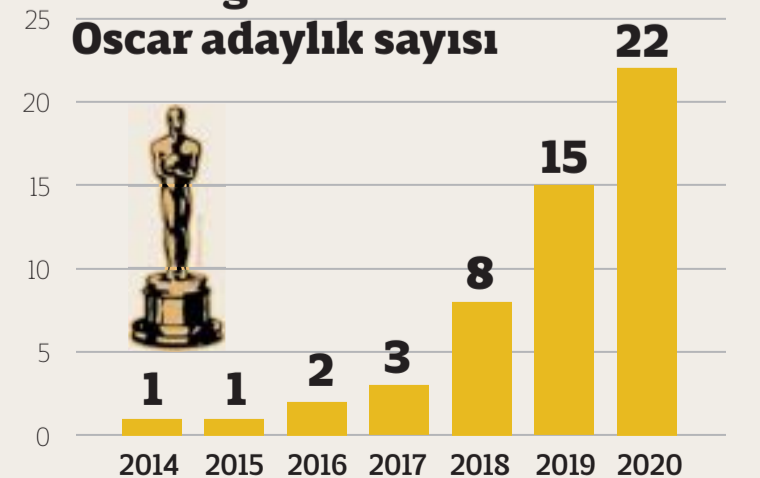
2014'ten bu yana ilk filmini çeken yönetmen David Fincher, başroldeki Gary Oldman, yönetmenin babası ve senarist Jack Fincher'in başta olmak üzere pek çok dalda adaylık bekleniyor.

"The White Tiger"

(22 Ocak'tan itibaren)

Hindistan'daki sınıf farklılıklarını, sınıf atlamaya çalışan yoksul bir çocuk üzerinden ele alan film de Oscar potansiyeline sahip.

Yıllara göre Netflix'in Oscar adaylık sayısı

YAYINEVLERİ YENİ SEZONA HEYECAN VERİCİ ESERLER VE ÖDÜLLÜ YAZARLARLA GİRDİ

2021'in edebiyat aşısı iyileştirmeye geliyor

Okurlar zor geçen bir yılın ardından yeni romanları, şiirleri dört gözle bekliyor. Yayıncılık sektörü de pandemi gölgesine rağmen dinamizmini ve enerjisini korudu. 2021 boyunca edebiyat dünyasından pek çok müjde alacağız

NAZLI BERİVAN AK
berivanak@gmail.com

Zorlu bir senenin ardından yayıncılar yeni yılı, yeni kitaplarla karşılamaya hazırlanıyoruz. Salgın edebiyatının izlerini henüz listelerde görmek için erken olsa da, yayıncıların son an sürprizleriyle okurlarını şaşırtabilecekleri bir dönemdeyiz. Hem yakından tanıdığımız, özlediğimiz yazarların yeni kelimelerini bekliyoruz hem de yeni dünyanın kendi çok-satanlarını, hepsatanlarını merak ediyoruz. Ve 2021 edebiyatta pek çok yeni heyecanı getiriyor bize.

2021 yılında merakla beklenen iki önemli Türk yazarın yeni kitapları Yapı Kredi Yayınları'ndan geliyor. İlki Nobelî yazar **Orhan Pamuk**'un dört yıl aradan sonra okuyucuyla buluşacak olan *Veba Geceleri* isimli eseri. Diğeri ise suç/polisiye edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan **Ahmet Ümit**'in Pergamon-Berlin arasında geçen, 2000 yıllık bir geçmişten bahseden *Kayıp Tanrılar Ülkesi* isimli yeni romanı...

Hilmi Yavuz ve Oktay Akbal mektuplaşmaları

Şubat'ta edebiyatımızın usta ismi **Oya Baydar**'dan *Zor Zamanlar: 80 Yaş Günlükleri* Can Yayınları'ndan çıkacak. Yayınevinin bir diğer müjdesi ise, külliyatını da yayımlamayı sürdürdükleri **Murat Uyrakulak**'tan yeni bir öykü kitabı: *Hoca, Baba, Amca, Ben*.

Çeviriler bazen sarsacak, bazen dengemizi bulduracak

Türkiye'de çok sevilen **Jean-Cristophe Grange** ve **Haruki Murakami**'nin yeni romanları bu yıl raflara geliyor. **Wallace, Kerouac, DeLillo** metinleri de yolda...

Amin Maalouf'un 2012 yılından bu yana yazdığı ilk roman olan, nükleer savaşın eşliğindeki bir dünyayı anlattığı *Empedokles'in Dostları* Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkacak. **Kazuo Ishiguro**'nun Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldıktan sonra yazdığı ilk romanı *Klara and The Sun* da aynı şekilde. Bir büyük haber, **Jean-Ch-**

433
MİLYON
213
BİN
362

YAYFED verilerine göre 2020'de verilen kitap bandrolü sayısı

Amin Maalouf'un 2021'den beri yazdığı ilk roman olan ve nükleer savaşın eşliğindeki bir dünyayı anlattığı "Empedokles'in Dostları"nın bu yıl Türkçe okuyabileceğiz.

Orhan Pamuk dört yıl aradan sonra *Veba Geceleri* ile dönüyor.

Doğan Kitap yeni sezonu **Hakan Günday**'ın henüz ismi sürpriz olan ve **Elif Şafak**'ın *How to Stay Sane in an Age of Division* adlı yeni romanlarıyla karşılıyor. Ayrıca **Gülseren Budayıcıoğlu** ve **Özgür Bolat**'ın eserleri de yolda.

Kitaplarını artık Everest'ten okuyacağımız **Kemal Varol**'un yeni romanı *Kara Sis* çok yeni raflarda yerini aldı bile. **Hilmi Yavuz**'un **Oktay Akbal**'la mektuplaşmaları da ilk kez yayımlanacak. Ayrıca **Zeynep Göğüş** de *Yok Çünkü Telaflısı*'ni çıkaracak.

İnkılap Kitabevi'nden bu yıl için yeni bir **Zülfü Livaneli** roman haberi var. *Balıkçı ve Oğlu*, 2021 yılı içinde raflarda olacak.

Haruki Murakami (en solda) "Müzik Üzerine"de ünlü orkestra şefi **Seiji Ozawa** ile sohbet edecek. Bu yıl **Susan Sontag**'ın (ortada) hem günlüklerini hem biyografisini okuyacağız. **George R.R. Martin**'in beklenen yeni novellası Türkçe basılacak.

ristophe Grangé'den geliyor: *Küllerin Günü*, Doğan Kitap'ın yeni sezon programında! **Haruki Murakami**'nin dünyaca ünlü orkestra şef **Seiji Ozawa**'yla sohbetlerini içeren *Müzik Üzerine* de yayımlanacaklar içinde.

Bir Jim Carrey biyografisi

Alain de Botton'un editörlüğünü üstlendiği *Hayat Okulu / The School of Life* dizisi yakında Everest masasıyla raflarda yerlerini alacak. **Susan Sontag**'ın günlükleri ve **Adolfo Bioy Casares**'in kitapları da (Borges'le yazdıkları da dâhil) yayınevinin hazırladıkları arasında. Sontag'ın biyografisi ise bu yıl Kafka Kitap'tan çıkacak. National Book Reward finalist **Yoko Ogawa**'nın

Külliyatlar yeniden

2020 pek çok yeni eseri karşılarken, bazı ünlü yazarların tüm eserleri de düzenli olarak yeniden basılmaya devam edecek. **Zülfü Livaneli, Hilmi Yavuz, Artun Ünsal, Murat Uyrakulak, Mahir Ünsal Eriş, Kemal Varol, George Orwell** ve **Alain de Botton** kitapları raflarda güncellenmiş olarak yer alacak.

Yayınevinden **Demet Cengiz**'in *Adımı Deniz Koydular*'ı ve **Osman Pamukoğlu**'nun *Sarkamış*'ı da sırasını bekliyor.

April Yayıncılık **Algan Sezgin-türedi, Özgür Mumcu** ve **Halil Babillî**'nin romanlarıyla okurların

The Memory Police adlı distopik eseri de yine yayınevinin listesinde. Can Yayınları da **Roberto Bolano**'nun uzun süredir piyasalarda bulunamayan kült eseri *2666*'yı yayımlayacak. Biyografi demişken... **Jim Carrey**'nin bu yıl basılan *Memoirs and Misinformation*'ını Aslı Perker çevirisi ile Epsilon'dan okuyacağız. Meraklılarının uzun süredir yeni kitabını gözleri yollarda beklediği, **George R.R. Martin**'den de bir müjde geliyor: *Buz ve Ateşin Şarkısı*'nın öncülü niteliğindeki üç novellaya yer veren *A Knight of Seven Kingdoms* bu yıl raflarda olacak.

Madem dizilere geçtik... *Babylon Berlin* ile tanınan Komiser Gereon Rath'ın yeni

Zülfü Livaneli'nin yeni romanı *Balıkçı ve Oğlu* bu yıl rafta olacak.

ın karşısında olacak. Profil Kitap da bu yıl **Fatma Barbarosoğlu, Gürsoy Uysal, Gökhan Ergür, İbrahim Paşalı, Atilla Akar** gibi isimlerden pek çok eser yayımlayacak. **Bekir Develi** ve **Muhammed Emin Yıldırım**'ın hazırladığı *Herkes İçin Siyer* yine yeni sezonun kitaplarından.

Tutmayan kelimeler kitapta toplandı

Yılın ilgi çekici projelerinden biri, Alef Yayıncılık'ın *Ahl Sözlük*'ü. Video işleriyle tanınan çağdaş sanatçı **Ege Berensel**'in Türkçe karşılıklar olarak önerilmiş ama "rağbet görmemiş" sözcükleri topladığı bir kitap.

macalarını hevesle bekleyenler için de, serinin yeni cildi *Mart Şehitleri* İletişim Yayınları'ndan çıkacak.

Wallace, Kerouac, DeLillo

Siren Yayınları, Norveçli **Vigdis Hjorth**'u Türkçe ile tanıştıracak. İskandinav'da fırtınalar koparan Miras, aile kurumunu yerle bir ediyor. **Valeria Luiselli** imzalı *Bana Sonunu Söyle* ile yeni **Wallace, Kerouac, Spark, DeLillo** metinleri de raflarda yerlerini alacak.

İthaki'den yayınlanacak **Neale Hurston** imzalı *Gözleri Tanrı'yı Seyrediyordu / Their Eyes Were Watching God* da yeni sezonun iddialı kitaplarından olacağı benziyor. Kitap, TIME'in "En İyi 100 İngilizce Roman"

Zeynep Göğüş / *Yok Çünkü Telaflısı*

Ahmet Ümit *Kayıp Tanrılar Ülkesi*'nde 2000 yıllık bir maziden ilham aldı.

Elif Şafak / *How to Stay Sane in an Age of Division*

listesinde. Son yılların en çok ses getiren bilimkurgu kitabı, **Amal el-Mohtar** ve **Max Gladstone**'un yazdığı *Ve İşte Zaman Savaşını Böyle Kaybedersin / This is How You Lose the Time War* da **Hugo, Nebula, Locus** ve **BSFA** gibi tür için en önemli ödülleri kazandı. **New York Times**'in çok satanlar listesinde uzun süre kalan, **Alex Michelides**'ten *Sessiz Hasta*'yı da **Domingo Yayınevi** Türkçeye kazandıracak.

Booker finalistleri iki yazar

April Yayıncılık'tan iki Booker ödülü finalistleri gelecek: **Irka** ve ayrımcılığa dair çarpıcı kitaplardan, **Kiley Reid** imzalı *Such a Fun Age* ve bir yüzleşme romanı olarak övülen, **Avni Doshi** imzalı *Burnt Sugar*. Booker ödüllü **Han Kang**'tan da *Beyaz Kitap*'ı okuyacağız. Kurgu dışında ise *Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafı* ile geniş bir okur kitlesi yakalayan **John Perkins**'in yeni kitabının müjdesi var: *Jağvara Dokunmak*. Profil Kitap'tan ise "direnc artırıcı" metinler gelecek. **Elisabeth Kübler-Ross**'un **David Kessler**'le birlikte hazırladığı *Yaşam Dersleri* bunlardan biri. Bedenin kendini iyileştirmek için tasarlandığını anlatan, **Katie Brindle**'in *Yang Sheng*'i de dengemizi yeniden nasıl kurabileceğimizi anlatıyor. Galiba en çok buna ihtiyacımız var. •

HARARI'NİN KİTABI YENİ DETAYLARLA VE İLLÜSTRASYONLARLA ZENGİNLEŞTİRİLDİ

Sapiens'in evrimi sürüyor

Çıktığı günden beri dünya çoksatanlar listesini alt üst eden "Sapiens" grafik roman olarak yeniden yayımlandı. Yazarı Harari ve bu kitaba özel yaratılan çizgi karakterler, 70 bin yıllık insanlık tarihinde renkli bir yolculuğa çıkıyor

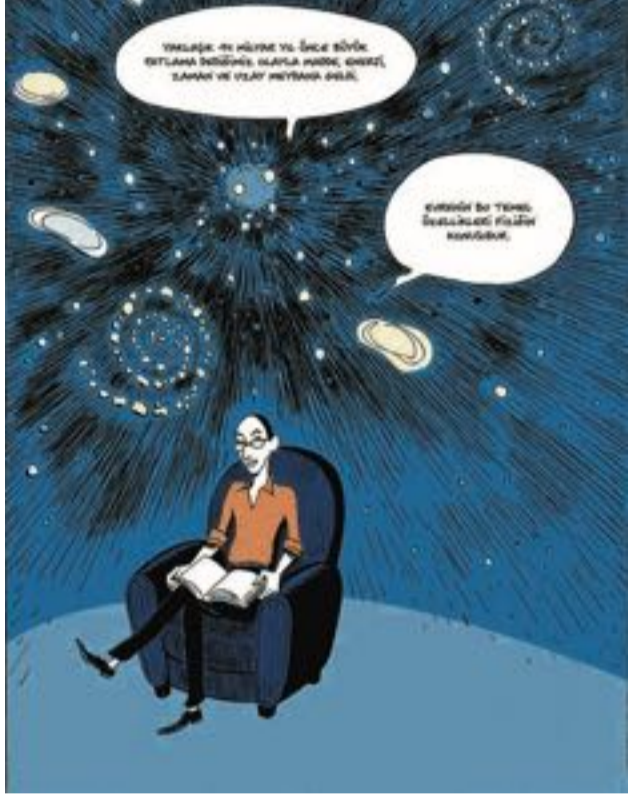
ELİF TANRIYAR

Bundan 10 yıl önce biri çıkıp da bir tarih kitabının dünya çoksatarları arasına girip milyonlarca evde başucu kitabı seviyesine çıkacağını söylese, herhalde esprisi konusuna haline gelirdi. Sonuçta tarih nefes nefese okunan bir dedektiflik öyküsü değildir, değil mi? Ama esasında bir alışveriş listesi dahi hünerli bir yazarın kaleminden heycanla okunabilir.

İşte o hünerli yazarlardan biri de İsraili yazar Yuval Noah Harari. 2014'te bir kitap yazdı ve tabiri caizse tüm dünyanın tarihe bakışını değiştirdi. 70 bin yıl önce Afrika'da insan kültürlerinin ortaya çıkışından şimdiki zamanımıza kadar türümüzün hikayesini öyle bir anlattı ki Sapiens 2010'ların en muhteşem yayıncılık başarılarından biri oldu. Az tanınan bir İsraili tarih profesörü de gezegendeki en etkili aydınlardan birine dönüştü. Çılgınlığa varan popülerliğine rağmen Harari esasında bir Brad Pitt olmaktan çok uzak. Kendi halinde ve hatta yakınları tarafından biraz münzevi olarak nitelendirilen 44 yaşında bir tarih profesörü.

Yeğeni Zoe'ye dersler

İşte belki de bu yüzden Sapiens'in yeni grafik roman formatına uyarlanması söz konusu olduğunda, hikayedeki ana anlatıcı karakter olarak tasarlanmasına başlangıçta pek bayılmamış. Fakat Fransız illüstratör Daniel Casanave ile Belçikalı senarist ve kitabın eş yazarı

Orijinal Sapiens kitabının yazarı Harari'nin çizgi karakteri, yeni versiyonda baş anlatıcı olarak karşımıza çıkıyor.

Grafik romanın eş yazarı Vandermeulen, Harari ve illüstratör Casanave çalışırken

David Vandermeulen, onun çerçeveye girmesi konusunda ısrar etmişler. Kitabın ilk sayfasında koltuğunda oturan Harari ile karşılaşmanızın öyküsü böyle başlamış.

Öte yandan bu grafik romanın hem orijinal kitaptan asıl farkı hem de bir grafik romana yakışan asıl özelliği, ana kitapta var olmayan kimi hayali ve gerçek kahramanların yer alması. Harari'ye eşlik eden hayali yeğeni Zoe ile beraber insanlığın 'en büyük hikayesini' öğrenmeye başlıyoruz.

Harari, Zoe'nin sorularını cevaplamak için kah gerçek uzmanlarla (Biyolog profesör Saraawati ile primat davranışlarında uzman olan Oxford antropolog Robin Dunbar gibi) onu tanıştıran kah

hayali kahramanlar eşliğinde hikayeyi gözümüzün önünde ete kemiğe büründürüyor. Oyuncular arasında maskeli bir süper kahraman, ve 10 bin yıldan fazla bir süredir gezegendeki büyük hayvanların çoğunu kimin öldürdüğünü araştıran bir New York dedektifi de var.

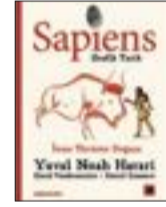
Yeni bilgiler var

Dört ciltlik serinin birinci cildi olan "Sapiens Grafik Tarih: İnsan Türünün Doğuşu", diğer hayvanlardan pek de farkı olmayan bir

tür olarak ortaya çıkan Sapiens'in tüm dünyayı dönüştürebilecek gücü nasıl elde ettiğini renkli kahramanlar ve mizah dolu hikâyeler eşliğinde anlatıyor. İnsan evrimi bir survivor yarışması, Sapiens'in yarattığı ekolojik

felaket de bir dedektiflik hikâyesi olarak aktarılıyor mesela. Biyoloji ve tarihin insanlığı nasıl şekillendirdiğini, bilişsel devrimle gelişen kurmaca becerisinin insanlara kazandırdığı ölçsüz gücü ve bu gücün yıkıcı etkilerini müthiş çizimlerle yaratıcı anlatılar ortaya koyuyor.

Orijinal kitapta olmayan bazı detayların da yer aldığı grafik roman bizde de Kolektif Kitap etiketiyle raflarda yer aldı. Dört cilt olması planlanan serinin geri kalanı da yine yayımlanacak.

Sapiens Grafik Tarih: İnsan Türünün Doğuşu - Yuval Noah Harari ile David Vandermeulen illüstrasyonlar: Daniel Casanave - Çeviren: Deniz Ekin - Kolektif Kitap - Grafik Roman - 246 sayfa

Kocam beni aldattı, şimdi hangi kitabı okuyayım?

ASLI PERKER

Bibliyoterapi

Okumak duyguları tanımanızı sağlar, ruhunuzu iyileştirir. Haftalık bibliyoterapi seansına hoş geldiniz. Derdinizi yazın, derman olacak kitabı söyleyelim... bibliyo@gazeteoksijen.com

Soru: Sevgili kitap terapisti, eşim sanırım beni aldatıyor. Daha sağlıklı düşünmem için bana hangi kitapları önerirsin?

Cevap: Sevgili okur,

Öncelikle üzülme, dünyanın geri kalanından farklı yani aslında yalnız değilsin. Yıl oldu 2021, biz bu aldatma/aldatılma konusunun içinden çıkmadık. İddialı olacak ama bir kadın ya da bir erkek bulamazsınız ki bunu konu etmesin, etmemiş ya da bir gün etmeyecek olsun

Bugüne kadar boşanma sebepleriyle ilgili yapılmış pek çok araştırma var. Bana soracak olursanız örneğin ego zedelenmesi derim. Neden ben değil bir başkası? Neden ben varken bir başkasına ihtiyaç duydu? Beni beğenmiyor mu? Ben çirkin miyim? Ben iyi sevişemiyor muyum? Benim penisim mi küçük, vücudum mu güzel değil? Demek ki diyorum, konu seninle ilgili, ilişkiyle ilgili değil.

Nihayetinde ben de binlerce psikolog, yüzlerce filozof ya da ilişki gurusu gibi işin içinden doğrusu şudur diyerek çıkamıyorum, ancak Stefan Zweig'in bir kitabının benim olduğu gibi sizin de zihninizde yeni bir pencere açabileceğini düşünüyorum.

Kitabın adı *Korku*.

Zengin, aristokrat evli ve iki çocuklu bir kadın genç bir adamla evlilik dışı bir ilişki yaşamaktadır. Ancak bir gün kimliği bilinmeyen bir kadından tehditler almaya başlar. Kadın eğer kendisine para vermezse yasak ilişkisini kocasına anlatacağını söyler. Kadının kaybedeceği çok şey vardır ve bu korkunun altında ezilmeye başlar. Neyi var neyi yok kadına verir, ama yetmez. Kadın sonunda aile yadığı bir yüzüğü almak için kocası evdeyken kapısına bile dayanır.

Sevmemek günah mı?

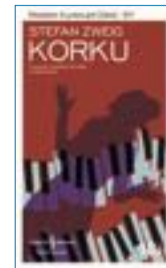
Kadın büyük bir çıkmazdadır ve bunu tek bir şekilde sonlandırabileceğine karar verir: intihar ederek. Bir gün tam bunun için gerekli olanı yapacaktır ki kocası odasına girer, dizlerine kapanır ve "Lütfen yapma" der. "Yapma çünkü o kadını başına musallat eden bendim. Tek istediğim bu işten vazgeçmen ve bana, aileme dönmendi. Seni seviyorum."

Kitabın 1925 yılında yayımlandığını ve yazarının bir erkek olduğunu düşününce

insanın değer yargıları bir hayli yerinden oynuyor. Adam bunu ahlâk değerleri yüzünden yapmıyor ya da egosu incindiği için. Karısını geri istiyor, bütün konu o. Daha saf bir sevgi var mı bilemiyorum.

Kitabı ilk okuduğumda da düşünmüştüm, şimdi *Sadakatsiz* adlı diziyeye ister istemez kendimi kaptırırken de düşünüyorum. Kendi hayatımdan örneklerim var. O halde Korku bize şunu mu söylüyor, önce aldatılmaktan neden rahatsızlık duyduğunu anla. Sevmiyorsun ama egon mu inciniyor? Sevmiyorsun ama herkese rezil olduğunu mu düşünüyorsun? Sevmiyorsun ama günah mı?

Reçete: Zweig'in bir dahi olduğunu düşünüyorum o ayrı, ama sadece şu soruları sordurabildiği için bile bu kitabı okumanızı önerebilirim.

Korku Stefan Zweig Çeviren: İlknur İgan İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATANLAR

YERLİ

Amazon Türkiye, D&R, hepsiburada, idefix, kitapyurdu, Remzi Kitabevi çok satanlar listelerinden ortalama alınarak oluşturulmuştur.

Metastaz 2 Cendere, Barış Pehlivan, Barış Terkoğlu, (Kırmızı Kedi)

Körük, Jose Saramago (Kırmızı Kedi)

Suç ve Ceza, Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, (İş Bankası Kültür)

Simyacı, Paulo Coelho (Can)

Ben Kirke, Madeline Miller, (İthaki)

Hayvan Çiftliği, George Orwell, (Can)

Sineklerin Tanrısı, William Golding, (İş Bankası Kültür)

Altıncı Koğuş, Anton Pavloviç Çehov, (İş Bankası Kültür Yayınları)

Şeker Portakalı, Jose Mauro De Vasconcelos, (Can)

Bir İdam Mahkumunun Son Günü, Victor Hugo, (İş Bankası Kültür)

YABANCI

The New York Times Çoksatanlar Listesi

The Duke And I, Julia Quinn, Avon

The Vanishing Half, Brit Bennett, Riverhead

Hush-Hush, Stuart Woods, Putnam

The Invisible Life Of Addie Larue, V.e. Schwab, Tor/Forge

The Law Of Innocence, Michael Connelly, Little, Brown

A Time For Mercy, John Grisham, Doubleday

The Viscount Who Loved Me, Julia Quinn, Avon

Anxious People, Fredrik Backman, Atria

American Dirt, Jeanine Cummins, Flatiron

The Return, Nicholas Sparks, Grand Central

"biz kitaba inanıyoruz"

"Her eve döndüğün bir iyileşme çabasıdır"

HERKES

EVİNE

DÖNMEK

İSTER

TUBA KARACAN

İnsanın ilk yurdu anne kucağıdır.

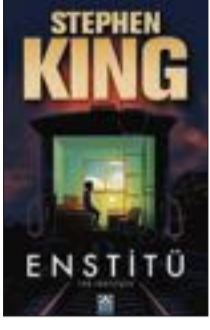
Orada tutunamamışsa bir daha hiçbir yere hiç kimseye tutunamaz. Bu yüzden bazılarının bir yeri olsa da yurdu hiç olmaz. Hayatı boyunca evim diyeceği bir yer arar durur. Ne yaşamış olursa olsun iyileşmek için döneceği yer yine anne kucağı, baba ocağı olacaktır. Çünkü yara nerede açılmışsa iyileşme de oradadır ve ne kadar uzağa gitmiş olursa olsun, günün sonunda *Herkes Evine Dönmek İster...*

www.profilkitap.com

[/profilkitap](https://www.facebook.com/profilkitap) [/profilkitap](https://www.instagram.com/profilkitap) [/profil_kitap](https://www.youtube.com/profil_kitap)

YENİ ÇIKANLAR

Enstitü
Stephen King
Çeviren: Doğanay
Banu Pinter
Altın Kitaplar
Roman
616 Sayfa

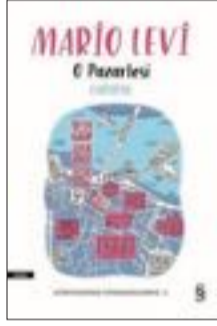

Stephen King'in Türkiye'de merakla beklenen son romanı *Enstitü* raflarda... Minneapolis'in sakin banliyölerinden birinde yaşamakta olan Luke Ellis, bir gece yarısı evine giren davetsiz misafirler tarafından kaçırlır. Luke tıpkı kendisininine benzeyen bir odada gözlerini açar. Dışarı çıktığında onun gibi özel yetenekleri yüzünden buraya getirilen birçok çocuğun odalarının sıralandığını görür. Çocukların tutulduğu bir hapisane, insafsız personelin acı dolu yuvasıdır burası!

Şöhret Dedğin:
Ferdi Özbeğin
Ali Rıza Türker
hzo Kitap
Biyografi
192 Sayfa

İçten bir saygınlık ve zarafet eşliğinde söylediği şarkıları, müziği icrası ve sahnesiyle insanların hoşça vakit geçirmelerine, eğlenmelerine, mutlu olmalarına adanmış bir ömürdür Ferdi Özbeğin. Verdiği halk konserleriyle kitlelerle buluşmuş, çoksatan plak ve kasetleriyle ülkede, bir dönemin kültür yaşamının baskın katmanı olmuştur. Gazeteci, müzik ve sahne sanatları organizatörü Ali Rıza Türker dostu Ferdi Özbeğin'in hayatını anlattığı kitabı *Şöhret Dedğin* ile ölümünün sekizinci yılında sanatçıya bir tür vefa borcu ödüyor.

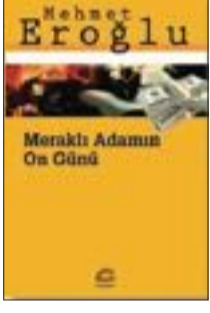

O Pazartesî
Eminönü:
Gördüklerimiz
Göremediklerimiz - 3
Mario Levi
Everest Yayınları
Roman
248 Sayfa

Türk edebiyatının usta ismi

Mario Levi, yedi kitaplık İstanbul serisi *Gördüklerimiz Göremediklerimiz*'in üçüncü kitabı *O Pazartesî*'de okuru Eminönü'ne davet ediyor. Tarihi esnaf lokantalarından çarşılara, tatlıcılardan kahvecilere, balıkçılardan mezecilere, bugünün gözüyle artık biraz da 'tuhaf' kaçan kahramanlarıyla bir İstanbul yolculuğu bu... Bu romandaki fotoğraflar da bir çağ tanıklığı adına yazar tarafından çekilmiş.

Meraklı Adamın
On Günü
Mehmet Eroğlu
İletişim Yayıncılık
Roman
260 Sayfa

Korona salgının zor günlerinde, maskeler karborsaya düşmüş, halk korkuyla eve kapanmışken, Yansın Bu Dünya mahlaslı TikTok fenomeni genç bir kadın gizemli bir şekilde ortadan kaybolur. Mehmet Eroğlu, nevi şahsına münhasır kahramanlarını, nefes kesen yeni bir serüven için buluşturuyor.

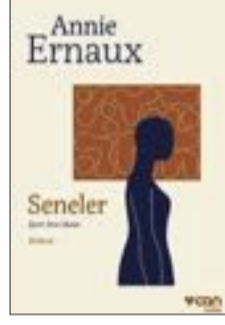

Boğaz'ın Dört
Muhafızı
Samet Altıntaş
Timaş Yayınları
Araştırma/ Tarih
192 Sayfa

Samet Altıntaş, Boğaz'ın Dört Muhafızı; Aziz Mahmud Hüdayî,

Beşiktaşlı Yahya Efendi, Yûşâ Aleyhisselam ve Telli Baba üzerinden bir İstanbul fotoğrafı çekiyor.

Seneler
Annie Ernaux
Çeviren: Siren
İdamer
Can Yayınları
Roman
232 Sayfa

Seneler, çeşitli imgeler, fotoğraflar, dönemin gazete haberleri, popüler şarkıları, filmleri, reklamları, sloganları, siyasi gelişmelerinden hareketle 1940'lardan 2000'li yıllara uzanan deneysel bir metin, bir tür toplumsal kronik. En mahrem anılarına, hayatındaki önemli dönemlere kendi kuşağının hikâyesini de dahil edip tarihin kaydını tutan Ernaux, anlatının merkezine kendini koymaktan bilhassa kaçınıp bireysel tarihiyle kolektif tarihi bir araya getiriyor.

Murat Yetkin
darbeler tarihini
"Sizin çocuklar-
bizim çocuklar"
klışesine
girmeden
anlatmaya
çalıştığını
söylüyor.

Yüzüme silah dayanınca yanıldığımı anladım

Murat Yetkin Türkiye'deki darbe tarihini anlattığı yeni kitabında, özeleştiriyor: "Darbe dönemi kapandı diyordum. 15 Temmuz'da yüzbaşının yüzüme dayadığı tabancayı görünce yanıldığımı anladım"

ÇİLER İLHAN

Teçrübeli gazeteci Murat Yetkin'den polisiye roman akıcılığında bir yeni kitap daha geldi: *Meraklı İçin Darbeler Kitabı*. Yetkin'in Doğan Kitap'tan çıkan kitabı 31 Mart 1909'dan 15 Temmuz 2016'ya Türkiye'nin darbeler tarihini, geniş bir siyasi coğrafya içinde, her dönemin iç ve dış gelişmelerini göz önüne alarak, neden-sonuç ilişkisi kurarak bilimsel bir bakışla anlatıyor. Tam da bugünlerde dünya Amerikan senatosuna yapılan baskının şokuyla çalkalanırken, Yetkin'in kitabı darbelerin dinamiklerini anlamak için değerli bir başvuru kaynağı niteliğinde de...

Petrol çağıyla beraber iç ve dış politika iç içe

Meraklı İçin Darbeler Kitabı'nda diyorsunuz ki bir Polonyalı'nın Papa seçilmiş olmasını, Afganistan'daki Sovyet işgaline karşı ABD destekli Taliban savaşını, Kıbrıs-Yunanistan ihtilaflarını anlatmadan 12 Eylül'ü tam anlamamız mümkün değil. Diğer yandan iç dinamikler, şahsi ya da grup hesapları da en az dış gelişmeler kadar önemli. Bu döngüden nasıl çıkacağız?

150 yıl kadar önce petrol çağının başlamasıyla artık iç politika, dış politika, ekonomi iç içedir. Ülkelerin iç dinamikleri, özellikle de Türkiye gibi dünyanın en akışkan coğrafyalarından birinde bin yıla yakındır hayli karmaşık bir tarih mirasıyla yaşamak durumundaki bir ülke için dış dinamiklerle ister istemez bağlantılıdır. Geniş Erim açıdan baktığınızda 1905'te Rusya'da, 1906'da

İran'da da meşrutî devrimler ve 1909'da Yunanistan'da Venizelos darbesini görüyorsunuz. Elbette rastlantı değildir ama üst akıl filan işi de değildir; yönetimler zayıflayıp sorunlar çözülemez duruma gelince ya oyun ya oyuncuları değişir. Döngüden çıkmamanın yolu daha fazla baskı değil, daha fazla katılım ve özgürlüklere dayalı yönetimlerdir.

12 Mart'la gelen hükümet haşhaşı yasakladı

"12 Mart, ABD'nin işine bir ölçüde yaramıştı. Öncelikle 12 Mart hükümeti ABD'nin istediği haşhaş ekim yasağını uygulamaya koymuştu," diyorsunuz. Bu haşhaş meselesini biraz anlatır mısınız?

ABD, ülkesine giren eroinin yüzde 80'inin Türkiye üzerinden geldiği gerekçesiyle Türkiye'deki haşhaş ekimini yasaklamak istiyordu. Oysa Türkiye'deki haşhaş üretimi o miktarın çok az bir kısmı olduğu gibi, özellikle Batı Anadolu'da haşhaş tarımı önemli bir geçim kaynağıydı. Ne Demirel yanaşıyordu bu müdahaleye ne Ecevit. Ama 12 Mart sonrasında asker desteğiyle kurulan Erim hükümetinin ilk işlerinden birisi bu oldu. İş 1975'te silah ambargosu ve İncirlik'in kapatılmasına kadar girdi

CIA kaynaklı olduğuna dair genel bir kanı bulunan 12 Eylül darbesine ilişkin şöyle diyorsunuz: "12 Eylül'ü mutlaka 'ABD istedi, asker yaptı' diye görmemiz gerekmiyor ama neticede petrol krizinden 1980'e kadar iç ve dış gelişmelere baktığımızda, 12 Eylül darbesinden ABD'nin kazançlı çıktığını söylememiz gerekiyor." Soğuk Savaş dönemiymi, en büyük kazancı neydi ABD'nin?

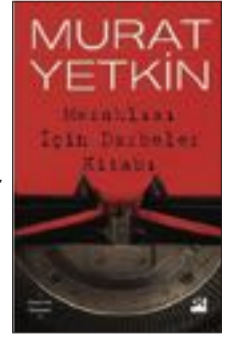
Kısa dönemde Yunanistan'ın askeri kanadına dönüşü ve İran İslam devrimi sonrasında Türkiye'nin Batı saflarındaki yerinin sağlanmaması. Uzun vadede Sovyetlerin yıkılışına kadar gidiyordu gelişmeler zinciri. "Sizin çocuklar mı, bizim çocuklar mı?" klışesinin dışında, ayrıntılara girerek farklı bir bakışla anlatmaya çalıştım.

Kitabınızda 15 Temmuz'dan bahsederken de; "Bu ülkenin aydınları olarak tarihsel perspektifi kaybetmemiş olsaydık, bu coğrafyada zor yoluyla yönetim değişikliklerinin birbirleriyle bağlantılarını ve dalga dalga geldiklerini de görebilirdik" demişsiniz. Tarihsel perspektifi nasıl, neden kaybediyoruz?

Bunu bir özeleştirme olarak da alabilirsiniz. 15 Temmuz öncesinde yurtdışından gelen meslektaşlar ya da araştırmacılar, diplomatlar filan konuyu oraya getirip sorduğunda, "Yok" diyordum, "Artık darbeler devri kapandı Türkiye'de". O gece Hürriyet binasını basan askerlerin başındaki yüzbaşının yüzüme tuttuğu tabancanın namlusu önünde ne kadar yanıldığımı anladım. İnsan konduramıyor galiba, gereksiz bir iyimserliğe kapılıyor. Artık o kanıda değilim.

Siz neler okuyorsunuz? Kurmaca dışı ağırlıklı mı, kurmaca mı, karışık mı?

Daha çok tarih, siyaset, coğrafya ve araştırma okuyorum. Kurgu olarak da polisiye ve casusiyet...

Meraklı İçin
Darbeler Kitabı
Murat Yetkin
Doğan Kitap
260 Sayfa

GEORGE ORWELL

Siyasi ve ahlaki açıdan büyük bir aydın olan George Orwell, Avrupalı aydınların çoğu gibi, yüzyılın eşitlikçi ve proleter devrime yöneldiğini varsaydığı bir dönemde kitaplarını yazmıştı. Bugünse bizler yüzyılın gizli devriminin belki de altında burjuvazinin materyal devrimi ya da girişimci toplulukların devrimi olduğunu görüyoruz. Orwell'in beklentisi bu değildi; böyle bir şey arzulanmayacağı da kesindi. Orwell 20. yüzyıldaki o bilindik umudu, yani sosyalist devrimin toplumu dönüştüreceği ya da yeniden kuracağı umudunu taşıyordu. Onun ilgilendiği nokta, devrimin onlar adına yapıldığı söylenen kişilerin genelde devrimden fayda gören değil, devrimin kurbanları olmalarıydı; bu yüzden bu insanların görevi iktidar düşkünü liderlerine karşı çıkmaları ve onları devirmeleriydi...

George Orwell
Hayvan Çiftliği
Çeviri: Ayşın Babacan
Klasik, 176 s.

George Orwell
1984
Çeviri: Ayşın Babacan
Klasik, 352 s.

KLASİK VE TÜRKÇE KLASİK DİZİSİNİN TÜM KİTAPLARI
OCAK AYI BOYUNCA %35 İNDİRİMDE

www.ayrintiyayinlari.com.tr

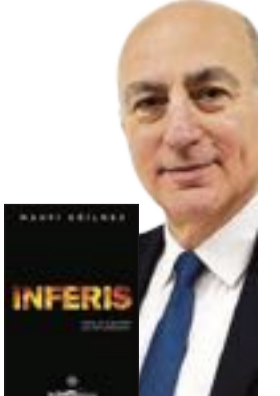
Katilin peşinde bir maliye müfettişi

Mahfi Eğilmez'in ilk romanı *İnferis* polisiye gibi başlasa da yazarının mesajı başka

Kamu ihalelerindeki yolsuzlukları araştıran bir maliye müfettişi, o yolsuzluklarla bağlantılı cinayeti aydınlatmaya çalışan komiser, aynı konuyu farklı açıdan soruşturan savcı ve olayların peşinden koşan bir gazeteci... Bütün bu karakterler Mahfi Eğilmez'in ilk romanı *İnferis*'te bir takip içinde buluşuyor.

İnferis polisiye roman gibi başlasa da kısa zamanda yazarın derdinin başka bir şey olduğunu anlıyorsunuz. Aynı sürükleyicilikle, başta yolsuzluklar olmak üzere arka plandaki nice ilginç olayı anlatıyor. Ve çoğu zaman sıkıcı olarak nitelendirilebilecek bu tür olayların esnasında bir polisiyeyi aratmayacak kadar karmaşık olabileceğini gösteriyor.

İnferis,
Mahfi
Eğilmez,
Remzi
Kitabevi,
Roman,
366 Sayfa

Psikiyatride devrim yapacağım

İLKE GÜRSOY
ilke@gazeteoksijen.com

“2020 bir Joe Biden’a bir de Gülseren Budayıcıoğlu’na yaradı” diyorlar. Ne dersiniz?

Benim için de sürpriz oldu doğrusu. Pandemiye yakalandığımızda “Camdaki Kız” kitabım için Türkiye’nin pek çok ilinden çok fazla imza günü ve söyleşi talepleri geliyordu. Hatta 11 Mart’taki ilk vaka açıklamasından iki gün önce, Eskişehir’de büyük bir kalabalıkla imza günü yaptık; iç içe, kucak kucaca. O gün eve kapandım. Bir şaşkınlık yaşadım çünkü çok hareketli ve hızlı bir hayatım vardı benim, 24 saati yetiştiremeyenlerdenim. Ama sonra üretimim çok arttı.

Neler yapıyorsunuz?

Sürekli bilgisayar başındayım. Bahçeye bile inmeden, evde yürüyüşler yapıyorum. Evde üç öğün yemek yiyorum, bu benim için yeni. Seminerler, webinarlar, röportajlar istiyorlar, onlara katılıyorum. Bir yandan da yeni kitaba hazırlanıyorum. Ve şurası kesin, pandemi olmasaydı üç diziyi çıkaramazdık.

En çok Kırmızı Oda için çalışıyorum

Dizilere ne kadar müdahilsiniz?

Senaryo yazılmadan önce uzun süre bir dizi üzerine konuşuyoruz. Yapımcının ve benim kafamızdaki şekle gelene kadar çalışıyoruz. Ne zaman birinci bölüm senaryosunda aradığımızı bulursak yola çıkıyoruz. Ve hikaye nereden girecek, nereden çıkacak, belirliyoruz. Yani en çok, dizi çıkmadan önceki dönemde çalışıyorum. Daha sonra her bölümün senaryosunu okuyup revizyonlar yapıyoruz. Üzerinde en çok çalıştığım senaryo her zaman *Kırmızı Oda*. Çünkü doğrudan ben varım.

“Aradığımızı bulursak” dediniz. Nedir aradığınız?

Benim kitaplarımda ilk sırada şu vardır: Bu hikayeler üzerinden, insanlara kendilerini tanıtmak. Aynı anlayışı dizilerde de gösteriyorum. Hem izleteceksiniz hem de onlara mesajınızı en iyi vereceksiniz ve mutlaka duyulacaktır. Psikiyatrinin de birinci işi budur zaten: Duygulandırmak. Bu dizileri yapma sebebin de bu karakterler aracılığıyla insanlara kendini anlatabilmek, farkındalığı artırabilmek.

Reyting rekortmeni “Masumlar Apartmanı”, “Kırmızı Oda” ve “Doğduğun Ev Kaderindir” onun romanlarından uyarlama. Kitapları hep çok satıyor. Gülseren Budayıcıoğlu bunları psikiyatristliğe yakıştıramayanları umursamıyor: “Bizde psikiyatri toplumdaki uzak. İşin esas amacını unuttuk”

Budayıcıoğlu (73) geç gelen şöhretle fazla ilgilenmediğini söylüyor: “Kitaplar satınca, diziler reyting alınca çok mutlu oluyorum. Okunmazsa, izlenmezse ben de yazmaktan vazgeçerim.”

Fotoğraflar: Mehmet Kaçmaz

Safiye üzerinden şifa dağıtıyoruz

Seyirciye kendini anlatmak dediniz. Bu yılın flaş karakteri, Masumlar Apartmanı’ndaki Safiye bize ne anlatıyor?

OKB dediğimiz Obsesif Kompulsif Bozukluk yani titizlik, ayrıntıcılık, kararsızlık gibi özellikler bizim ülkemizde çok fazla. Safiye’yi yazarken ilk yola çıkış nedenim buydu. Kiminde küçücük bir temizliğe merak, kiminde biriktirme, kiminde takıntılar şeklinde ortaya çıkar. Temelinde hep suçluluk duygusu vardır. Bu suçluluk duygusu da doğduğumuz evlerde beynimize kazınır ve hayatı yaşanmaz hale getirir, kişinin kendisiyle ilişkisini bozar.

Yani suçluluk duygusu hepimizde yaygın biçimde var, öyle mi?
Dünyada da çok yaygındır ama bizde daha fazla. Biz köklü bir imparatorluğun devamımız ve oradan

Safiye / Masumlar Apartmanı

gelen köklü gelenek, örf, ve kurallar var. Bunlar insan ilişkisini artırır ve yalnız hissetmeyi engeller ama bazen de iç dünyamızda ciddi zorlanmalara neden olur. Özellikle kız çocuklarına ayıp ve günah öğretilir. Anneyle ilişkide sınırları tam yakalayamayız. Mesela Safiye’de ölmüş anneyi konuşturuyoruz. O aslında bilinçdışıdır. Bize “İşe yaramazsın, yanlış yaptın” vb. deyip duruyor. Halbuki Safiye ölene kadar her şeyini anneye vakfetmiş. Buna rağmen asla annesini memnun edememiş.

O temizlikleri yaptıktan sonra bile bir aferin alamamış.

Bakın bunun mekanizmasını anlatayım size. Kendi hayatınızdan kısıntı yaparak önceliği karşı tarafa veriyorsunuz. Duygularınızdan, isteklerinizden fedakarlık ediyorsunuz. Ama karşı taraf sizi suçlamaya ve kullanmaya devam ediyor. Bu durumda iç dünyamızda ciddi bir öfke ortaya çıkar. Bu öfkenin yöneldiği kişi kim? Çok kutsal bir yere oturtduğumuz anne. Dolayısıyla öfke muhatabına tam olarak ulaşmıyor. Ulaşsa ulaşmasa da ciddi bir suçluluk oluşur. Zaten Safiye için kimse “Bu anne nereden çıktı, neden böyle diyor” falan demedi. Herkes o duyguyu Safiye üzerinden kendinde yakalıyor. Bu anlamda Safiye üzerinden şifa dağıttığımızı düşünüyorum.

Boğaziçi’nin rektörü su işleri müdürü gibi atanmamalı

Siz ‘hükümete yakın’ olarak biliniyorsunuz.

Hiçbir partiyle direkt ilişkim olmadı, bu yolu hiç seçmedim. Tek bir görüşü de hiç savunmadım. Ama benden kadın cinayetleriyle, şiddetle ilgili hükümet yardım isterse sonuna kadar yanlarında olurum.

Ama bunu başka bir parti isterse de onların yanında olurum. Zaten öyle olmalıydı. Benden bugüne kadar Ak Parti dışında talep eden olmadı. Örneğin CHP’nin talebi olacaksa bana ulaşabilirlerdi. Bana sadece Ak Parti ulaştıysa demek ki bazı şeyleri daha iyi değerlendiriyorlar. Bir tarafın adamı olmayı da kendime yakıştıramam.

Kendinizi 68 kuşağından biri olarak tanımlıyorsunuz. Akademi tecrübesine de sahip biri olarak, Boğaziçi Üniversitesi’nde olup bitenlerle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Üniversitede, hele de Boğaziçi gibi özellikli bir yerde bu atamayı ben Devlet Su İşleri’ne genel müdür atamak

gibi görmüyorum. Çok özenle seçilmeli. Hatta sadece rektör için değil, her kademe için. Rektör de bilimsel olarak diğer profesörlerin önünü açacak bir liyakate sahip olmalı. Burada bu uygunluğu bulamıyorum. Melih Bulu hakkında bilgi sahibi değilim ama öğrenciler, hocalar itiraz ediyor. Yani neden kendi içlerinden biri gelmesin ki? Ve de siyasetin burada işi olmamalı.

Doktorluğum ile aram iyi

Psikiyatriste gitsem kendime giderdim. Psikiyatristliğimle aram iyi. Ama onun dışında her konuda kendimle iyi değilim. Bir, çok fazla çalışıyorum. İki, iyi bir ev hanımı olamadım. Üç, bazen ani parlamalarım olur. Dört, biraz daha kadınsı olmayı dilerdim. Bazı taraflarım eksik.

Modern kadın aşk acısını daha derin yaşar

Kitaplarınızda karakterlerin aşkları, ilişkiler eski havalı, nostaljik. İlişkiler bugün sizin anlattığınız gibi yaşanmıyor.

Uzun ince bir yolun başı sonu arasında farklar olsa da insan her zaman insandır. En modern yaşayan, törelerden, örflerden arınmış insanın bile ruh yapısında geçmişin izleri vardır. Örneğin genç kızlarımız, özellikle onları söylüyorum çünkü erkekler hep daha özgürdü, bizim hayal bile edemediğimiz şeyler yaşıyorlar. Erkek arkadaşları oluyor, ayrılıyorlar, aldatıyorlar, evlenmeden önce ilişki yaşıyorlar. O kızların da iç dünyalarında kalıplar değişmez. Terk edilen kadınların hepsi bunu az ya da çok bu şekilde hissederler. Anlayışları, dışa yansıttıkları kişilikleri ne kadar değişik olursa olsun iç dünyalarında öfkeyi, değersizleştirilmeyi çok benzer yaşarlar. Hatta modern kadın daha derin yaşar. Çünkü daha özgürdür, karşı cinsle eşit haklara sahiptir, kimseye muhtaç değildir. Geleneklere bağlı yaşayan kadın ise annesinde de bunu görmüştür ve aldatılmayı, terk edilmeyi daha doğal karşılar, boyun eğmenin yollarını arar. Modern kadın ise kendine yatırım yapmıştır ve kendini değerli ve önemli biri olarak ilan etmiştir. Kırılması daha büyük olur.

Biz bu bilimi ülkemize doğru uyarlayamadık

Bizde psikiyatri, psikiyatrist hep toplumdaki uzak, izole... Bir Başkadır dizisindeki gibi, duvar gibi oturan psikiyatristler var ya. Böyle bir şey var mı ya? Psikiyatri konusunda Türkiye’de bir devrim yapmaya kararlıyım. Bizim görevimiz onlara ulaşabilmek. Hedefimiz insanlara yardımcı olmaktan çıktı, “Bu iş böyle yapılır, psikiyatrist müdahale etmemelidir, duygularını belli etmemelidir”e döndü. Ne yapıyor sun ya? Biz doğru ithal edemedik, ülkemize uyarlayamadık.

Bu eleştirdiğiniz şeyler evrensel psikiyatri kriterleri değil mi?

Ayrırmamız gerekiyor. Bu tarz psikanalize dediğimiz yöntem uygun var ama biz uygulayamıyoruz. Dünyada da azalıyor çünkü hasta size yıllarca haftada en az üç kere gelecek. Bizim bu şanslarımız yok. Ama bu şartlarda “Kural böyle, öyle duracak, böyle duracak.” Ne yaptığınızı zannediyorsunuz? Biz amacı unuttuk. Bizim amacımız o kişiye yardımcı olabilmek.

Eşcinsellik hastalık değil, kimseyi tedavi edemedim

Kitaplarınızda eşcinselliği, ‘hastalık’ olarak tanımlayan ifadeler nedeniyle de çok eleştirildiniz.

Artık bir hastalık değil, üçüncü bir cins olarak kabul edilmesini doğru buluyorum. Ben hiçbir eşcinsel tedavi edemedim, eşcinsellikten vazgeçemedim. Fakat psikiyatristi daha fazla ihtiyacı oluyorlar çünkü özellikle bizimki gibi tutucu toplumlarda kendilerini kabul ettirmeleri için zorlu bir süreçten geçmeleri gerekiyor. Çok eşcinsel hastam var ve zaten “Beni bu durumdan çıkar” diye gelmezler. Ailelerinin böyle istekleri oluyor ama öyle bir şey yok tabii.

YOUTUBE’DA SON BÖLÜMLER KAÇ KERE İZLENDİ?

MASUMLAR APARTMANI:

5.6 MİLYON

KIRMIZI ODA:

3.3 MİLYON

DOĞDUĞUN EV KADERİNDİR:

3.7 MİLYON

Kitaplarda da dizilerde de kimseyi afişe etmedim, böyle bir şey yapmam mümkün mü? Ben psikiyatristim. Bir kişi de beni bu konuda şikayet etmedi. Eskiden bu eleştirilere çok üzülüyordum Artık kötü rekabet kokuyor.

ALPER BAHÇEKAPILI
alperbahcekapili@gmail.com

Duvara Karşı Lara Di Lara

“Bir şey paylaşmazsan yok olursun hissiyatı bana tuhaf geliyor”

“Duvara tosluyordum gibi hissettiğim haftalar geçirdim” diye söze başlıyor Dilara Sakpınar, nam-ı diğer Lara Di Lara. Hayatımızın hiç beklenmedik yönere sürüklendiği, en hafif tabirle bu tuhaf geçmiş yılda muhtemelen birçoğumuz onunkine benzer şeyler hissettik. Hepimizin farklı şeylere tutunduğu bu zaman diliminde, genlerin müziğe dair çok şey olan Dilara ise şarkılarına sığınmış. Orkestra şefi Ender Sakpınar’ın kızı, Mete Sakpınar ve İlhan Erşahin’in ise yeğeni Dilara. Bu köklerden uzaklara yelken açıp kendi macerasına yol almasının üzerinden çok uzun zaman geçti. Onunla ilk söyleşimizi Babylon’da, Beyoğlu’nda yapmamızın üzerinden dahi on koca sene geçmiş. Geçen zamanda Dilara önce ilk topluluğu 123’le dört, sonra Lara Di Lara olarak iki solo albüm ve bir EP yayımladı. Araya Alike Places projesi ile bir EP daha sıkıştırdı.

Fena bir yıl geçirmedim

Bu apokaliptik dönemde, yüzümde maskelerle, Arnavutköy’de sığındığımız bir bankta onunla buluşma sebebimiz ise yeni yayımladığı şarkısı “Bekledim”. Her ne kadar Dilara bu zamanlara dair “İçimde biriken şeyleri dışarıya nasıl çıkaracağımı bilemedim” diye söze devam etse de, bir yolunu her zaman bulduğunun kendisi de farkında. Bu yüzden tüm olan bitene rağmen yüzünde gerçek bir gülümsemeyle “Genele bakarsak aslında hiç de fena bir yıl geçirmedim” diyor. Ama bunu biraz da, böyle hissetmek istediği için söylediğini sohbetin ilerleyen kısımlarında fark ediyorsunuz. Halihazırda varlıklarını oldukça zor şekilde sürdüren tüm müzisyenler gibi o da, işlerin dışarıdan gözükken o günlük güllüstanlık dünyadan çok farklı olduğunu söylüyor. Bu sene yayımlayacağı şarkıların hepsine klip çekemeyeceğini anlatırken, şakayla karışık “Fikir çok ama para yok” diye gülüyor.

Sosyal medyadan rahatsız

Bu tarifsiz yıl hayata bakış açısını nasıl değiştirdi peki? “Aslında benim için çok bir şey değişmedi. Elbette sosyal medya ama genelde yalnızım. Dolayısıyla pandemi öncesinde de kendi dünyamdaydım. Bir aydınlanma yaşamadım.” Herkesin kendi dünyasına kapandığı bu dönemde sosyal medya bir acil çıkış kapısı olarak karşımıza çıktı. Dilara bu durumdan pek memnun değil. “Süreklilik ekranlarla yaşamak, ‘bir şey paylaşmazsan yok olursun’ hissiyatı bana tuhaf geliyor. Bir yandan da, mesela Instagram müzisyenini, sanatçının vitrini gibi. Fakat yaptığın işle alakalı bir şey paylaştığında çok az geri dönüş oluyor. Kendini, kendini ya da ‘güzel’ atfedilen bir şey koyduğunda ise inanılmaz bir geri bildirim alıyorsun. Bu durumdan rahatsızım.”

Bakkala gitmek lütufmuş

Pandeminin de etkisiyle son sürat ilerlediğimiz bu dijital çağ, müzisyenlerin durumunu birçok açıdan etkiliyor. Geçtiğimiz sene sadece üç konser verebilen Dilara en çok konserleri özlediğinden bahsediyor. Pandemi öncesinde de bu konserlerin sayısı çok fazla değişmiş. “Bunu da ülkenin, konser mekanlarının azlığı dahil, genel durumuna veriyorum.” Dijital konserlere ise şüpheyle bakıyor. “Elbette devam edeceklerdir. Fakat gerçek bir tatmin veremeyeceklerini düşünüyorum. İnsan sosyal bir varlık. Bunu en iyi şu sıralar anla-

Dilara Sakpınar’la
Arnavutköy’de konuştuk...

FOTOĞRAF: BARIŞ ACARLI

Orkestra şefi Ender Sakpınar’ın kızı, İlhan Erşahin’in ise yeğeni Dilara. Kendi macerasına doğru yol almasının üzerindense çok uzun zaman geçti...

dık. Bakkala gitmek bile lütufmuş. Sosyallığın söndürülemediğini düşünüyorum. Bu yüzden konserler için dijital dışında farklı yollar her zaman olacaktır. Hatta artık bakarsanız dijitalerde bile konser salonunda olmamızı sağlayan aygıtlar giyeriz.”

Kutuplaşma müziği de vurdu

Bu sene, ilk defa albümden ziyade tekliler yayımlayarak ilerlemeye karar vermiş. “Albümlere alışkın olduğum için bu durumla zor barıştım” diyor. Haziran ayına kadar her ay bir şarkı yayımlamayı planlıyor. Bunlardan ilki olan “Bekledim”i son dönemlerde yazmış. “Çok sade bir parça. Öyle olmasını hayal etmişim. Bu şarkıda hayatıma ve hislerime dair bazı şeyleri noktalyorum. Kişisel üzüntülerimi ve hüsrânlarımı dışa vuruyorum” diyor. Bu sene solo projelerinin yanı sıra bazı ortaklıklar da yapacak Dilara. Kamufle ile şubat-mart gibi beş şarkılı bir EP yayımlayacaklar. “Kamufle ile tarzlarımız çok farklı

olsa da, müziğe yaklaşımımız ve hayata bakışımız benziyor. Bizi müziğe olan tutkumuz ve ortak inancımız bir araya getirdi.” Dilara’nın “Çok şey anlatıyoruz” dediği bu şarkıların özünde hip-hop dünyasının eskiyi andıran tınları da, ‘sample’ odaklı yaklaşımlar da varmış.

Sözü bağlarken 2021’den neler beklediğini soruyorum. “Konser verebilmek” diyor. Mekanların açılmasını ipe çektiğini anlatırken, “Müzisyenler için her şeyin, her zaman tıkrında olduğu zannediliyor. Bu sene müziğe desteğin artmasını beklerim” diye ekliyor. Sözü de memleketteki o bilindik uçuruma dair dileğiyle sonlandırıyor: “Türkiye’de uçlar gittikçe birbirinden ayrılıyor. Bu her alana olduğu gibi müziğe de tesir ediyor. Dolayısıyla alternatif insanlar bir tarafta, popüler insanlar bir tarafta toplanıyor. Bu çok kutuplaşmış hal her şeyi iyice zorlaştırıyor. Aradaki renkler hep unutuluyor. Bunun bir noktada kırılmasını temenni ediyorum.” •

BOĞAZIÇI’NDEN ŞARKILAR

Sadece ilmin ve özgür düşüncenin değil sanatın da her türlüünün yeşerdiği bir yer Boğaziçi Üniversitesi. Bu köklü kurumun mayasının buluştuğu, onunla büyüyen, güçlenen sayısız müzisyen, topluluk var. Onları besleyen Taşoda’ya da, hak arayışlarına da selam olsun.

- 1- Sakin / “Denek Hayatım”
- 2- Mor Ve Ötesi / “Doğru Yanlış”
- 3- Nil Karabrahimgil / “Hakkında Her Şeyi Duymak İstiyorum”
- 4- Göksel / “Uzaktan”
- 5- Teoman / “Senden Önce Senden Sonra”
- 6- Nilipek / “Yaprak”
- 7- Deniz Tekin / “Çözülmez”
- 8- Aylin Aslım / “Aşk Geri Gelir”
- 9- Kardeş Türküler / “Yandı Bağrım”
- 10- Mehmet Erdem / “Hakim Bey”

Listeyi dinlemek için telefonunuzun kamerasına QR kodu okutun

(Listeyi Gazete Oksijen’in Spotify kanalından dinleyebilirsiniz.)

Mor Ve Ötesi

KAÇIRMAMANIZ GEREKEN 10 ŞARKI

En tazeler, en güzeller, bu hafta dinlemeye doymadığımız şarkılar.

- 1- Rhye / “Come In Closer”
- 2- Coldplay / “Flags”
- 3- The Avalanches / “The Divine Chord”
- 4- L’Impératrice / “Peur des Filles”
- 5- Foo Fighters / “No Son Of Mine”
- 6- Palmiyeler / “Masum Bir Kedi”
- 7- Four Tet / Paralel 4
- 8- Slowthai (feat A\$AP Rocky) / “Mazza”
- 9- London Grammar / “Lose Your Head”
- 10- SZA / “Good Days”

Listeyi dinlemek için telefonunuzun kamerasına QR kodu okutun

ADALETSİZLİĞİN, KARŞISINDA DİDAKTİK BİR İKİLİ

SLEAFORD MODS / SPARE RIBS

İngiliz elektro punk ikilisi Sleaford Mods, 2007 yılındaki kuruluşlarının ardından, çağın dayattığı hıza da ayak uydurarak bu haftaki sonuncusu Spare Ribs dahil tam 11 albüm yayımladı. Malzeme konusunda sıkıntı çekmemeleri bu üretkenliklerini kolaylaştırıyor. Zira Sleaford Mods parçası olduğu toplumdaki sonucu gelmez çarpıklıkları, adaletsizlikleri, iki yüzlülüğü didaktik bir tonlamayla haykırmayı kendine iş ediniyor. Elbette bu eleştiri insanlığın ortak dertleri yüzünden evrensel bir boyut da kazanıyor. Makine gibi işleyen, hipnotize eden bir ritimde çalışan, gücünü her an hissettiren agresif punk müzikleri ile bu söz hikayeyi son derede etkileyici, eşine son yıllarda rastlanmayan bir bütünselliğe çekiyorlar. Spare Ribs kusursuz bir ikilinin kusursuz son albümü.

DUMAN’IN GİTARİSTİNDEN İLK SOLO ALBÜM

BATUHAN MUTLUGİL / YADİGAR

Türkiye’nin en kıymetli topluluklarından biri Duman. Bu bize özgü, en başından bu yana buralı olan rock’n roll yorumlarında elbette grubun gitaristi Batuhan Mutlugil’in çok büyük payı var. Bu hafta Mutlugil, Duman’daki görevinin dışına çıkıp, uzun kariyerinin ilk solo albümü Yadigar’ı yayımlıyor. Aslında akılda yokken, belki de pandeminin de etkisiyle, geçtiğimiz bir yılın çalışmalarını ortaya çıkış bu albüm. Caner Üstündağ ve Utku Ünal’ın eşliğinde, hücum kayıt yöntemi ile kaydedilmiş. Çalışmaları son bir yıla denk gelse de, ruhu Batuhan’ın tüm müzik yolculuğuna dayanıyor. Memlekette zaten rock müzikle ilgilenip Duman’a saygı duymayan pek kimse yok ama bu albümle Mutlugil’in hali hazırdaki tabanını aşması da muhtemel.

O güvenilmez horozu öyle bir pişirdim ki...

Annem o horozu pişireceğim diye perişan olmuştu, pişiremeyince de mahcup... Ben onun halini bilerek giriştim işe, önlemlerimi aldım

KULAKTAN DOLMA TARİFLER

Şemsa Denizsel

@semsadenizsel

Horozu kestik... Kümeste üç horoz, 14 tavuğumuz var. Zaman zaman bazıları hastalanıyor, kesmek gerekiyor. **Son olarak da horozların en babası hasta düşmüş**, Arslan mecbur kalmış kesmeye. Kesmiş, yolmuş, dondurmuş, ben gelince pişireyim diye.

Yıllar önceydi, annem hâlâ sağ. Misafirlikte olduğumuz evde yine bir horoz hasta düşmüş ve pişirilmesi gerekmişti. Hep hatırlıyorum o horozun pişme macerasını. Sabah 10 gibi bir döküm tencerede yanan ateşten çekilen korların ortasına yerleştirmişti. **Bana çok romantik gelmişti, oracıkta o ateşin içinde pişirivermek.** Ne de olsa İstanbul'da yaşıyorduk, soba bilirdim ama yanan ateş, hatta o ateşte yemek pişirmek yeniydi. Ve dedim ya romantik. O zamandan belliymiş halim, yemeğe ait durumları heyecan verici bulmam.

O zaman o gün o yemek pişmek bilmedi. Zavallı horoz 9 saat pişti, kayış gibi kaldı; zavallı annem perişan oldu, beklenen performans gösteremediği için mahcup. **Ben o gün bu horozlara güvenilmeyeceğini öğrendim elbet**, ama esas hiçbir yemek için o kadar üzülmemek gerektiğini algıladım, annemin halini gördüm. Eninde sonunda yemek.

Erkenden işe koyuldum

Şimdi yıllar sonra, kendi evimin mutfağında asla o kadar önemli olmadığını düşünüyorum. Lokanta, profesyonel mutfak başka tabii, orada işiniz bu, başarınız sadece son pişirdiğiniz yemek kadar geçerli. **O kadar da nankör.** Ama evde gerçekten önemi yok. Yani diyeceğim, olmamışsa olmamıştır, dünyanın sonu değil.

Horozu ve portakal dilimlerini tabaklara paylaştırdım. Üstüne kaşık kaşık sos. En üste de kıyılmış maydanoz ve mercanköşk...

Horoz, tavuktan farklı bir et. Daha lifli, daha av eti gibi... Başka bir doku, başka bir lezzet. Her zaman yapılmaz, her zaman yenmez, varsa kıymetini bilmek lazım.

Neyse. İşte bu sefer bütün bu bilgiyle giriştim bizim horozu pişirmeye. Önlemlerimi aldım, bir kere hayvanı iki gün marinade yatırdım. Kırmızı şarap, havuç, soğan, sarımsak, bol taze kekik ve mercanköşk, defne, yeterli tuz, bolca karabiber. Öylece buzdolabına, elbette üstü kapalı.

Pişirme günü, sabah işe erken koyuldum. Sabah gözümü açar açmaz horozu tezgaha çıkardım, buzdolaba soğuşunu atsin diye. Bir yandan avuçla dış sarımsak, kabaca halka doğranmış bir büyük soğan ve bolca taze mercanköşk hazır ettim. Bir de sabahın ilk işi, her zamanki gibi, ocakta ateşi yaktım. Özellikle ince odunlarla besledim, ki hızla kor olsun, kenara çekip, pişirmeye başlayabilirim. O zaman bana romantik gelen, bugün olağan. Kış boyunca yemeğimizi hep ocağın içinde kenara çektiğim korlarla pişiriyordum. Hâlâ romantik, hâlâ ilham verici.

İlk korlar olunca büyük bakır tavayı koydum doğrudan ateşin üstüne. İyice kızsın, horoz parçalarını hemencecik mühürlesin diye. Yana da büyük oval döküm tencereyi koydum, daha az ateşe, biraz zeytinyağı, hazırladığım soğan ve sarımsaklarla. **Yan tarafta kızaran parçaları oldukça hop tencereye.** Hepsini tencereye girince de üstlerine marineyi döktüm. İple bağladığım taze otlar ortalarına yerleşti. Sonra pişmeye başladılar, usul usul. Pişti pişti pişti... Tam 7 saat. Erken başlamanın faydaları. Pişince etleri kenara aldım, tenceredeki suyu

süzdüm, sebzelerden, otlardan, her şeyden kurtuldum. Yemeğin suyunun üstündeki yağı da aldım. Tencereye geri koydum. O arada bitirmek için hazırlıklarımı yaptım. **Bir tereyağı hazırladım, beurre manie:** ne kadar tereyağı o kadar un. Ama bu sefer içine az sarımsak, bol kıyılmış maydanoz ve mercanköşk, bir de, tabii ki, limon kabuğu rendesi. Tuz yerine de inceden kıydığım kapaşariler. Karıştırdım, muncıkladım, kenara koydum. İki portakaldan segment çıkardım, kalan suyunu da sıktım üstlerine. Ayrıca daha maydanoz ve mercanköşk kıydım. O da tamam.

Hazmı kolay bir et değil

Tam sofraya otururken, yemeğin suyunu fokurdattım, içine bir fırt konyak, yanında portakalın suyu ve çıkardığım segmentleri ile. Tekrar kaynayınca, bu sefer hazırladığım tereyağını, **hem lezzet versin hem parlatsın hem koyulaştırsın.** Yani yemeğin suyunu sosa çeviriversin diye. Sonrası basit. Tabaklara horozu paylaştırdım, portakal dilimlerini de. Üstlerine kaşık kaşık sos. Ve en üste de kıyılmış maydanoz ve mercanköşk. **Biz bu sefer pilavla yedik ama polenta olur, yulaf lapası da, keşkek de.** Belki haşlanmış patates de, en sade haliyle. Her hali güzel. Tavuktan farklı bir et. Daha lifli, daha av etimsi, başka bir doku başka bir lezzet. İyi pişmesin, lime lime olmasına rağmen hazmı kolay değil horoz etinin. Her zaman yapılmaz, her zaman yenmez, kıymetini bilmek lazım. Ha, bir de horozlara güven olmaz. Bunu da bilmek lazım. Hiçbir türüne. •

Restoranlar pandemiye nasıl atlatır?

Kayınpederim Fehmi Behlil Bey "Herkesin başına gelmiş bir dert, kimsenin başına gelmemiş demektir" derdi. Öyle olduğunu umalım ve bu pandemi yüzünden enseyi karartmayalım

Metin Fadilloğlu

Parisli Mösyö Boulanger 1765'te dükkânının önüne "Restoran" diye levha astı. Bu tabelayla, yiyecek-içecek satan dükkanında servis ettiği yemeklerinin, diğer yerlerde yenen kalitesiz yemekler sonucu harap olmuş mideleri tamir ederek iyileştiren, restore eden bir "Restoran" olduğunu ilan ediyordu.

Restoran, kısa zamanda tüm şehirdeki aynı işi yapanların aynı iddiayı taşıdığını belirten bir sıfat olarak isimlerine eklendi.

Bu arada **yemek çeşitleri çoğaltıldı**, birden fazla yemeğin servis edildiğini anlatan menüler oluşturulmaya başlandı.

Restoran, başlangıçta kaliteli yiyecekleri için mutfağı öne çıkardı. Ama 20 yıl kadar sonra, zamanın ünlü bir gözlemcisi, **Paris'te açılacak olan ilk modern restoran La Grande Taverne de Londres'u** uzun yıllar bir numarada tutan faktörler içinde mutfağını en sona bırakmıştı.

Onun deyişiyle, **"yerin elegant yemek salonu, yakışıklı servis elemanları, sofistike şarapları haiz kavı"** başarıda, en az mutfağı kadar önemliydi. Bu tespit bugün de geçerlidir.

İstanbul'da ilk örnek 1975 yılında Şamdan

İstanbul'da restoranlar, 1900-1950 arası bu isim kullanılmadan, bazen büyük otellerin içinde, bazen "Lokanta" veya "Gazino" denerek, çoğunlukla sahibinin veya konumunun ismini alarak açıldı.

Tarabya'da **Tokatlıyan**, Tepebaşı'nda **Pera Palas**, Ayaspaşa'da **Park Otel**, Taksim Belediye Gazinosu, Beyoğlu'nda **Abdullah, Degüstasyon** ve **Rejans**, Mısır Çarşısı girişinde **Pandeli**, Ankara'da ise **Karpiç** ve **Süreyya** bu devrin simgeleri idi.

Sonra **Kervansaray** ve nihayet 1971'de Yeniköy'de **Sait Halim Paşa Yalısı** ve **Tiffany**, ismi konmadan restoran sistemi uyguluyorlardı.

Paris'ten 200 yıl sonra, 1975'te, İstanbul Etiler'de

açılan **Şamdan**, isminin sonuna "Restoran"ı ekledi. O tarihten itibaren de bu tabir İstanbul'da açılan modern işletmelerin isimlerinin sonunda yer aldı.

Şamdan modern restoranın başarı faktörlerine bar ve DJ'i kattı. "Club" ruhunu restorana taşıdı. 1990'larda **Ulus29**, Londra'daki Annabel's kulübüne birçok DJ'ini yolladı. Bugün dünyadaki restoranların çoğu başarılı olabilmek için servis sırasında DJ'le müzik çalıyor.

Salgında en ağır yarayı sosyalleşme alacak

Restoranda işler pandemi kapanışına kadar böyle gitti. Tekrar açılışa; restoranın başarısındaki faktörlerden hangisinin en çok yara alacağına dair soruya, "sosyalleşme" diye cevap vermek yanlış olmaz.

Restoranda yemek ve yoldaşı **'vinos veritas'** (şarabın içindeki alkolün verdiği rahatlık), bar ve DJ faktörleri, bir numaralı mekanlara olan rağbet, üst üste, iç içe, burun buruna bazen kucak kucaka bir sosyalleşmeyi beraberinde getirmişti.

Restoran, yeni normalde sosyalleşme için bir sistem yaratmak zorundadır.

Bir sanal yakınlık gerçekleştirilebilir

Bütün icatlar bir ihtiyaca cevaben ortaya çıkmıştır.

Restoranda uzak masalarda oturanları, barda mesafeyle ayakta duranları birbirlerine yakın hissettirebilen bir sanal yakınlık gerçekleştirilebilir!

Kapanıştan sağ çıkabilmiş bir restoran,

'yeni normal'in kurallarında sosyalleşmeyi yeni şekilde gerçekleştirmeli... Açık alanları artırmalı... Kiralayana ciroya göre; mutfak şefine, salon şefine, DJ'e kâra göre ödeme yapmalı... Küçük kâr marjlarına mahkum olmamalı... İş planını pasan (rezervasyonsuz) müşteriye göre yapmamalı... **Gürültü kısıtlamalarını göz önünde bulundurulmalı...**

Kayınpederim Fehmi Behlil Bey "Herkesin başına gelmiş bir dert, kimsenin başına gelmemiş demektir" derdi. Öyle olsun diyelim, enseyi karartmayalım. Hatta krizlerin yeni fırsatlara gebe olduğunu düşünelim!

Yürekllerimizde hep bir kuyu vardır. Ve o kuyunun üzerinde kuşlar uçar.

Haruki Murakami'nin yazdığı ikinci roman olan *Pinball 1973* yazarın kült romanlarında karşımıza çıkan temaların tohumlarını atan hikâyelere götürüyor bizi.

www.dogankitap.com.tr

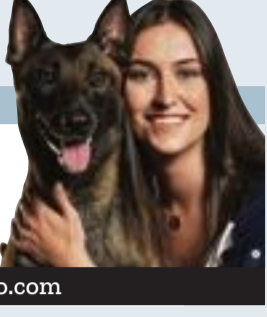
Twitter: /dogan_kitap Instagram: /dogan_kitap Facebook: /dogankitapresi Twitter: /DGNKTP LinkedIn: /dogan-kitap

Doğan Kitap

Salgın dönemi can dostlarımızda da kaygı yarattı

Gamze Aral

aralgamze@yahoo.com

Covid-19'un gündemimize oturmasıyla sosyal hayatımız ve iş akışımız yeni bir boyut kazanırken, değişen rutinlerimize adapte olmaya çalıştık. Hayatlarındaki en önemli şeylerden biri aslında rutini olan evcil hayvanlarımız da bu durumdan kendi payına düşeni aldı.

Evde geçen bu süre yeni bir hayvan sahibi olmak adına avantaj olarak görüldü. Bazılarımız zaten can dostlarımızla hayatımızı paylaşıyorduk. Mart, nisan ve mayıs aylarında hepimiz kısmen hayalimizi yaşadık. Evde daha çok vakit geçirebildik. Evdeki dört ayaklılara sarılarak film izledik, oyunlar oynadık. Kendimize eklemek, onlara kurabiyeler yaptık. Adeta bir uzumuz haline geldiler. Biz nereye, onlar oraya... Bu bizi daha da memnun etti. Çünkü artık onlara, eski çalışma düzenimizde ayıramadığımız vakti ayırabilmeye başlamıştık. Onlar da bu memnuniyetlerini bize daha da çok bağlanarak göstermeye başlamışlardı. Peki yaşadığımız şey bağımlılık mı yoksa bağımlılık mıydı? Bunun cevabını yavaştan normal düzene geçiş yapmaya başladığımız haziran, temmuz ve ağustosta almaya başladık.

Bize bağımlı hale geldiler

Artık bir kısmımızın elinde nurlu gibi problemler bütünü vardı. Eski rutinde yalnız kalmaya alışık olan köpeklerimiz evde yalnız kalmayı reddetmeye ve bize bağımlı hale gelmeye başlamışlardı. Tepkilerini havlama, kemirme ve eve tuvalet yapma gibi farklı davranışlarla gösterdiler. Sürekli evde olmamızın, rutinlerimizin değişmesinin, can dostlarımızla olan ortak yaşantımızda bu süreci doğru yönetmemizin de onlar üzerinde negatif etkileriyle karşılaştık.

Bu geçici bir süreç gibi gözükse de maalesef zamanında müdahale edilmeyen ve doğruya yönlendirilmeyen durumlar kalıcı davranış sorunlarına sebep olabiliyor. Her gün evden gitmenize alışık olan kedinizin ve köpeğinizin siz evde yokken kendi içlerinde bir düzenleri var. Belli saatte uyumak, oyun oynamak, kemirme oyuncaklarıyla zihnini yormak, camdan dışarıyı seyretmek, boş boş duvara bakmak, belki de evi dağıtmak gibi. Biz nasıl ki alışkanlıklarımızı değiştirme sürecinde zorlanıyorsak, bu onlar için de kolay değil. Bize her daim ulaşabilir olduklarını fark etmeleri, ulaşamadıkları durumlarda onlarda kaygı yaratıyor. Kaygı da bir kısım davranış bozukluklarının en büyük çıkış noktasıdır.

Rutinlerini hatırlatmalıyız

Tüm bu düzen içerisinde onlara rutinlerini hatırlatmamız, ilerleyen süreçte yaşayacakları kaygının önüne geçmemizi sağlayacaktır. Ne zaman olacağını bilemediğimiz normalleşme sürecine döndüğümüzde, iki ve dört ayaklı tüm aile fertlerinin yeni eski düzene çok daha kolay adapte olabilmeleri için kaygıyı tetiklemeyecek yeni ev içi düzen alışkanlığımızda dikkat etmemiz gerekenleri haftaya sizlerle paylaşacağım.

Sağlıkla bir arada olabileceğimiz bol patili günlere...

Pandemi evlerin içine yaradı

Koronavirüs salgınında yaşam alışkanlıklarımız değişip eve kapanınca, ilk yaptığımız evin içini değiştirmek oldu. Mobilya satışları katlanarak arttı, talep özellikle sade ürünlerden yana

PINAR ÇITAK KOĞUN

Koronavirüs salgını her şeyle birlikte alışveriş alışkanlıklarını da değiştirdi. Evde geçirilen zaman artınca, ev dekorasyonuna da daha fazla zaman ve bütçe ayrılır oldu. Mobilya firmalarının satışları, özellikle internette, yüzde 159'a varan artışlar gösterdi. Bu olağanüstü dönemde mobilya dünyasında yaşanan hareketliliği, sektörün önde gelenlerine sorduk.

KORAY ÇALIŞKAN (Modoko Başkanı)

Talep çok, malzeme sıkıntısı var

"Pandeminin başında yüzde 75 - 80'lere varan kayıplar yaşadık. Nisan ve mayıstan sonra tablo değişti. Talep o kadar yoğun ki, mobilyacılar sunta ve mdf tedarikinde zorlanıyor.

5 bin TL altı ürünlerde e-ticaret eskiden yüzde 15'lerdeyse pandemiden sonra yüzde 25'e çıktı. 5 bin TL üstü ürünlerde ise tüketici karşısında ilgili birini istiyor. 365 gün sürecek mobilya fuarımız yakında başlıyor. 150 bin metrekarelik alanda, 600 modül mağazanın içinden çekimler yaptık. Bu mağazaların hepsi sanal ortamda gezilebilecek."

KEMAL EROL (Vivense Kurucusu)

En büyük rağbet, çalışma masalarına

"Vivense.com, geçen yıla göre yüzde 150 büyüdü. Pandeminin başında showroom'larımızı kapatmamız bizi etkilese de, yılı pozitif kapattık. Önümüzdeki sene 2.5 kat büyümek istiyoruz.

En belirgin değişim, çalışma masası ve çalışma koltuğu satışlarında. Salgın döneminde taksitle ödeme eğilimi de artış gösterdi."

Farkında olmadan Feng Shui yapıyoruz

Pandemi dönemindeki huzur arayışı, insanları farkında olmadan 'Feng Shui'ye yöneltti. Mimar ve Zendo Akademi Kurucusu Başak Arpacioğlu da buna değiniyor. İnsanların yaşadıkları ortamı içgüdüsel olarak düzenlediği ifade eden Arpacioğlu "Temel olan, dengeyi kurmak. Aslında bunların hepsi enerjinin dengelenmesiyle ilgili" diyor.

Arpacioğlu'na göre, evlerde öncelikle, blokaj yaratan, kırık, kötü hatıraları hatırlatan obje ve enerjilerden kurtulmak gerekiyor. Bunlara 'shar' enerjisi deniliyor. Bu objeler, negatif enerji yayıyor. Bitkilerin çürümüş yapraklarını atmak da buna dahil. Eşyaların yerlerinin, renklerinin, kumaşlarının değiştirilmesi, tamir edilmesi gerekenlerin onarılması, mekanı gereksiz eşyalardan arındırmak, sadelik, periyodik temizlik ve düzen, hayvan dostlarımızın bizimle birlikte yaşaması gibi.

Arpacioğlu, "Feng Shui'de minimalizm önemli. Daha küçük portatif mobilyalar, aydınlık perdeler, bakır, yeşil, turuncu ve pastel tonları tercih etmek gerekiyor. Ofis bölümünde ise, beyaz, metal, buz mavî renkleri tercih etmek konsantrasyonu artırıyor" diye ekliyor.

SERHAT ÜNVERDİ (Mudo Concept Genel Müdürü)

İnternet satışımız 3 katına çıktı

"Satışlarda geçen seneye göre ciddi bir artış var. Pandemi döneminde evde daha fazla zaman geçirmeyi ve eve yatırım yapmayı beraberinde getirdi.

Özellikle ahşap, koltuk, bahçe mobilyaları, köşe koltuklar ve mermer masalar daha fazla tercih edilir oldu. Geçen seneye göre internette satışlar, toplam e-ticaret payının 3 katına çıktı, yüzde 7'lerden 20'lere geldi. Bunun daha da gelişmesini göreceğiz." Ünverdi, her mağazalarında mimar istihdam ettiklerini, sanal ortamda mimarla müşteriye iletişime geçtiklerini de ekledi.

SEMİH TUNA (Alfemo Pazarlama Müdürü)

En çok alışverişini kadınlar yapıyor

"İnsanlar pandemide başka harcamalar yapmak yerine evlerini güzelleştirmeye başladı. Oturduğu koltuğun yerini, TV ünitesinin rengini değiştirmek istediler. Elektronik satışlarda, aksesuarlar ve tamamlayıcı ürünler alındı ilkönce. O dönemlerde ciro kaybı yaşandı, talep azdı. Ancak haziranla beraber, öngördüğümüzün üzerinde bir taleple karşılaştık, satışlar yüzde 50-60 arttı. Mobilya ve aksesuar alışverişlerinin yüzde 70'inden fazlasını kadınlar yapıyor. En çok tercih edilenler, yatak, kitaplık, çalışma masası ve sandalye. Küçük berberler de tercih edildi. Daha minimalist ve küçük mobilyalar bu dönemin seçenekleri oldu."

There is no more B2B or B2C.
It's H2H:
Human to Human.

"Bring back the human side of communication, in all its imperfection, empathy and simplicity."

Bryan Kramer

• Stratejik İletişim Danışmanlığı

• Kriz Yönetimi

• Algı Yönetimi

• Dijital İletişim • Dijital İlişki Yönetimi

KIMİZ & KIMİZ

KIMİZ & Co. • OMG Partners • BeTheBoss • KIMİZandUSA

60'ların parlak haute couture tasarımcılarından Pierre Cardin kendini böyle anlatıyordu. 29 Aralık 2020'de sona eren hayatı, çağının ötesinde lüks tasarımlarla başlayıp kitlesel tüketim ürünleri ile devam etti

Pierre Cardin 2016'da, son defilelerinden birinde.

Azılı kapitalist mi?
Öngörülü tasarımcı mı?

Pierre Cardin'i nasıl bilirdiniz?

Seda Yılmaz

sedaayilmaz@yahoo.com

Bir moda tasarımcısının başarısını yarattığı markanın kitlelerce bilinirliği üzerinden ölçecek olursak, Pierre Cardin'in eline kimse su dökemez. Zira o, muazzam yaratıcılığının yanında ciddi bir ticari zekâyâ sahip olması sayesinde **sınırları modayı aşan bir imparatorluk kurdu**. İsmi sigaradan sardalyaya, bebek arabasından halıya ne varsa onun üstüne yapıştırılmasına izin verdi.

Markanın iletişim direktörü Jean-Pascal Hesse'ye sorarsanız, dünya çapında en çok tanınan sekiz markadan biri haline geldi. **Cardin**

böylece 400 milyon euro'yu bulduğu tahmin edilen servetiyle moda dünyasının en zenginleri arasındaki yerini aldı.

1987'de New York Times gazetesinde çıkan bir haberde, "Sanatçı olarak doğdum ama ben bir iş insanıyım," diyen Pierre Cardin'in **70 yıllık kariyerine bakıldığında** iş insanlığının devasa gölgesinin, sanatçı kimliğinin üzerine düştüğü görülebilir.

Ancak bu, moda tarihinde esaslı bir yer edinmiş olan avangart tasarımlarının değerini hafifletmez.

Neden sadece zenginler için çalışayım?

Cardin'in tek derdi kıyafet modellerinde yaptığı yenilikler değildi. Haute couture'un belirli bir zümreye hitap etmesini kast ederek, "Neden sadece zenginler için çalışayım?" diye soruyor, "**Ben sokaktaki insanlar adına çalışmak istiyorum**" diyordu. 1959'da ilk hazır giyim koleksiyonunu Paris'in çok katlı mağazası Printemps'da sergilemesi de, öncesinde kadın ve erkek butikleri açması da modayı demokratikleştirme arzusunun birer göstergesiydi.

Çeşitliliğin öncüsüydü

1960'lı yılların gelenek ve statüko karşıtı gençlik hareketlerinin modadaki karşılığı isimlerden biriydi. Yüzünü geleceğe, hatta uzaya döndü. Tasarladığı üniseks giysilerde soyut geometrik kalıplar, vinil ve metal gibi malzemeler öne çıktı. İleri görüşlülüğü tasarımlarıyla sınırlı kalmadı.

1960'lardaki defilelerinde Japon model Hiroko

Pierre Cardin'in en geleceğe dönük işlerini ortaya çıkardığı dönemden, 1968'den bir tasarım.

Matsumoto'ya yer vererek modanın günümüzde en çok önemsenen meselelerinden biri olan çeşitliliğe öncülük etmiş oldu. 1978'de komünist hükümetin davetiyle **Çin'in moda danışmanı olan** ve ülke tekstilinin Batı'da daha pazarlanabilir hale gelmesi konusunda çalışmalara başlayan Cardin, bugünleri önceden sezmiş adeta. Çin'in dünyanın üçüncü büyük lüks tüketim pazarı olduğu düşünülürse!

29 Aralık 2020'de 98 yaşındayken ölen Pierre Cardin azılı bir kapitalist mi yoksa öngörülü bir tasarımcı olarak mı anılacak? Sanırım zaman gösterecek.

Pierre Cardin'in avangart tasarımları moda tarihinde esaslı bir yer edindi. Üstte: 1978'den bir moda çekiminde...

BEYMEN.COM

LIFESTYLE DESTINATION

